

Ref. Ares(2021)6122497 - 07/10/2021
Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

PRACTICE STANDARDS: A GUIDE FOR JUSTICE PROFESSIONALS WORKING WITH WOMEN VICTIMS OF SEXUAL VIOLENCE

Financed by
The European Union
Justice Program (2014-2020)

Project Partners

RE-TREAT – Reshaping treatment approaches towards victims of sexual violence within criminal proceedings

JUST-JACC-AG-2019 – 878566 – RETREAT

WP3 – CODE OF CONDUCT

Leuven Institute of Criminology | KU Leuven

Authors: Monique Anderson & Evelien Claes

Financed by
The European Union
Justice Program (2014-2020)

Table of Contents

BACKGROUND TO THE GUIDANCE	2
WHO THIS GUIDANCE IS FOR:.....	2
THE NEED FOR THIS GUIDANCE:.....	3
SYNERGIES	4
GUIDING PRINCIPLES	6
PRACTICE STANDARDS	8
PRACTICE STANDARDS – SUPPLEMENTARY INFORMATION	10
<i>Cluster 1: Knowledge orientation</i>	<i>10</i>
<i>Cluster 2: Practice orientation</i>	<i>13</i>
<i>Cluster 3: System orientation</i>	<i>20</i>
REFERENCES	24

BACKGROUND TO THE GUIDANCE

These practice standards were compiled within the framework of the European Commission funded RE-TREAT project. RE-TREAT aims to reflect on the current treatment by the criminal justice system that women victims of sexual violence receive in the three Mediterranean countries (Italy, Spain and Greece) subject to this broader research project and devise and pilot evidence based training for justice professionals to support them in their work with women victims of sexual violence. The formulation of these practice standards builds upon on information from a report that was conducted in the framework of the RE-TREAT project, which explored best practices regarding supporting women victims of sexual violence. Drawing on information from research and practice, the report authors describe indicators of best practice, which they call ‘key elements of effective practice’ (KEEPs). These KEEPs are arranged under three main thematic categories; knowledge orientation, practice orientation and system orientation. Following on from that categorisation, the practice standards in this guidance are also arranged under the same three headings.

A first draft of these practice standards was examined by justice professionals in Greece, Italy and Spain during national meetings conducted in the spring of 2021. Feedback from those meetings was incorporated into this final document. Along with being grounded in evidence from research and practice, this step of eliciting professionals’ feedback contributes to the validity of the practice standards.

WHO THIS GUIDANCE IS FOR:

This capacity-building tool is primarily aimed at judges, prosecutors, lawyers, police officers and other justice professionals who come into contact with women victims of sexual violence. This guidance is specially tailored to the needs of justice system professionals and provides a framework for supporting women sexual violence victims through the criminal justice system with the aim of strengthening justice processes and achieving better justice outcomes. Whilst the specific focus is on justice system professionals, this guidance can also be usefully applied to a broader audience of professionals who are specialised in the treatment of women victims of sexual violence, inside and outside of justice systems.

THE NEED FOR THIS GUIDANCE:

Sexual violence refers to a wide range of victimisation experiences involving contact and non-contact harms. These are often complex cases that challenge justice systems and warrant special attention. Acts of sexual violence have devastating short and long term consequences on the physical and mental health of victims and can negatively impact their lives in many ways. The consequent detrimental effect on wider society is significant. It is well documented that sexual violence is significantly underreported to authorities. When sexual violence is brought to the attention of justice systems a number of barriers can seriously hinder the achievement of justice. Justice system professionals have an essential role in engaging sexual violence victims in justice processes, and in supporting those victims during the process. Currently no specific practice standards exist to support the role of justice professionals in their work with women victims of sexual violence.

The practice standards presented in this guide provide a framework that will help justice professionals to navigate some of the complexities of these cases. Drawing on current research and best practice findings, the practice standards aim to support justice professionals to better understand the needs and interests of women victims of sexual violence during the various stages of the criminal justice process, to better engage with these women and to encourage their participation in justice processes. Adherence to the practice standards will lead to a more informed and effective method of working, which will support justice professionals in achieving best evidence, allowing them to practice with increased confidence whilst ensuring that they can maintain their professional independence, impartiality and integrity. The application of these practice standards will lead to improved criminal justice system experiences for victims which, in turn, can lead to increased trust in judicial authorities. In all, these factors contribute the maintenance of high standards and to better justice outcomes.

Specifically, these practice standards aim to:

- Provide guidance for justice professionals in the performance of their duties when working with women victims of sexual violence.
- Support the principles of independence, impartiality, integrity and ethical conduct of justice professionals in their work with women victims of sexual violence.
- Provide a framework through which the practice of justice professionals can be understood, measured and evaluated by fellow justice professionals, other professionals and members of civil society (including sexual violence victims).

These practice standards are non-binding, but by subscribing to them justice professionals are able to demonstrate their commitment to more effective ways of working with women victims of sexual violence and to professional development in this area of their practice.

SYNERGIES¹

The guidance draws upon and complements a number of existing protocols that provide ethical and/or practical guidelines and principles for judicial professionals regarding the performance of their duties, including but not exclusive to the following:

International:

- Basic Principles on the Independence of the Judiciary (United Nations, 1985).
- Code of Conduct for Law Enforcement Officials (United Nations, 1979).
- The Bangalore Principles of Judicial Conduct (United Nation, 2002).
- Convention against Corruption Implementation Guide and Evaluative Framework for Article 11 (United Nations, 2015).

European:

- Judicial Ethics: Principles, Values and Qualities (European Network of Councils for the Judiciary, 2010).
- Recommendation cm/rec (2010)12: judges: independence, efficiency and responsibilities (Council of Europe, 2010).
- Recommendation Rec(2001)10: The European Code of Police Ethics (Council of Europe, 2001).
- Magna carta of judge: Fundamental Principles (Consultative Council of European Judges, 2010).
- Opinion No. 12(2017): The role of prosecutors in relation to the rights of victims and witnesses in criminal proceedings (consultative Council of European Prosecutors, 2017).
- Opinion No. 13(2018): Independence, accountability and ethics of prosecutors (consultative Council of European Prosecutors, 2018).

National:

- **Greece:** Lawyers Code of Conduct (Law 4745/2020, published in Governmental Gazette (FEK) issue A' 214/06.11.2020).

¹ The list of synergies provided here is not exhaustive. An example of principles that are not directly pointed at justice professionals but might also influence the work of justice professionals: Italian *Codice Rosso* (Amendments to the Criminal Code, the Code of Criminal Procedure and other provisions on the protection of victims of domestic and gender-based violence, Law 19 July 2019, n. 69).

- **Greece:** Code of Conduct for Judges in the Supreme Financial Court and Audit Institution (Governmental Gazette (FEK) issue B' 4942/9.11.2020).
- **Italy:** Code of Conduct for Italian Lawyers (National Bar Council - *Consiglio Nazionale Forense*, 2014).
- **Italy:** Ethical Code of Judicial Conduct (Union of Magistrates - *Associazione Nazionale Magistrati*, 2005).
- **Spain:** Principles of judicial ethics (General Council of the Judiciary - *Consejo General del Poder Judicial*, 2016).
- **Spain:** Code of Ethics for Public Prosecutors (Spanish Attorney General's Office – *Fiscalía General del Estado*, 2020).
- **Spain:** General Statute of the Spanish Legal Profession (Ministry of Justice – *Ministerio de Justicia*, 2021).
- **Spain:** Spanish Deontological/Ethical Code of Spanish Advocacy Legal Profession (General Council of Spanish Lawyers – *Consejo General de la Abogacía Española*, 2019).
- **Spain:** Code of Ethics of the Spanish Police Corps (Ministry of Interior – *Ministerio de Interior*, 2013).

GUIDING PRINCIPLES

Justice professionals have a specific and important role in upholding the law and in the achievement of justice. As such, they are not only required to maintain high professional and ethical standards and also to be seen to be doing so. The professional standards presented in this document are founded on a number of guiding principles, which describe the ethos and provides a framework of values. These guiding principles make reference to the particular role that justice professionals fulfil and the context within which they carry out their tasks. The elements contained here not only guide the work that they do, but are also essential factors which maintain and enhance public confidence in the criminal justice system. Such trust in the justice system is particularly relevant in cases of sexual violence, with its characteristically high levels of underreporting.

It is highly likely that justice professionals will already be familiar with many aspects of these guiding principles. The elements presented here have been inspired by values and principles that have presented elsewhere, such as in the 2002 Bangalore Principles.

INDEPENDENCE: Justice professionals are able to fulfil their duties with freedom from the influence, control or pressure from any external factors. Further, justice professionals are able to operate in an atmosphere of both institutional and also Individual independence. This is a responsibility attached to the duties of justice professionals.

- In this regard, for judges: “The concept of independence presupposes, in particular, that the body concerned exercises its judicial functions wholly autonomously, without being subject to any hierarchical constraint or subordinated to any other body and without taking orders or instructions from any source whatsoever, and that it is thus protected against external interventions or pressure liable to impair the independent judgment of its members and to influence their decisions”²
- In this regard, for lawyers: “It follows from the independence of the legal profession/advocacy in relation to the State that the direction/strategy of their clients is essentially the responsibility of the accused and his lawyer, who is entrusted by virtue of legal aid or paid by his client.”³

IMPARTIALITY: Justice professionals treat every party involved fairly, equally and without bias or prejudice. The absence of (apparent) bias, favour or prejudice towards one of the parties is guaranteed. This principle is not equally applicable for lawyers and public prosecutors.

² ECHR judgments: (i) 27/01/2018, Case 64/16, (ii) 19 September 2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587, (iii) 16 February 2017, Margarit Panicello, C-503/15, among others.

³ ECHR judgment: 9783/82, Kamasinski v. Austria, 19 December 1989.

- In this regard, for judges: “Whilst impartiality normally denotes absence of prejudice or bias, its existence or otherwise can, notably under Article 6 § 1 (art. 6-1) of the Convention, be tested in various ways. A distinction can be drawn in this context between a subjective approach, that is endeavouring to ascertain the personal conviction of a given judge in a given case, and an objective approach, that is determining whether he offered guarantees sufficient to exclude any legitimate doubt in this respect.”⁴

INTEGRITY: Justice professionals fulfil their duties beyond reproach in the view of a fair-minded, reasonable and well-informed member of the community. There exists a consistency in beliefs, decisions and actions of the justice professional that attribute to rectitude and righteousness. Justice professionals fulfil their duties in confirmation with values and principles, such as honesty and morality, at all times.

EQUALITY: Justice professionals guarantee equal treatment for everyone, and therefore protect the equality of status, rights and opportunities for each person that they come into contact with. Therefore, justice professionals are aware of, and understand the diversity in society, including but not limited to race, colour, sex, religion, national origin, disability, age, marital status, sexual orientation and social and economic status.

COMPETENCE AND DILIGENCE: Justice professionals take reasonable steps to maintain and enhance adequate and requisite knowledge, skills and personal qualities. They keep themselves informed about relevant developments by for instance participating in training or other facilities. This is particular relevant for every actor in the criminal justice system.

An additional principle to aspire, especially when working with victims of sexual violence, is a **victim-centred approach**. Putting the needs and interests of the victim systematically in a central place within the criminal justice system contributes to (a feeling of) justice being served. In this regard, justice professionals might experience tensions in balancing this additional principle with the previous ones. However, treating the victim empathically and appropriate does not mean that, for instance, independence and impartiality, as well as their objectivity are breached. Above all this is an aspirational principle and should not interfere with professional duties of justice professionals.

⁴ ECHR judgement: Piersack v. Belgium, C8692/79, 1 October 1982.

PRACTICE STANDARDS

These practice standards are a non-binding set of ideals that justice professionals are invited to subscribe to in order to demonstrate their continued commitment to more effective working practices with women victims of sexual violence. The nine practice standards below set are based on the best practices report that was drawn up in the framework of this RE-TREAT project, which examined the factors that impact on and influence best practices in work done to support women victims of sexual violence within and outside of criminal justice processes. The best practices report brings together information drawn from research and also from practice. Based upon this knowledge a number of indicators of best practice, known as ‘key elements of effective practice’ (KEEPs), are presented. The nine KEEPs are arranged under three main thematic categories:

- Cluster 1 - Knowledge orientation
- Cluster 2 - Practice orientation
- Cluster 3 - System orientation

Similarly, the practice standards presented here are also arranged under the same three headings (see figure 1).

In addition to presenting the practice standards, this guidance also provides background information that has been taken from the best practice report which explains the relevance and importance of including that measure. Further, this guidance provides examples of how justice professionals might apply that practice standard to and within their daily work.

Figure 1. Practice standards:

Cluster 1: Knowledge orientation

Professionals will seek to understand:

- the **phenomenon** of sexual violence from the victim’s perspective and will strive to familiarise themselves with the different types and characteristics that are typical in this type of harm.
- the **contexts** (including cultural, societal, social media, legal, and that of global crises) within which sexual violence can take place and will strive to familiarise themselves with how sexual violence manifests in online and real life environments.

Cluster 2: Practice orientation

Professionals will seek to understand:

- the barriers to the **availability** of and **access** to services including individual, interpersonal, organisational and sociocultural barriers, and commit to working to reduce these barriers.
- the importance of **participation** in the justice system for the victims themselves also in the achievement of justice. Professionals understand the benefits of victims feeling and being understood, and commit increasing participation at all stages of justice processes by empowering victims and encouraging independence.
- the necessity for victims to be **protected** in their encounters with justice systems, and commit to maintaining victim safety, privacy and dignity.
- the harm that can be caused when victims do not receive adequate redress. Further, professionals will seek to understand the wide range of **redress** that victims find important, and will commit to supporting victims in achieving adequate redress.

Cluster 3: System orientation

Professionals will commit to:

- improving **service quality and delivery** by using evidence based, victim-centred, gender-sensitive practices that are grounded in respect for human rights.
- appropriate **cooperation** with other professional **services** and organisation to improve victim experiences, achieve best evidence and to reach the best justice outcomes.
- participating in **training** and professional development in order to enhance and develop **skills**, understanding and awareness.

PRACTICE STANDARDS – SUPPLEMENTARY INFORMATION

This section provides supplementary information regarding each of the practice standards. Firstly, explanatory information is provided by way of justification for its inclusion in this guidance. Further, the relevance of the standard to enhancing justice experiences for women victims of sexual violence and also to the achievement of justice are highlighted. The reasoning presented in this section has been extracted from the RE-TREAT best practices report. Readers who require a level of detail beyond what is provided here, are advised to consult that in-depth report. Additionally, text boxes are included with research findings from recent studies on the practice standards (including the national reports conducted for the RE-TREAT project). Secondly, for each practice standard information is provided that can support and inspire justice professionals to apply the practice standard to their professional practice with women victims of sexual violence.

Cluster 1: Knowledge orientation

Professionals will seek to understand the **phenomenon** of sexual violence from the victims' perspective and will strive to familiarise themselves with the different types and characteristics that are typical in this type of harm.

Explanatory information:

- Sexual violence exists in many forms and does often not correspond to the existing rape myth of the ‘real rape’⁵. In fact, most incidents of sexual violence do not correspond to the latter and types of victimisation may also include for example non-contact behaviours (e.g. sharing sexual images without

Legal professionals participating in the Greek focus group (n = 11) stated that they face many difficulties while trying to recognize specific types of sexual violence (e.g. stalking) or sexual violence taking place in demanding contexts, such as within the marriage or work settings (e.g. mobbing).

(Greek focus group, June 22th 2021)

According to a Spanish survey (n=10 171) 70,3% of the woman who reported a rape said that the perpetrator was a friend (47,1%) or a family member (23,2%).

(Government Office against Gender based Violence, 2016)

consent), pivotal consent (e.g. non-consensual condom removal), elderly abuse, drug-facilitated sexual assault, etc. When victims do not correspond to this idea of a ‘real rape’, victims are often not believed by

⁵ Characteristics of a sexual violence-incident that contributes to the perception of ‘real rape’ includes, amongst others: young woman, attacked by a stranger, the victim had a fight-or-flight reaction and resisted, the victim is physically harmed, the victim reports the crime immediately after it happens, etc.

others or being (partly) blamed for the incident, including actors in the criminal justice system. This causes further harm and traumatising to the victim.

- It is important that victims are not rendered to ‘evidence’ through the act of providing the fact of providing testimony. First and foremost, victims should be considered to be and treated as a person who has experienced various types of harm, and who is owed a response.
- Sexual violence is accompanied by specific characteristics that are less commonly associated with other types of victimisation. Shame and guilt, for example, are very common within this group. A sense of being shamed, societal taboos around sexual behaviours, an understanding of societal rape myths, contribute to multiple, often negative, consequences, such as fear of not being believed, which contributes to low and delayed reporting. The highly gendered nature of this type of crime makes it not only a personal matter between victim(s) and perpetrator(s), but also a challenge faced by the society as a whole.

The Greek national report (RE-TREAT project) shows that most participants (6 out of 9) reported that the time interval between the commitment of the sexual crime and the reporting is very long (at least 6 months), and depends on a number of factors, such as: fear, shame, financial costs associated with involvement in criminal proceedings, additional suffering and trauma and that in the end the justice is not served.

(Greek national report, 2021, p. 39)

Suggestions for practical application:

- Justice professionals are able to recognise the breadth of victimisation experiences and demonstrate a sensitivity to the complexities experienced.
- Justice professionals are aware of theories of victimisation (such as that of the ‘ideal victim’) and characteristic aspects of sexual violence yet (such as ‘rape myths’) and understand how these can influence the victimisation experience,
- Justice professionals respect the individuality of victims and assess cases based on their own merit and reject rape myths and victim blaming attitudes.
- Justice professionals actively strive to recognise and reduce their own unconscious biases in order to be open to the details of each individual victim and deal with each case on an individual basis.

Professionals will seek to understand the **contexts** (including cultural, societal, social media, legal, and that of global crises) within which sexual violence can take place, will strive to familiarise themselves with how sexual violence manifests in online and real life environments, and will seek to understand how this influences the victimisation experience.

Explanatory information:

- The legal and policy context in which the sexual violence occurs may influence the way women understand and experience their own victimisation, and how their experience is understood and responded to by others. The absence of a legal framework may cause some women to question their victim status, despite having a deep sense that they have experienced harm. For example, where sexual violence that occurs through the use of technology (for example, the creation and/or sharing of sexual images) is not criminalised, victims have neither protection from legislation nor recognition from public authorities. This can cause a victim to doubt her victimisation and allows perpetrators to continue violent behaviour with impunity. When victims are silenced and not heard or seen by criminal justice systems this leads to injustice.
- Social attitudes contribute to the context in which sexual violence occurs. Rape myths, for example, are common across societies, and are supported by men as well as women.
- Media, and in particular social media, can often perpetuate rape myths through an unnuanced way of reporting, which can harm the victim even further. Examples of such rape myths are: sexual assault victims are in some way responsible because of the clothes that they were wearing; if a woman really does not want to have sex, she can avoid having sexual intercourse; and reports of sexual violence are often fabricated. When such beliefs are prevalent in society, including actors in the criminal justice system, the amount of shame, guilt and fear increases for the victim which results in further traumatisation and being more reluctant to report the crime.

- The Spanish national report (RE-TREAT project) shows that victims are often asked for the reasons of delay in reporting both at the police office and in court, a fact which reflects the persistency of the myth or prejudice linked to this type of crime – “a real crime is immediately reported”.
- (Spanish national report, 2021, p. 18)
- With the expansion of the internet new forms and opportunities of sexual violence have been introduced, which impact the experience and consequences for victims. For example, victims who have had sexual images of themselves shared without consent often describe the long-term and enduring nature of their victimisation. Even if removed from a particular website, the images can never be totally removed from the public domain. Further, they often report living with a constant fear of being recognised through those images. Taking place online does not make the experience of sexual harm any less real, problematic or damaging for the victim. However, the fact of the virtual environment often leads non-victims to perceptions which could increase the risk that victimisation is not taken as seriously by systems and individual actors as offline incidents. Even

According to an Italian survey (n=15,034) 39.3% of the population believes that a woman is able to avoid having sexual intercourse if she really doesn't want to. 23.9% thinks the way a woman dresses can provoke sexual violence, and 15.1% hold the opinion that a woman who suffers sexual violence when affected by alcohol or drugs is at least partially responsible.

(Istat, 2018)

though the fact that there is often material prove that pictures of the victim are shared, it does not mean justice professionals will interpret this as evidence it was done without consent. It can even be used against the victim when rape myths take the lead.

- Global crises, such as the global migrant crisis, or the global financial shutdown influence the prevalence of sexual violence and service provision for victims of sexual violence. There exists an increased risk for (certain) women to become a victim of sexual violence during these crises and create barriers for these victims in order to receive the support they need, including support regarding their justice needs. During the COVID-19 pandemic, for example, there has been a marked increase in violence perpetrated against women and girls, including sexual violence. The UN refer to this phenomenon of increased violence as the ‘shadow pandemic’.

Suggestions for practical application:

- Justice professionals recognise that the law often lags behind the actuality with respect to sexual violence perpetration, and aim to use all available resources to provide the most comprehensive support to victims in all phases of the process.
- Justice professionals demonstrate a continually evolving awareness of how changing societal contexts impact the perpetration and experience of sexual violence. In this regard, special awareness to sexual violence happening online is appropriate due the increasing prevalence and significant challenges it causes for victim and justice professionals.

Cluster 2: Practice orientation

Professionals will seek to understand the barriers to the **availability** of and **access** to victim services including individual, interpersonal, organisational and sociocultural barriers, and commit to working to reduce these barriers.

Explanatory information:

- Certain characteristics commonly experienced by victims of SGBV, such as self-blame, create barriers to victims accessing services. For example, victims may attribute their victimisation to their own behaviour (e.g., having drunk alcohol) or to certain personal characteristics (e.g., being gullible). When self-blame is present, the victim will be less likely to report the crime and seek for help. Further, characteristics of the victim herself can cause these barriers. Minority groups can be considered as a more vulnerable group on this regard and include, amongst others, LGBTQ⁶ communities, immigrant communities, people

In the Greek national report (RE-TREAT project) one police officer stated that “there is not trust towards the police, as, historically in Greece, police were “against” citizens (e.g. dictatorship period), and although a big change has been performed, citizens are not friendly”.

(Greek national report, 2021, p. 40)

with disabilities and woman with a migrant status. Intersectionality⁷ is an important phenomenon here, which makes certain victims even more vulnerable, including in the criminal justice system.

- If trust in services, including (actors in) the criminal justice system, is low, the likelihood of victims accessing these services is low. If victims do access these services but their experience of sexual violence is not validated or she is not being believed, the risk of dropping out of the justice system is high.
- Certain ways of organising services for victims of sexual violence may actually discourage victims

Legal professionals participating in the Italian focus group (n = 14) highlight that the need to accommodate the victim may conflict with the critical scepticism of some professionals, whose job it is to falsify a hypothesis of crime and to search for the truth. One participant states “professionalism and accuracy in the collection and construction of a process that is not limited to the testimony of the offended person, but hunts for all possible elements to reconstruct the context and the series of events in order not to put the burden of conviction only on the shoulders of a witness, may be a solution”.”

(Italian focus group, June 11th 2021)

According to a European wide research (n=42 000) “About 1 in 4 victims of sexual assault (either by a partner or a non-partner) does not contact the police or any other organisation after the most serious incident because of feelings of shame and embarrassment”

(FRA, 2014, p. 69)

In the Italian national report (RE-TREAT project) a justice professional states that “maybe for her cultural heritage, her mentality, prefers to talk to a woman, [...] but concerning the skills, we make the difference on the expertise [...] the skills of welcoming, listening and support are not a prerogative of the gender, they are a prerogative of the toolbox that each of us has”.

(Italian national report, 2021, p. 18)

from accessing them and/or limit their participation within them. For example, the stage of reporting the crime is fundamental. Victims should be appropriately supported by professionals, such as through the provision of adequate time and an appropriate setting, to make

⁶ Lesbian, gay, bisexual, transgender, queer/questioning.

⁷ Intersectionality occurs when people simultaneously experience different forms of inequality that exists within a certain society (e.g. gender, race, immigration status, nationality) that intersect with each other.

In the Greek national report (RE-TREAT project) almost all participants (8 out of 9) believe that there are categories of sexual crime victims that do not disclose the abuse. These categories are mainly related with vulnerability such as the age of the victim, special needs (e.g. disability), low socioeconomic status, professional status of the offender (e.g. doctor, lawyer, politician, etc.) or power relationship (e.g. spouse, boss, etc.); as well as with the cultural context (e.g. Roma populations).

(Greek national report, 2021, p. 39)

their report and/or tell their story freely. A further example is that, due the gendered nature of sexual violence, woman victims often prefer to be attended to female professionals. However, research also shows that victims often value qualities such as professionalism and sensitivity more highly than the professional's than gender *per se*.

-Services are often required to respond to

external factors, such as external policies and regulations, and this may influence how the services are delivered to victims. For instance, the regulations that were associated with the COVID-19 restrictions presented additional barriers with respect to victims accessing justice through, for example, limiting free access to police stations without appointment.

- Certain norms, stereotypes and taboos around gender, sex and sexual offences often hold victims back from accessing services, possibly due to stigma and shame. In some communities the taboo of talking about sex and sexual violence is bigger than in other. Some communities may also have cultural patterns in which they for instance consider sexual violence as a ‘family matter’ that shouldn’t be discussed in justice systems. In addition, norms and stereotypes are often expressed in rape myths, which are also prevalent in the criminal justice system and culturally reinforced⁸. This does not only affect the direct victim but the entire society.

Legal professionals participating in the Italian focus group (n = 6) highlight that a great geographical difference emerges in the adequacy of the places where the victim is heard. In some contexts, such as the Public Prosecutor's Office of Tivoli, in the province of Rome, there are services for victims such as the Spazio Ascolto e Accoglienza Vittime Vulnerabili. The environments were designed according to the suggestions of the experts to make them as welcoming as possible, more like a home than a court

(Italian focus group, September 7th 2021)

Suggestions for practical application:

- Justice professionals demonstrate an awareness of the barriers that prevent victims from access services and do not draw inferences about the validity of a complaint when victims do not immediately access services.

⁸ Examples of statements victims of sexual violence gave, showing they accept culturally reinforced rape myths: “Because I invited him over”, “I willingly got drunk. Though I was unable to physically say no, I still made the choice to drink”, “The lines were blurred between consensual sex and rape”, and “I was not injured” (Mennicke, Bowling, Gromer & Ryan, 2019, p. 11).

- Justice professionals can identify the intersecting identities of victim/survivors that results in varied needs, and can consider and incorporate this into their work.
- Justice professionals recognise various elements that can reduce access to services and strive to remove factors such as beliefs in rape myths and victim blaming from their professional practice.
- Justice professionals recognise various elements that can increase access to services and, during their professional practice, strive to provide and enhance factors such listening to victims and providing victims with choices.
- Justice professionals critically appraise their organisational context and take steps to minimise factors that reduce the availability of and access to their organisational services.
- Justice professionals should avoid a credibility judgement of the victim prior to hearing her complaint. Justice professionals treat complainants as credible victims and gather all evidence accordingly until this is disproven.

In a UK examination of 70 letters sent to victims in cases of rape and serious sexual assault. 31.5% of the letters were considered difficult to understand, which was due to the use of legal jargon/terminology in most cases (63.8%). 37.1% of the letters were giving insufficient explanation, and in 47.1% there was a lack of empathy.

(Crown Prosecution Service Inspectorate, 2020)

Professionals will seek to understand the importance of **participation** in the justice system for the victims themselves also in the achievement of justice. Professionals understand the benefits of victims feeling and being understood, and commit increasing participation at all stages of justice processes by empowering victims and encouraging independence.

Explanatory information:

- When victims lack information or do not understand the information given to them (e.g., because of shock, trauma, age, language, cognitive abilities), it can lead to distress, dissatisfaction and disengagement with the criminal justice system. Timely information can help the victim to make informed decisions, be prepared for what is coming and cope better with different outcomes of the criminal justice process.

The Spanish national report (RE-TREAT project) shows that all of the interviewed people ($n = 45$) asserted emphatically that it is very difficult for a victim that does not have a legal counsel to be informed of the development of the proceedings because, except for the judicial documentation provided to the victim and written in a legal language, the Court does not update the victim on the proceedings. The judiciary and prosecutor share this opinion acknowledging that the information is overwhelming and therefore ineffective.

(Spanish national report, 2021, p. 29)

- Accurate information facilitates the victim to make an informed decision about whether or not, or to what extent she wants to participate in the criminal justice process, and this with a sense of agency. This contributes to the empowering of the victim and can lead to victim independence and better witnesses.
- Empowering the victim can also be reached by giving them the opportunity to be heard during the justice process, regardless of any characteristics of the victim such as speaking a different language or having difficulties to express themselves because of disabilities of all kinds. This may also lead to better witnesses and contributes to better justice outcomes.

According to legal professionals participating in the Spanish focus group ($n = 11$) there is no specific legal aid office in Bar Associations specialised in sexual violence, whereas there is one for IPV, which it is free of charge for IPV victims. Victims can request a lawyer to assist them, but their remuneration is not covered by legal aid system, unlike IPV victims. Therefore, in practice, the victim of sexual violence will not be accompanied nor legally assisted from the moment she decides to file a complaint at the police station. This is clearly detrimental to the victim as she will not be informed of the possible options available to her, her rights, where to go for psychological assistance, the structure of the criminal proceeding, among other issues

(Spanish focus group, June 11th 2021)

Suggestions for practical application:

- Justice professionals encourage victims' active participation in processes by, for example, ensuring that victims (and their network) systematically receive appropriate information about and during all stages of the process. Further, justice professionals invest time in and take steps towards ensuring that victims understand the information that they receive by, for instance, having the victim restate the information in their own way.
- Justice professionals contribute to victims having the experience of being heard by creating opportunities for victims to voice their opinions and concerns.
- Justice professionals are subscribed to the concept of agency and strive to work in ways that empower victims to have agency and independence.

Professionals will seek to understand the necessity for victims to be **protected** in their encounters with justice systems, and commit to maintaining victim safety, privacy and dignity.

Explanatory information:

- Victims of sexual violence are at high risk of repeat victimisation⁹, but a victim's *sense* of safety, which is not necessarily the same as the reality of the situation, is also an important aspect in the safety of the victim. Furthermore, not only the perpetrator can cause further harm, secondary victimisation¹⁰ by actors in the criminal justice system can cause further traumatisation. A lack of trust in authorities, that is a sense of not being safe with authorities, is a significant factor for many victims in not reporting the crime.
- In order to protect victims of sexual violence, privacy is an important given to protect. Not only to prevent repeat victimisation, but also to give the victim agency about what happens with her statements for example.

According to a European wide research (n=42 000)
 22% of the woman who experienced SGBV perpetrated by a non-partner were also victimised on at least one subsequent occasion. With respect to woman victimised by their partner this number increases to 50%.
(FRA, 2014, p. 47)

In the Spanish national report (RE-TREAT project) victims were asked about their satisfaction regarding their security during the criminal justice process on a scale from 0 to 5 (0 = very dissatisfied, 5 = very satisfied). The results show that the average satisfaction of their security is 0.83 (out of 5).

(Spanish national report, 2021, p. 55)

the victim, increases the likelihood of a positive experience for the victim with the criminal justice system, and may reinforce eventually public confidence in the criminal justice system. When a victim is only seen as, for example, a witness in the investigation and trial stage (e.g. repeated questioning or aggressive witness cross-examination during trial) they are not treated with dignity.

- In order to prevent secondary victimisation, treating the victim with dignity is an important value. This encourages self-worth and integrity of

According to a European wide research (n=42 000) 14% of woman who did not contact the police after their most serious experience of sexual violence by a non-partner, did this because they feared not being believed.

(FRA, 2014, 64)

Suggestions for practical application:

- Justice professionals actively seek to counter secondary victimisation. In this regard, victims having the opportunity to be accompanied at all times by a specialised professional and/or by somebody they trust can be valuable.
- Justice professionals engage maximally with all available options regarding protecting victims and maintaining their safety and security.

⁹ Repeat victimisation is experiencing victimisation again after the initial offense, in the form of further assaults, retaliation or intimidation, which could take the form of physical or psychological harm.

¹⁰ "Secondary victimisation occurs when the victim suffers further harm not as a direct result of the criminal act but due to the manner in which institutions and other individuals deal with the victim." (EIGE: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1358>).

- Judicial professionals seek to understand and in some way respond to victims' concerns around protection, safety and security.
- Justice professionals prioritise upholding dignity in all interactions with victims. This can be obtained by treating the victim as a subject and not as an object. That is, understanding them as a human being with wishes, values, needs and beliefs.

Professionals will seek to understand the harm that can be caused when victims do not receive adequate redress. Further, professionals will seek to understand the wide range of **redress** that victims find important, and will commit to supporting victims in achieving adequate redress.

Explanatory information:

- Sexual violence can significantly affect victims in different domains in their life, for instance mental health consequences (e.g. PTSD), physical health consequences (e.g. injuries, sexually transmitted infections and diseases, pregnancy), financial consequences (e.g. job loss, inability to work), legal consequences (e.g. secondary victimisation from CJS involvement), social consequences (e.g. stigmatisation, no support by family members, relationship strains) and moral damages (e.g. violation of dignity). The responses and attitudes towards victims in the aftermath of sexual violence are extremely important when it comes to well-being and coping. In order to achieve redress, such responses should be specific and individualised, and should include procedural and also extra-procedural elements.

In the Italian national report (RE-TREAT project) a judge states the following: 'To tell the truth, I do not even know if there is compensation from the State for sexual violence. Certainly, it is provided for the children of victims of femicide. I have heard, however, of very few cases: they have to face a very complicated procedure, they have to prove that they have unsuccessfully pursued compensation through the ordinary channels.'

(Italian national report, 2021, p. 21)

According to legal professionals participating in the Spanish focus group ($n = 11$) victim's lawyers often refrain from claiming compensation as this could lead justice professionals to the perception that the victim has a financial interest in the process. The need for legal operators to be aware of this situation, and to banish it from their work, was highlighted.

(Spanish focus group, June 11th 2021)

- Due to the complexity of sexual violence and the existence of feelings of shame, guilt and blame (self-blame and b lame by others), it is important to affirm that the victim is believed, is not

to blame for the offense, and the wrongfulness of the act. This seems to be an essential element in a victim's sense of justice following experiencing harm.

- Being awarded compensation for the experienced harm is important for victims in both practical and symbolic ways. Compensation may be financial but, significantly, victims also value compensation through receiving support and through participating in restorative justice processes. The timely allocation of compensation is important for victims.

Suggestions for practical application:

- Justice professionals recognise that a victim's perception of redress, or lack thereof, can impact on their perception of justice, and deal with victims sensitively in this regard.
- Justice professionals actively engage a range of options to ensure that victims experience a sense of redress, including options such as restorative justice.
- Justice professionals provide victims and their network with information about the other specialised resources available and check that this information is understood.
- Justice professionals are aware of how their communication style can influence victim experiences, and deal with victims sensitively in this regard.
- Justice professionals actively seek input from victims and strive to demonstrate respect for victim rights and their personal interests and needs.

Cluster 3: System orientation

Professionals will commit to improving **service quality and delivery** by using evidence based, victim-centred, gender-sensitive practices that are grounded in respect for human rights.

Explanatory information:

- Victim-centred practices are those that systematically prioritise victim needs. In order to reach this in an organisation, practitioners are provided with continued and extensive training and supervision. One way of guaranteeing quality standards, such as offering victim-

Legal professionals participating in the Italian focus group ($n = 14$) highlight that there are very few Italian courts that can boast of a special section dealing with victims of gender-based violence: the courts of Milan and Rome are certainly among the few. One aspect to consider is, therefore, the need for greater specialization of the courts in each Italian region, which implies more training for the professionals working there. But also uniformly applied protocols, in order to ensure that women receive the same treatment regardless of her city or region.

(Italian focus group, June 11th 2021)

centred practices, is for services and programmes to be grounded in principles and standards that

Legal professionals participating in the Greek focus group (n = 11) suggest that institution protocols, a clear hiring policies, training, systematic assessments, personal therapy, empowerment of professionals and scientific supervision would be extremely useful.

(Greek focus group, June 22th 2021)

support the best outcomes for victims, and for these standards to be the basis for service evaluation and monitoring. In this regard, the organisational culture plays a crucial role in accomplishing these commitments.

Suggestions for practical application:

- Justice professionals critically reflect upon their own practice and the workings of their organisations to ensure a victim-centred and trauma-informed approach. If possible, justice professionals prioritise cases of sexual violence in order to avoid lengthy procedures, as well as unnecessary suffering for the victim.
- Where a choice is available, justice professionals strive to prioritise evidence based¹¹ approaches; and ideally develop a common protocol based on this.

Professionals will commit to appropriate **cooperation and coordination** with other professional **services** and organisation to improve victim experiences, achieve best evidence and to reach the best justice outcomes.

Explanatory information:

- Victims of sexual violence are often forced to make multiple visits to multiple locations and see different professionals to which they have to tell their story over and over again. This can cause serious distress, difficulties and lead to missed opportunities in providing support and guidance in their different needs. Further, this can hinder the collection of good evidence. This can be avoided when professionals work together towards a ‘single point of access’. Where practitioners collaborate by sharing experiences and ideas about practice, this can also contribute to a climate of ongoing professional development.

¹¹ ‘Evidence based’ refers to practices that show to be effective, which is grounded in evidence from research and practice (including expert opinions, service users opinions and government reviews).

Suggestions for practical application:

- Justice professionals contribute to and comply with information sharing and cooperation protocols with other professional groups and services at both the individual and organisational level.
- Justice professionals encourage the development of information sharing and cooperation protocols with other professional groups and services where these do not already exist.

Professionals will commit to participating in **training** and professional development in order to enhance and develop the **skills**, understanding and awareness required to best understand and support victim experiences.

Explanatory information:

- The recognition of the complexity of the victimisation experience and the need for a service that is non-judgemental, person-centred and trauma-focused is widely recognised. The ways in which professionals interact with sexual violence victims can be greatly influenced by the training that they receive. These trainings should focus on providing an in-depth knowledge of sexual violence, the contexts in which it presents, and an understanding of the importance of having a victim-focused approach that focuses on the individual

Police officers participating in the Greek focus group (n = 9) stated that they are not adequately trained to approach victims in a sensitive and appropriate way, including tools, techniques and approaches for enabling narration and conducting interviews

(Greek focus group, June 17th 2021)

In the Italian national report (RE-TREAT project) a judge stated the following: "From the point of view of our training, we, as specialised judges, complain a lot about both the quantity and the quality of training, because it is obviously not enough to programme a training course on the subject of sexual crimes to engage the magistrate in the contents that need to be spread, to disseminate. Unfortunately, this is a subject in which frontal lessons, in which the problem is explained, do little; it is a topic in which we need to gain experience, we need to share experience".

(Italian national report, 2021, p. 23)

According to legal professionals participating in the Italian focus group (n = 14) various categories of professionals offer free annual updating courses on the subject, but they claim that, despite these training opportunities, the practical aspect is still generally very much lacking.

(Italian focus group, June 11th 2021)

needs of the victim. Professionals who do not receive specialised training regarding the experiences of sexual assault victims may be ignorant of their own pre-conceptions, such as rape myths, and the potential influence that these beliefs can have on their work and the experience of the victim.

Suggestions for practical application:

- Justice professionals actively seek and engage in evidence based training and development activities in order to enhance their knowledge of best practices regarding working with women victims of sexual violence.
- Justice professionals actively seek and engage in evidence based training and development activities in order to hone their practical skills regarding working with this group.

REFERENCES

- Anderson, M. & Claes, E. (2020). *Best practices in support for victims of sexual and gender-based violence*. Brussels: European Commission.
- Italian Codice Rosso (Amendments to the Criminal Code, the Code of Criminal Procedure and other provisions on the protection of victims of domestic and gender-based violence, Law 19 July 2019, n. 69), Italy. Accessed at: https://www.camera.it/temiap/documentazione/temi/pdf/1154235.pdf?_1573172555581
- Consultative Council of European Judges, (2010). Magna carta of judge: Fundamental Principles. Accessed at: <https://rm.coe.int/16807482c6>.
- Consultative Council of European Prosecutors, (2017). Opinion No. 12(2017): The role of prosecutors in relation to the rights of victims and witnesses in criminal proceedings.
- Consultative Council of European Prosecutors, (2018). Opinion No. 13(2018): Independence, accountability and ethics of prosecutors.
- Council of Europe, (2001). Recommendation Rec(2001)10: The European Code of Police Ethics. Accessed at:
[file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20\[English\].pdf](file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20[English].pdf).
- Council of Europe, (2010). Recommendation cm/rec (2010)12: Judges: Independence, efficiency and responsibilities. Accessed at: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>.
- ECHR 27/01/2018, Case 64/16.
- ECHR 19/09/2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587.
- ECHR 16 February 2017, Margarit Panicello, C-503/15.
- ECHR 19/12/1989, 9783/82: Kamasinski v. Austria.
- ECHR 01/11/1982, Piersack v. Belgium, C8692/79.
- European Network of Councils for the Judiciary, (2010). Judicial Ethics: Principles, Values and Qualities. Accessed at: <https://www.encj.eu/images/stories/pdf/ethics/judicialethicsdeontologiefinal.pdf>.
- General Council of the Judiciary / *Consejo General del Poder Judicial*, (2016). Principles of judicial ethics. Accessed at:
https://www.poderjudicial.es/stfls/CGPJ/TRANSPARENCIA/FICHEROS/20161222%20Principios%20Etica%20Judicial_TEXTO%20FINAL_ES-EN_REV.pdf.
- International Association of Judges, (1999). The Universal Charter of the Judge. Accessed at: https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/the_universal_charter_of_the_judge/universal_charter_2017_english.pdf.
- International Association of Prosecutors, (1999). Standards of Professional Responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors. Accessed at: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/English.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/English.pdf.aspx).

- International Bar Association, (2011). International Principles on Conduct for the Legal Profession. Accessed at: <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=1730FC33-6D70-4469-9B9D-8A12C319468C>.
- National Bar Council / *Consiglio Nazionale Forense*, (2014). Code of Conduct for Italian Lawyers. Accessed at:
https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/DEON_National_CoC/EN_Italy_Code_of_Conduct_for_Italian_Lawyers.pdf.
- Patrizi, P., Ciotti, S., Lepri, G., Balistreri, F., Lodi, E., & Chirico, D. (2020). *National Report Italy*. Brussels: European Commission.
- Soleto, H., Barbolla, S. O., de Asis, J. J., Chavez, A. G., Junco, M. D., Gonzales , C. G., . . . Devesa , M. P. (2020). *National Report Spain*. Brussels: European Commission.
- Thanasoula, S., Spanaki, A., Daskalaki, M. & Spetsidis N. (2020). *National Report Greece*. Brussels: European Commission.
- Union of Magistrates / *Associazione Nazionale Magistrati*, (2005). Ethical Code of Judicial Conduct. Accessed at: <https://rm.coe.int/italy-code-of-ethics-preamble/1680731081>.
- United Nations, (1979). Code of Conduct for Law Enforcement Officials. Accessed at: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/lawenforcementofficials.aspx>.
- United Nations, (1985). Basic Principles on the Independence of the Judiciary. Accessed at: <http://www.un.org/ruleoflaw/files/Basic%20Principles%20on%20the%20Independence%20of%20the%20Judiciary.doc>.
- United Nations, (2002). The Bangalore Principles of Judicial Conduct. Accessed at: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf.
- United Nations, (2015). Convention against Corruption Implementation Guide and Evaluative Framework for Article 11. Accessed at:
https://www.unodc.org/documents/dohadeclaration/JI/REFA11/Implementation_Guide_and_Evaluative_Framework_for_Article_11_-_English.pdf.

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

ESTÁNDARES PARA LA PRÁCTICA: GUÍA PARA LOS PROFESIONALES DE LA JUSTICIA QUE TRABAJAN CON MUJERES VÍCTIMAS DE LA VIOLENCIA SEXUAL

Financiado por el Programa de
Justicia de la Unión Europea
(2014-2020)

Socios del proyecto

RE-TREAT – Reshaping treatment approaches towards victims of sexual violence within criminal proceedings

JUST-JACC-AG-2019 – 878566 – RETREAT

WP3 – Código de Conducta

Instituto de Criminología de Lovaina | KU Leuven

Autoras: Monique Anderson & Evelien Claes

Financiado por el Programa de
Justicia de la Unión Europea
(2014-2020)

Table of Contents

ANTECEDENTES.....	2
¿PARA QUIÉN ES ESTA GUÍA?:.....	2
LA JUSTIFICACIÓN DE ESTA GUÍA:	3
SINERGIAS.....	4
PRINCIPIOS RECTORES.....	6
ESTÁNDARES DE PRÁCTICA.....	8
ESTÁNDARES DE PRÁCTICA – INFORMACIÓN ADICIONAL	10
<i>Grupo 1: Orientación al conocimiento</i>	<i>10</i>
<i>Grupo 2: Orientación práctica</i>	<i>13</i>
<i>Grupo 3: Orientación al sistema</i>	<i>19</i>
REFERENCIAS.....	22

ANTECEDENTES

Este informe sobre estándares de prácticas para operadores jurídicos se ha elaborado en el seno del proyecto RE-TREAT, financiado por la Comisión Europea. RE-TREAT tiene como objetivo reflexionar sobre el trato actual (y los obstáculos) que reciben las víctimas de violencia sexual por parte del sistema de justicia penal en tres países mediterráneos (Italia, España y Grecia). Asimismo, este proyecto busca diseñar y desarrollar una formación cuyo principal fin es ofrecer a los profesionales de la justicia conocimientos y buenas prácticas para implementar en su trabajo con las mujeres víctimas de violencia sexual. La formulación de estos estándares prácticos se basa en la realización de un informe previo, desarrollado en el marco del proyecto RE-TREAT, en el que se exploró las mejores prácticas de apoyo a las mujeres víctimas de violencia sexual. Basándose en la información procedente de la investigación y la práctica, los autores del informe describen los indicadores de las mejores prácticas, que denominan “elementos clave para una práctica eficaz” (KEEP). Estos KEEP se organizan en tres categorías temáticas: orientación al conocimiento, orientación a la práctica y orientación al sistema. A partir de esta categorización, los estándares prácticos reflejados en esta guía, también se dividen bajo los mismos tres títulos.

Un primer borrador de estos estándares prácticos será examinado por profesionales de la justicia en Grecia, Italia y España durante los grupos de discusión que se celebraron en el mes de junio de 2021. Los comentarios de esas reuniones se incorporarán a este documento final. Además de basarse en datos procedentes de la investigación y la práctica, este paso de recabar la opinión de los profesionales contribuye a la validez de estos estándares prácticos.

¿PARA QUIÉN ES ESTA GUÍA?:

Esta guía de capacitación está dirigida, principalmente, a jueces, fiscales, abogados, letrados de la Administración de Justicia, agentes de policía y otros profesionales que entran en contacto con víctimas de violencia sexual. Esta guía está especialmente adaptada a las necesidades de los profesionales del sistema judicial y proporciona un marco para apoyar a las mujeres víctimas de violencia sexual a través del sistema de justicia penal con el objetivo de fortalecer los procesos judiciales y lograr mejores resultados para la justicia y las partes que intervienen en este tipo de procesos. Aunque se centra específicamente en los profesionales de la justicia, estas orientaciones prácticas también pueden resultar útiles a un público más amplio de profesionales especializados en el tratamiento de mujeres víctimas de violencia sexual, tanto dentro del sistema judicial penal, como fuera del mismo (por ejemplo, psicólogos, trabajadores sociales, médicos forenses...).

LA JUSTIFICACIÓN DE ESTA GUÍA:

La violencia sexual aplica a una amplia gama de experiencias de victimización, que tienen que sufrir las propias víctimas, que tienen como consecuencia daños físicos y psicológicos. Suelen ser casos complejos que suponen un reto para los sistemas de justicia y merecen una atención especial. Los actos de violencia sexual tienen consecuencias devastadoras a corto y largo plazo en la salud física y mental de las víctimas y pueden afectar negativamente a sus vidas personales y profesionales de diversas formas. El consiguiente efecto prejudicial en la sociedad es significativo. Asimismo, diversas estadísticas reflejan que uno de los principales problemas de la violencia sexual es que no se denuncia a las autoridades. A mayor abundamiento, cuando la violencia sexual se pone en conocimiento de los sistemas de justicia, una serie de obstáculos pueden dificultar seriamente el desarrollo del proceso y, por ende, la consecución y el fin último de la justicia. Los profesionales del sistema de justicia tienen un papel esencial a la hora de involucrar a las víctimas de la violencia sexual en los procesos de justicia, y de apoyar a esas víctimas a lo largo del proceso penal. En la actualidad, no existen normas practices específicas para apoyar el papel de los profesionales de la justicia en su trabajo con las mujeres víctimas de la violencia sexual.

Los estándares prácticos presentados en esta guía proporcionan un marco que ayudará a los profesionales de la justicia a sortear algunas de las complejidades, barreras y obstáculos que revisten los delitos de violencia sexual. Basándose en las investigaciones actuales y en los resultados obtenidos de informes previos, los estándares prácticos pretenden apoyar a los profesionales de la justicia a entender mejor las necesidades e intereses de las víctimas de violencia sexual durante las distintas fases del proceso penal, a comprometerse mejor con las mismas y a fomentar la participación de las víctimas a lo largo de los procedimientos penales. La adhesión a estos estándares prácticos conducirá a un método de trabajo más informado y eficaz, empático con las víctimas, que apoyará a los profesionales de la justicia en la consecución de las mejores prácticas posibles, permitiéndoles ser más cercanos a las víctimas y, al mismo tiempo, respetando los principios de imparcialidad, independencia e integridad que rigen en su profesión. La aplicación de esta guía conducirá a mejorar las experiencias de las víctimas que acuden al sistema de justicia penal, lo que, a su vez, puede tener como efecto que las víctimas tengan una mayor confianza en las autoridades judiciales. En conjunto, estos factores contribuyen al mantenimiento de altos estándares en el ejercicio de los profesionales de la justicia, así como a la mejora de los resultados de la justicia.

Especificamente, esta guía de estándares prácticos busca:

- Proporcionar orientación a los profesionales de la justicia en el desempeño de sus funciones cuando trabajan con víctimas de delitos contra la libertad e indemnidad sexual.
- Apoyar los principios de independencia, imparcialidad, integridad y conducta ética de los profesionales de la justicia en su trabajo con víctimas de delitos contra la libertad e indemnidad sexual.

- Proporcionar un marco a través del cual la práctica de los profesionales de la justicia puede ser comprendida, medida y evaluada por otros profesionales de la justicia, otros profesionales externos al mundo jurídico y miembros de la sociedad civil (incluidas, las propias víctimas de violencia sexual).

Estos estándares prácticos no son vinculantes, pero al suscribirlos profesionales de la justicia, muestran su compromiso con formas más eficaces de trabajar con mujeres víctimas de violencia sexual y con el desarrollo de nuevas formas de trabajo en este ámbito de su práctica.

SINERGIAS¹

Las orientaciones se basan y complementan una serie de protocolos, códigos y estatutos existentes que proporcionan directrices y principios éticos y/o prácticos para los profesionales de la justicia en relación con el desempeño de sus funciones, entre los que se incluyen (aunque no exclusivamente), los siguientes:

Internacional:

- Principios básicos relativos a la independencia judicial (Naciones Unidas, 1985).
- Código de Conducta para funcionarios encargados de hacer cumplir la ley (Naciones Unidas, 1979).
- Principios Bangalore sobre conducta judicial (Naciones Unidas, 2002).
- Guía de aplicación de la Convención contra la corrupción y marco evaluativo del artículo 11 (Naciones Unidas, 2015).
- Normas de Responsabilidad Profesional y la declaración de derechos y deberes esenciales de los fiscales (Asociación Internacional de Fiscales, 1999).
- Estatuto Universal del Juez (Asociación Internacional de Jueces, 1999).
- Principios internacionales de conducta para el ejercicio de la profesión de jurídica de Abogado (Asociación Internacional de la Abogacía, 2011).

Europeo:

- Ética Judicial: Principios, valores y cualidades (Red Europea de Consejos de Justicia, 2010).
- Recomendación CM/REC (2010)12: jueces: independencia, eficiencia y responsabilidades (Consejo de Europa, 2010).
- Recomendación REC(2001)10: El Código Europeo de Ética de la Policía, 2001).

¹ La lista de sinergias que se ofrece aquí no es exhaustiva. Un ejemplo de principios que no apuntan directamente a los profesionales de la justicia pero que también podrían influir en el trabajo de los profesionales de la justicia: Codice Rosso (Modificaciones del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de otras disposiciones relativas a la protección de las víctimas de la violencia doméstica y de género, Ley 19 de julio de 2019, n. 69).

- Carta Magna del Poder Judicial (Consejo Consultivo de Jueces

Nacional:

- **Grecia:** Código de Conducta de la Abogacía (Ley 4745/2020, publicado en Boletín Oficial Gubernamental (FEK) cuestión A' 214/06.11.2020).
- **Grecia:** Código de Conducta de los Jueces del Tribunal Supremo y de la Institución de la Auditoría (Boletín Oficial Gubernamental (FEK) issue B' 4942/9.11.2020).
- **Italia:** Código de Conducta para Abogados italianos (Consejo General de la Abogacía italiana - *Consiglio Nazionale Forense*, 2014).
- **Italia:** Código ético de conducta judicial (Unión de Magistrados - *Associazione Nazionale Magistrati*, 2005).
- **España:** Principios de Ética Judicial (General Council of the Judiciary - *Consejo General del Poder Judicial*, 2016).
- **España:** Código Ético para fiscales (Spanish Attorney General's Office – *Fiscalía General del Estado*, 2020).
- **España:** Estatuto General de la Abogacía Española (Ministry of Justice – *Ministerio de Justicia*, 2021).
- **España:** Código Deontológico de la Abogacía Española (General Council of Spanish Lawyers – *Consejo General de la Abogacía Española*, 2019).
- **España:** Código Normativo de las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado (Ministry of Interior – *Ministerio de Interior*, 2018).

PRINCIPIOS RECTORES

Los profesionales de la justicia tienen un papel específico y fundamental en la defensa del Estado de Derecho, así como en el logro de los principales fines perseguidos por la justicia. Como tal, no sólo se les exige que mantengan un alto nivel de profesionalidad, diligencia y ética, sino también que sean modelos en el cumplimiento de su papel. Los estándares éticos que se presentan en este informe se basan en una serie de principios rectores, que describen la ética y proporcionan un marco de valores aplicables a los operadores jurídicos. Estos principios rectores hacen referencia a la función particular que cumplen los profesionales de la justicia y al contexto en el que desempeñan sus tareas. Los elementos que contienen no sólo guían el trabajo que realizan, sino que, además, son factores esenciales que mantienen y aumentan la confianza de la sociedad en el sistema de justicia penal. Esta confianza en el sistema de justicia es especialmente relevante en los casos de violencia sexual, con sus característicos altos niveles de casos no denunciados.

Es muy probable que los profesionales de la justicia ya estén familiarizados con muchos aspectos de estos principios rectores. Los elementos que aquí se presentan se han inspirado en valores y principios que se han presentado en otros lugares, como en los Principios de Bangalore de 2002.

Entre estos principios, caben destacar los que se señalan a continuación:

INDEPENDENCIA: Los profesionales de la justicia son capaces de desempeñar sus funciones libres de la influencia, el control o la presión de cualquier factor externo. Además, los profesionales de la justicia pueden actuar en un ambiente de independencia tanto institucional – pública o privada – como individual. Esta es una responsabilidad personal ligada a las funciones de los profesionales de la justicia. Entre algunos ejemplos, se podrían destacar los siguientes:

- En relación con los jueces: "El concepto de independencia presupone, en particular, que el órgano en cuestión ejerce sus funciones judiciales de forma totalmente autónoma, sin estar sujeto a ninguna restricción jerárquica ni subordinado a ningún otro órgano y sin recibir órdenes o instrucciones de ninguna fuente, y que, por lo tanto, está protegido contra las intervenciones o presiones externas que puedan perjudicar el juicio independiente de sus miembros e influir en sus decisiones"².
- En relación con los abogados, este principio implica: "De la independencia de la profesión/abogacía en relación con el Estado se desprende que la dirección/estrategia de sus clientes es esencialmente responsabilidad del acusado y de su abogado, al que se le confía en

² Sentencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos (STEDH, en lo sucesivo): (i) 27/01/2018, Caso 64/16, (ii) 19 de septiembre de 2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587, (iii) 16 de febrero de 2017, Margarit Panicello, C-503/15, entre otras.

virtud de la asistencia letrada o es pagado por su cliente".³ En ese sentido, el Código Deontológico de la Abogacía Europea, ex. art. 2.1.1, proclama:

"La diversidad de obligaciones a las que el Abogado se encuentra sometido le imponen una independencia absoluta, exenta de cualquier presión, principalmente de aquella que surja de sus propios intereses o de influencias exteriores. Esta independencia es también necesaria para mantener la confianza en la Justicia y en la imparcialidad del Juez. Por lo tanto, un Abogado debe evitar todo ataque a su independencia y velar por no comprometer los valores de la profesión por complacer a su cliente, al Juez o a terceros."

IMPARCIALIDAD: Los profesionales de la justicia tratan a todas las partes implicadas de forma justa, equitativa y sin prejuicios ni sesgos. Se garantiza la ausencia de parcialidad (aparente), favoritismo o prejuicio hacia una de las partes. Este principio no es igualmente aplicable para los abogados y los fiscales.

- En este sentido, para los jueces: "Si bien la imparcialidad denota normalmente la ausencia de prejuicios o predisposición, su existencia o no, en particular en virtud del artículo 6 § 1 (art. 6-1) del Convenio, puede comprobarse de diversas maneras. En este contexto, cabe distinguir entre un enfoque subjetivo, que consiste en tratar de determinar la convicción personal de un juez determinado en un caso concreto, y un enfoque objetivo, que consiste en determinar si ha ofrecido garantías suficientes para excluir cualquier duda legítima a este respecto."⁴

INTEGRIDAD: Los profesionales de la justicia cumplen sus funciones de forma irreprochable a juicio de un miembro de la comunidad imparcial, razonable y bien informado. Existe una coherencia en las creencias, decisiones y acciones del profesional de la justicia que se atribuye a la rectitud y el rigor. Los profesionales de la justicia cumplen con sus deberes de conformidad con valores y principios, como la honestidad y la moralidad.

IGUALDAD: Los profesionales de la justicia garantizan la igualdad de trato a todas las personas y, por tanto, protegen la igualdad de estatus, derechos y oportunidades de cada persona con las que entran en contacto. Por lo tanto, los profesionales de la justicia son conscientes y comprenden la diversidad existente en la sociedad, que incluye, entre otras cosas, la raza, el color, el sexo, la religión, el origen nacional, la discapacidad, la edad, el estado civil, la orientación sexual y la situación social y económica.

COMPETENCIA Y DILIGENCIA PROFESIONAL: Los profesionales de la justicia adoptan medidas razonables para mantener y mejorar los conocimientos, competencias y cualidades personales que resultan adecuados y necesarios para su actividad profesional. Estudian continuamente sobre los distintos avances legislativos, jurisprudenciales o doctrinales, por ejemplo, participando en cursos de

³ STEDH: 9783/82, Kamasinski v. Austria, 19 de diciembre de 1989.

⁴ STEDH: Piersack v. Belgium, C8692/79, 1 de octubre de 1982.

formación, entre otros. Esta realidad resulta especialmente relevante para todos los actores que intervienen en el sistema de justicia penal.

Un principio adicional al que hay que aspirar, especialmente cuando se trabaja con víctimas de violencia sexual, es un enfoque centrado en la víctima. Situar sistemáticamente las necesidades e intereses de la víctima en un lugar central dentro del sistema de justicia penal contribuye a que se haga (una sensación de) justicia. Por supuesto, este es un principio al que se aspira y que no debe interferir con los deberes profesionales de los profesionales de la justicia.

ESTÁNDARES DE PRÁCTICA

Estos estándares de práctica son un conjunto no vinculante de ideales que los profesionales de la justicia están invitados a suscribir para demostrar su compromiso continuo con prácticas de trabajo más eficaces con las mujeres víctimas de violencia sexual. Los nueve estándares de práctica que se exponen a continuación se basan en el informe de buenas prácticas que se elaboró en el marco del proyecto RE-TREAT, en el que se examinaron los factores que inciden e influyen en las mejores prácticas, que podrían aplicarse en el ámbito de la actividad profesional de los operadores jurídicos, para apoyar a las mujeres víctimas de violencia sexual dentro y fuera de los procesos de justicia penal. El informe sobre buenas prácticas reúne información extraída tanto desde una perspectiva investigadora, como práctica. Sobre la base de estos conocimientos, se presentan una serie de indicadores de buenas prácticas, conocidos como "elementos clave de prácticas eficaces" (KEEP). Los nueve KEEPS están organizados en tres categorías temáticas principales:

- Grupo 1 - Orientación al conocimiento.
- Grupo 2 - Orientación práctica.
- Grupo 3 - Orientación al sistema

Del mismo modo, los estándares de práctica que se presentan a continuación, también se organizan bajo estos mismos tres epígrafes (véase la figura 1).

Además de presentar las normas de práctica, esta guía también ofrece información de fondo extraída del informe de mejores prácticas que explica la relevancia e importancia de incluir esa medida. Además, esta guía ofrece ejemplos de cómo los profesionales de la justicia pueden aplicar esa norma práctica en su trabajo diario.

Figura 1. Estándares de práctica:

Grupo 1: Orientación al conocimiento

Los profesionales entenderán:

- El **fenómeno** de la violencia sexual y se familiarizarán con los distintos tipos y características de los delitos contra la libertad e indemnidad sexual.
- Los **contextos** (incluyendo social, legal, económica, crisis mundiales) en los que puede producirse la violencia sexual y tratarán de familiarizarse con la forma en la que se manifiesta la violencia sexual cometida tanto a través de medios electrónico, como en la vida real.

Grupo 2: Orientación a la práctica

Los profesionales comprenderán:

- Las barreras que impiden la **disponibilidad** y el **acceso** a los servicios por parte de las víctimas, incluidas las barreras individuales, interpersonales, organizativas y socioculturales, y se comprometan a trabajar para reducirlas.
- La importancia de la **participación** en el sistema de justicia para las propias a lo largo del proceso. Los profesionales comprenderán los beneficios que supone que las víctimas se sientan y sean comprendidas, comprometiéndose a aumentar la participación en todas las etapas de los procesos de justicia, empoderando a las víctimas y fomentando su independencia.
- La necesidad de que las víctimas estén **protegidas** en sus encuentros con los sistemas de justicia, así como la justicia se comprometa a mantener la seguridad, la privacidad y la dignidad de las víctimas.
- El daño que puede causarse cuando las víctimas no reciben una **reparación adecuada**. Además, los profesionales tratarán de comprender la amplia gama de reparaciones que las víctimas consideran importantes, y se comprometerán a apoyar a las víctimas para que consigan una reparación adecuada.

Grupo 3: Orientación al sistema

Los profesionales se comprometerán a:

- Mejorar la **calidad** y la **prestación** de los servicios mediante el uso de prácticas basadas en la evidencia, centradas en la víctima y que tengan en cuenta la perspectiva de género y se basen en el respeto de los derechos humanos.
- **Cooperar** adecuadamente con otros servicios profesionales y organizaciones para mejorar las experiencias de las víctimas, conseguir las mejores pruebas y alcanzar los mejores resultados de la justicia.
- Participar en la **formación** y el **desarrollo profesional** para mejorar y desarrollar las habilidades, la comprensión y la conciencia.

ESTÁNDARES DE PRÁCTICA – INFORMACIÓN ADICIONAL

Esta sección ofrece información complementaria sobre cada una de los estándares de práctica expuestos con anterioridad. En primer lugar, se proporciona información explicativa a modo de justificación para su inclusión en esta guía. Además, se destaca la relevancia del principio para mejorar las experiencias de justicia de las mujeres víctimas de violencia sexual y también para la consecución de la justicia. Los argumentos expuestos en esta sección se han extraído del informe de mejores prácticas RE-TREAT. Se aconseja a los lectores que deseen profundizar en la temática que consulten ese informe. Además, se incluyen cuadros de texto con los resultados de la investigación de estudios recientes sobre los estándares de práctica (incluidos los informes nacionales realizados para el proyecto RE-TREAT). En segundo lugar, para cada estándar se proporciona información que puede apoyar e inspirar a los profesionales de la justicia a aplicarlo en su práctica profesional con las víctimas de violencia sexual.

Grupo 1: Orientación al conocimiento

Los profesionales comprenderán el **fenómeno** de la violencia sexual y se esforzarán por familiarizarse con los diferentes tipos y características típicas de estos delitos.

Información explicativa:

- La violencia sexual existe en muchas formas y a menudo no se corresponde con el mito existente de la "violación real"⁵. De hecho, la mayoría de los incidentes de violencia sexual no se corresponden con este último y los tipos de victimización también pueden incluir, por ejemplo, comportamientos sin contacto (por ejemplo, compartir imágenes sexuales sin consentimiento), consentimiento pivotante (por ejemplo, retirada no consentida del preservativo), abuso de ancianos, etc. Cuando las víctimas no se corresponden con esta idea de "violación real", a menudo los demás no creen a las víctimas o las culpan (en parte) del incidente, incluidos los agentes del sistema de justicia penal. Esto causa más daño y traumas a la víctima.
- La violencia sexual tiene características específicas que no se asocian a otros tipos de victimización. La vergüenza y la culpa, por ejemplo, son muy comunes entre estas víctimas. Este tipo de sentimientos contribuye a que las víctimas sufran múltiples consecuencias, como no denunciar el delito por el tabú y el miedo a no ser creídas. Esta es también una de las razones por las que muchas víctimas sólo denuncian su victimización después de un largo período desde la comisión del hecho delictivo.

Según una encuesta española (n=10.171), el 70,3% de las mujeres que denunciaron una violación, afirmaron que el agresor era un amigo (47,1%) o un familiar (23,2%).

(Oficina del Gobierno contra la Violencia de Género, 2016)

El informe nacional griego (proyecto RE-TREAT) muestra que la mayoría de los participantes (6 de 9) informaron de que el intervalo de tiempo entre la comisión del delito sexual y la denuncia es muy largo (al menos 6 meses), y depende de una serie de factores, como: el miedo, la vergüenza, los costes financieros asociados a la implicación en el proceso penal, el sufrimiento y el trauma adicionales y que al final no se haga justicia.

(Greek national report, 2021, p. 39)

Recomendaciones de aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia son capaces de reconocer la amplitud de experiencias de victimización y demuestran una sensibilidad hacia las complejidades experimentadas. Además, los profesionales de la justicia son conscientes de los aspectos característicos de la violencia sexual y, al mismo tiempo, tratan los casos de forma individual.
- Los profesionales de la justicia se esfuerzan activamente por reconocer y reducir sus propios prejuicios inconscientes para estar abiertos a los detalles de cada caso.
- Los profesionales de la justicia respetan la individualidad de la víctima y evalúan los casos en función de sus propios principios, y rechazando los mitos de violación y las actitudes tendentes a culpar a la víctima.

⁵ Las características de un delito de violencia sexual que contribuyen a la percepción de "violación real" incluyen, entre otras: mujer joven atacada por un desconocido, la víctima tuvo una reacción de lucha o huida y se resistió, la víctima sufrió daños físicos, la víctima denuncia el delito inmediatamente después de producirse, etc.

Los profesionales tratarán de comprender los **contextos** (incluidos el social, el jurídico y el de las crisis mundiales) en los que puede tener lugar la violencia sexual y se esforzarán por familiarizarse con la forma en que se manifiesta la violencia sexual en entornos en línea y en la vida real.

Información explicativa:

- El contexto legal y político en el que se produce la violencia sexual puede influir en la forma en que las mujeres entienden y experimentan su propia victimización, y en cómo su experiencia es entendida y respondida por otros. La ausencia de un marco legal puede hacer que algunas mujeres cuestionen su condición de víctimas, a pesar de tener la profunda sensación de haber sufrido un daño. Por ejemplo, cuando la violación dentro del matrimonio no está tipificada como delito, las víctimas no tienen la protección de la legislación ni el reconocimiento de las autoridades públicas. Esto puede hacer que la víctima dude de su victimización y permita a los agresores continuar con su comportamiento violento con impunidad. Cuando las víctimas son silenciadas y no son escuchadas o vistas por los sistemas de justicia penal, esto conduce a la injusticia.
- Las creencias sociales crean el contexto en el que se produce la violencia sexual. Los mitos de la violación, por ejemplo, parecen ser muy comunes en todas las sociedades, y son apoyados tanto por los hombres como por las mujeres. Ejemplos de estos mitos sobre la violación son: las víctimas de agresiones sexuales son de alguna

El informe nacional español (proyecto RE-TREAT) muestra que a menudo se pregunta a las víctimas por las razones de la demora en la denuncia tanto en la oficina policial como en el juzgado, hecho que refleja la persistencia del mito o prejuicio ligado a este tipo de delitos - "un delito real se denuncia inmediatamente"-

(Informe nacional español, 2021, p. 18)

Según una encuesta italiana (n=15.034), el 39,3% de la población cree que una mujer puede evitar tener relaciones sexuales si realmente no lo desea. El 23,9% piensa que la forma de vestir de una mujer puede provocar la violencia sexual, y el 15,1% mantiene la opinión de que una mujer que sufre violencia sexual cuando está afectada por el alcohol o las drogas es al menos parcialmente responsable

(Istat, 2018)

manera responsables por la ropa que llevaban puesta; si una mujer realmente no quiere tener relaciones sexuales, puede evitarlas; y las denuncias de violencia sexual suelen ser inventadas. Cuando estas creencias prevalecen en la sociedad, incluidos los actores del sistema de justicia penal, la vergüenza, el sentimiento de culpabilidad y el miedo aumentan para la víctima, lo que da lugar a una mayor traumatización y a una mayor reticencia a denunciar el delito.

- Con la expansión de Internet se han introducido nuevas formas y oportunidades de violencia sexual, lo que repercute en la experiencia y las consecuencias para las víctimas. Por ejemplo, las víctimas

que han compartido imágenes sexuales suyas sin consentimiento, suelen describir el carácter duradero y prolongado de su victimización. Incluso si se retiran de un sitio web concreto, las imágenes nunca pueden eliminarse totalmente del dominio público. Además, a menudo informan de que viven con un miedo constante a ser reconocidos a través de esas imágenes. El hecho de que tenga lugar en línea no hace que la experiencia del daño sexual sea menos problemática, pero el hecho del entorno virtual a menudo conduce a una percepción de que podría aumentar el riesgo de que la víctima no sea tomada en serio por el sistema de justicia penal. A pesar del hecho de que, frecuentemente, exista material digital que pruebe que se comparten imágenes de la víctima, ello no significa que los profesionales de la justicia lo interpreten como prueba de que se hizo sin consentimiento, hecho que puede redundar en una mayor victimización. Incluso puede utilizarse en contra de la víctima cuando los mitos de la violación toman la delantera.

- Las crisis mundiales, como la crisis migratoria mundial o el cierre financiero mundial, influyen en la prevalencia de la violencia sexual y en la prestación de servicios a las víctimas de la misma. Existe un mayor riesgo de que (ciertas) mujeres se conviertan en víctimas de la violencia sexual durante estas crisis y ello tiene como consecuencia la creación de barreras que impiden que estas víctimas reciban el apoyo que necesitan, incluido el apoyo relativo a sus necesidades de justicia. Durante la pandemia de COVID-19, por ejemplo, se ha producido un notable aumento de la violencia perpetrada contra mujeres y niñas, incluida la violencia sexual. La ONU se refiere a este fenómeno de aumento de la violencia como la "pandemia en la sombra".

Recomendaciones de aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia reconocen que la ley a menudo va por detrás de la realidad en lo que respecta a la perpetración de la violencia sexual, y tratan de utilizar todos los recursos disponibles para proporcionar el apoyo más completo a las víctimas.
- Los profesionales de la justicia demuestran una conciencia en constante evolución de cómo los contextos sociales cambiantes afectan a la perpetración y la experiencia de la violencia sexual.

Grupo 2: Orientación práctica

Los profesionales tratarán de comprender las barreras que impiden la **disponibilidad y el acceso** a los servicios, incluidas las barreras individuales, interpersonales, organizativas y socioculturales, y se comprometerán a trabajar para reducirlas.

Información explicativa:

- Ciertas características que suelen experimentar las víctimas de la violencia sexual y de género, como la autoculpabilización, crean barreras para que las víctimas accedan a los servicios. Por ejemplo, las víctimas pueden atribuir su victimización a su propio comportamiento (por ejemplo, haber bebido alcohol) o a ciertas características personales (por ejemplo, ser crédula). Cuando la autoinculpación está presente, es menos probable que la víctima

En el informe nacional griego (proyecto RE-TREAT) casi todos los participantes (8 de 9) creen que hay categorías de víctimas de delitos sexuales que no revelan los abusos. Estas categorías están relacionadas principalmente con la vulnerabilidad, como la edad de la víctima, las necesidades especiales (por ejemplo, la discapacidad), el bajo nivel socioeconómico, la situación profesional del agresor (por ejemplo, médico, abogado, político, etc.) o la relación de poder (por ejemplo, cónyuge, jefe, etc.); así como con el contexto cultural (por ejemplo, las poblaciones romaníes) (Greek national report, 2021, p. 39)

Según una investigación a escala europea (n=42 000) "Aproximadamente 1 de cada 4 víctimas de agresiones sexuales (ya sea por parte de su pareja o de una persona que no es su pareja) no se pone en contacto con la policía o con cualquier otra organización después del incidente más grave debido a los sentimientos de vergüenza y desconcierto"

(FRA, 2014, p. 69)

denuncie el delito y busque ayuda. Además, las características de la propia víctima pueden causar estas barreras. Los grupos minoritarios pueden considerarse como un grupo más vulnerable a este respecto e incluyen, entre otros, a los LGBTQ⁶ comunidades, las comunidades de inmigrantes, las personas con discapacidades y las mujeres con estatus migratorio. La interseccionalidad⁷ es un importante fenómeno en este caso habida cuenta

que hace que las víctimas sean aún más vulnerables, incluso dentro del sistema de justicia penal.

- Si la confianza en los servicios, incluidos (los actores del) sistema de justicia penal, es baja, la probabilidad de que las víctimas accedan a estos servicios es baja. Si las víctimas acceden a estos servicios, pero su experiencia de violencia sexual no es validada o no se le cree, el riesgo de abandonar el sistema de justicia es alto.
- Algunas formas de organizar los servicios para las víctimas de la violencia sexual pueden disuadir a las víctimas de acceder a los mismos. Debido a la naturaleza de género de la violencia sexual, las mujeres víctimas suelen preferir profesionales femeninos. Sin embargo, la investigación también muestra que, por ejemplo, las cualidades que se buscan en un agente de policía que toma

En el informe nacional griego (proyecto RE-TREAT) un agente de policía declaró que "no hay confianza hacia la policía, ya que, históricamente en Grecia, la policía estaba "en contra" de los ciudadanos (por ejemplo, en el periodo de la dictadura), y aunque se ha realizado un gran cambio, los ciudadanos no son amables"

(Greek national report, 2021, p. 40)

⁶ Lesbiana, gay, bisexual, transgénero, queer/questioning.

⁷ La interseccionalidad se produce cuando las personas experimentan simultáneamente diferentes formas de desigualdad que existen dentro de una determinada sociedad (por ejemplo, el género, la raza, el estatus migratorio, la nacionalidad) y que interactúan entre sí.

la declaración de las víctimas es, entre otras, la profesionalidad y la sensibilidad, que no están relacionadas con el género del profesional.

- Ciertas normas, estereotipos y tabúes en torno al género, el sexo y los delitos sexuales a menudo impiden a las víctimas acceder a los servicios, posiblemente debido al estigma y la vergüenza. En algunas comunidades el tabú de hablar de sexo y violencia sexual es mayor que en otras. Algunas comunidades también pueden tener patrones culturales en los que, por ejemplo, consideran la violencia sexual como un "asunto de familia" del que no se debe hablar en los sistemas de justicia. Además, las normas y los estereotipos se expresan a menudo en los mitos sobre la violación, que también prevalecen en el sistema de justicia penal y se refuerzan culturalmente⁸.

En el informe nacional italiano (proyecto RE-TREAT) un profesional de la justicia afirma que "tal vez por su herencia cultural, su mentalidad, prefiere hablar con una mujer, [...] pero en lo que respecta a las competencias, marcamos la diferencia en la pericia [...] las competencias de acogida, de escucha y de apoyo no son una prerrogativa del género, son una prerrogativa de la caja de herramientas que cada uno de nosotros tiene".

(Informe nacional italiano, 2021, p. 18)

Recomendaciones de aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia demuestran ser conscientes de las barreras que impiden a las víctimas acceder a los servicios y no sacan conclusiones sobre la validez de una denuncia cuando las víctimas no acceden inmediatamente a los servicios.
- Los profesionales de la justicia pueden identificar las identidades cruzadas de las víctimas/sobrevivientes que dan lugar a necesidades variadas, y pueden considerar e incorporar esto en su trabajo.
- Los profesionales de la justicia pueden reconocer diversos elementos que pueden reducir el acceso a los servicios y esforzarse por eliminar de su práctica profesional factores como las creencias en los mitos de la violación y la culpabilización de las víctimas.
- Los profesionales de la justicia evalúan críticamente su contexto organizativo y toman medidas para minimizar los factores que reducen la disponibilidad y el acceso a los servicios de su organización.

⁸ Ejemplos de declaraciones de víctimas de violencia sexual que demuestran que aceptan los mitos de la violación reforzados culturalmente: "Porque le invitó a venir", "Me emborraché voluntariamente. Aunque no podía decir físicamente que no, tomé la decisión de beber", "Los límites eran borrosos entre el sexo consentido y la violación", y "No estaba herida" (Mennicke, Bowling, Gromer y Ryan, 2019, p. 11).

Los profesionales tratarán de comprender la importancia de la **participación** en el sistema de justicia para las propias víctimas también en la consecución de la justicia. Los profesionales entienden los beneficios de que las víctimas se sientan y sean comprendidas, y se comprometen a aumentar la participación en todas las etapas de los procesos de justicia, empoderando a las víctimas y fomentando su independencia.

Información explicativa:

- Cuando las víctimas carecen de información o no entienden la información que se les da, puede producirse angustia, insatisfacción y desconexión con el sistema de justicia penal. Una información oportuna puede ayudar a la víctima a tomar decisiones con conocimiento de causa, a estar preparada para lo que supone el proceso y a afrontar mejor los diferentes resultados del proceso de justicia penal.
- Una información precisa facilita que la víctima tome una decisión informada sobre si quiere o no participar en el proceso de justicia penal, o en qué medida. Esto contribuye a empoderar a la víctima y puede conducir a su independencia y mayor autonomía.
- El empoderamiento de la víctima también puede alcanzarse dándole la oportunidad de ser escuchada durante el proceso de justicia, independientemente de las características de la víctima, como hablar un idioma diferente o tener dificultades para expresarse debido a discapacidades de todo tipo. Esto también puede dar lugar a mejores testimonios por parte de la víctima y contribuye a mejorar los resultados de la justicia.

En un examen realizado en el Reino Unido de 70 cartas enviadas a las víctimas en casos de violación y agresión sexual grave, se concluyó que el 31,5% de las cartas se consideraron difíciles de entender, lo que se debió al uso de jerga/terminología jurídica en la mayoría de los casos (63,8%). En el 37,1% de las cartas no se daban suficientes explicaciones y en el 47,1% faltaba empatía.

(Crown Prosecution Service Inspectorate, 2020)

El informe nacional español (proyecto RE-TREAT) muestra que todas las personas entrevistadas ($n = 45$) afirmaron con rotundidad que es muy difícil para una víctima que no tiene abogado estar informada del desarrollo del proceso porque, salvo la documentación judicial que se entrega a la víctima y que está escrita en un lenguaje jurídico, el Juzgado no informa a la víctima sobre su proceso. La judicatura y la fiscalía comparten esta opinión reconociendo que la información es abrumadora y, por tanto, ineficaz.

(Informe nacional español, 2021, p. 29)

Sugerencias de aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia fomentan la participación activa de las víctimas en los procesos, por ejemplo, asegurándose de que reciban la información adecuada. Además, los profesionales de la justicia toman medidas para asegurarse de que las víctimas comprenden la información que reciben.
- Los profesionales de la justicia contribuyen a que las víctimas tengan la experiencia de ser escuchadas creando oportunidades para que las víctimas expresen sus opiniones y preocupaciones.
- Los profesionales de la justicia se adhieren al concepto de agencia y se esfuerzan por trabajar de manera que las víctimas puedan tener agencia e independencia.

Los profesionales tratarán de comprender la necesidad de proteger a las víctimas en sus encuentros con los sistemas de justicia, y se comprometerán a mantener la seguridad, la privacidad y la dignidad de las víctimas.

Información explicativa:

- Las víctimas de violencia sexual tienen un elevado riesgo de sufrir revictimización⁹, pero la sensación de seguridad de la víctima, que no es necesariamente la misma que la realidad de la situación, es también un aspecto importante en la seguridad de la víctima. Además, no sólo el agresor puede causar más daño, la victimización secundaria¹⁰ por parte de los agentes del sistema de justicia penal puede causar una mayor traumatización. La falta de confianza en las autoridades, es decir, la sensación de no estar a salvo con las autoridades, es un factor importante para que muchas víctimas no denuncien el delito.

Según una investigación a escala europea (n=42 000), el 22% de las mujeres que sufrieron violencia sexual perpetrada por una persona que no era su pareja también fueron víctimas en al menos una ocasión posterior. En el caso de las mujeres victimizadas por su pareja, esta cifra aumenta hasta el 50%

(FRA, 2014, p. 47)

En el informe nacional español (proyecto RE-TREAT) se preguntó a las víctimas sobre su satisfacción respecto a su seguridad durante el proceso de justicia penal en una escala de 0 a 5 (0 = muy insatisfecho, 5 = muy satisfecho). Los resultados muestran que la satisfacción media de su seguridad es de 0,83 % sobre 5.

(Informe nacional español, 2021, p. 55)

⁹ La victimización secundaria consiste en volver a experimentar la victimización después de la ofensa inicial, en forma de nuevas agresiones, represalias o intimidaciones, que pueden adoptar la forma de daños físicos o psicológicos.

¹⁰ “La victimización secundaria se produce cuando la víctima sufre más daños no como resultado directo del acto delictivo, sino debido a la forma en que las instituciones y otras personas tratan a la víctima.” (EIGE: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1358>).

- Para proteger a las víctimas de la violencia sexual, la privacidad es un dato importante a proteger. No sólo para evitar que se repita la victimización, sino también para que la víctima pueda decidir lo que ocurre con sus declaraciones, por ejemplo.
- Para prevenir la victimización secundaria, tratar a la víctima con dignidad es un valor importante. Esto fomenta la autoestima y la integridad de la víctima, aumenta la probabilidad de que la víctima tenga una experiencia positiva con el sistema de justicia penal y puede reforzar finalmente la confianza del público en el sistema de justicia penal.

Sugerencias para su aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia tratan activamente de contrarrestar la victimización secundaria.
- Los profesionales de la justicia se comprometen al máximo con todas las opciones disponibles para proteger a las víctimas y mantener su seguridad.
- Los profesionales de la justicia tratan de comprender y, de alguna manera, responder a las preocupaciones de las víctimas en materia de protección, seguridad y protección.
- Los profesionales de la justicia dan prioridad a la defensa de la dignidad en todas las interacciones con las víctimas.

Los profesionales tratarán de comprender el daño que puede causarse cuando las víctimas no reciben una **reparación** adecuada. Además, los profesionales tratarán de comprender la amplia gama de reparaciones que las víctimas consideran importantes, y se comprometerán a apoyar a las víctimas para que consigan una reparación adecuada.

Información explicativa:

- La violencia sexual puede afectar significativamente a las víctimas en diferentes ámbitos de su vida, entre otras, puede citarse, las consecuencias para la salud mental (véase, el trastorno de estrés postraumático), las consecuencias para la salud física (por ejemplo, lesiones, infecciones y enfermedades de transmisión sexual, embarazo), las consecuencias económicas (pérdida de empleo o incapacidad para trabajar), las consecuencias jurídicas (por ejemplo, victimización secundaria por la participación en un procedimiento penal) y las consecuencias sociales (por ejemplo, estigmatización, falta de apoyo de los miembros de la familia, tensiones en la relación). Las respuestas y actitudes hacia la víctima después de la

Según una investigación a escala europea (n=42 000), el 14% de las mujeres que no se pusieron en contacto con la policía tras su experiencia más grave de violencia sexual por parte de una persona que no era su pareja, lo hicieron porque temían que no se les creyera.

(FRA, 2014, 64)

violencia sexual son un factor extremadamente importante para el bienestar y la superación de la víctima.

- Debido a la complejidad de la violencia sexual y a la existencia de sentimientos de vergüenza, culpa y culpabilidad (autoculpabilidad y culpa de los demás), es importante afirmar que se cree a la víctima, que no es culpable del delito y que el acto que ha sufrido es ilícito. Esto parece ser un elemento esencial en el sentido de justicia de la víctima tras sufrir un daño.
- Recibir una compensación por el daño experimentado es importante para las víctimas tanto en el aspecto práctico como en el simbólico. La compensación puede ser económica, pero, significativamente, las víctimas también valoran la compensación a través de la recepción de apoyo y de la participación en procesos de justicia restaurativa. La asignación oportuna de la indemnización es importante para las víctimas.

En el informe nacional italiano (proyecto RE-TREAT) un juez afirma lo siguiente: "A decir verdad, ni siquiera sé si existe una indemnización del Estado por violencia sexual. Ciertamente, está prevista para los hijos de las víctimas de feminicidio. Sin embargo, he oído hablar de muy pocos casos: tienen que enfrentarse a un procedimiento muy complicado, tienen que demostrar que han buscado infructuosamente una indemnización por la vía ordinaria."

(Informe italiano nacional, 2021, p. 21)

Sugerencias para su aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia reconocen que la percepción de la víctima sobre la reparación, o la falta de ella, puede repercutir en su percepción de la justicia, y tratan a las víctimas con sensibilidad a este respecto.
- Los profesionales de la justicia se comprometen activamente con una serie de opciones para garantizar que las víctimas experimenten una sensación de reparación.
- Los profesionales de la justicia son conscientes de cómo su estilo de comunicación puede influir en las experiencias de las víctimas, y tratan con ellas con sensibilidad a este respecto.
- Los profesionales de la justicia buscan activamente la opinión de las víctimas y se esfuerzan por demostrar su respeto por los derechos de las víctimas.

Grupo 3: Orientación al sistema

Los profesionales se comprometerán a mejorar la **calidad** y la **prestación** de los servicios utilizando prácticas basadas en pruebas, centradas en las víctimas y que tengan en cuenta las cuestiones de género, basadas en el respeto por los derechos humanos.

Información explicativa:

- Las prácticas centradas en las víctimas son las que dan prioridad sistemáticamente a las necesidades de las víctimas. Para conseguirlo en una organización, los profesionales reciben una formación y supervisión continuas y amplias. Una forma de garantizar los estándares de calidad, como ofrecer prácticas centradas en la víctima, es que los servicios y programas se basen en principios y estándares que apoyen los mejores resultados para las víctimas, y que estos estándares sean la base para la evaluación y el seguimiento del servicio. En este sentido, la cultura organizativa desempeña un papel crucial en el cumplimiento de estos compromisos.

Sugerencias para su aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia reflexionan de forma crítica sobre su propia práctica y el funcionamiento de sus organizaciones para garantizar un enfoque centrado en la víctima e informado sobre el trauma.
- Cuando puedan elegir, los profesionales de la justicia se esforzarán por dar prioridad a enfoques objetivos basados en las pruebas¹¹.

Los profesionales se comprometerán a **cooperar** adecuadamente con otros **servicios** profesionales y organizaciones para mejorar las experiencias de las víctimas, conseguir las mejores pruebas y alcanzar los mejores resultados de la justicia.

Información explicativa:

- Las víctimas de la violencia sexual a menudo se ven obligadas a realizar múltiples visitas a varios lugares y a ver a diferentes profesionales a los que tienen que contar su historia una y otra vez. Esto puede causar una gran angustia, dificultades y hacer que se pierdan oportunidades de proporcionar apoyo y orientación en sus diferentes necesidades. Además, esto puede dificultar la obtención de buenas pruebas. Esto puede evitarse cuando los profesionales trabajan juntos para conseguir un

En el informe nacional italiano (proyecto RE-TREAT) un juez declaró lo siguiente "Desde el punto de vista de nuestra formación, nosotros, como jueces especializados, nos quejamos mucho tanto de la cantidad como de la calidad de la formación, porque evidentemente no basta con programar un curso de formación sobre el tema de los delitos sexuales para que el magistrado se involucre en los contenidos que hay que difundir, para que los difunda. Desgraciadamente, este es un tema en el que las lecciones frontales, en las que se explica el problema, hacen poco; es un tema en el que hay que ganar experiencia, hay que compartir experiencia"

(Informe nacional italiano, 2021, p. 23)

¹¹ El término "basado en la evidencia" se refiere a las prácticas que demuestran ser eficaces, que se basan en la evidencia de la investigación y la práctica (incluidas las opiniones de los expertos, las opiniones de los usuarios de los servicios y las revisiones gubernamentales).

"punto de acceso único". Cuando los profesionales colaboran compartiendo experiencias e ideas sobre la práctica, esto también puede contribuir a un clima de desarrollo profesional continuo.

Sugerencias para su aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia cumplen con los protocolos de intercambio de información y cooperación existentes con otros grupos y servicios profesionales.
- Los profesionales de la justicia fomentan el desarrollo de protocolos de intercambio de información y cooperación con otros grupos y servicios profesionales cuando aún no existen.

Los profesionales se comprometerán a participar en la formación y el desarrollo profesional para mejorar y desarrollar las habilidades, la comprensión y su conocimiento sobre estos delitos.

Información explicativa:

- El reconocimiento de la complejidad de la experiencia de la victimización y la necesidad de un servicio que no emita juicios de valor, centrado en la persona y centrado en el trauma es ampliamente reconocido. La forma en que los profesionales interactúan con las víctimas de la violencia sexual puede estar muy influenciada por la formación que reciben. Esta formación debe centrarse en proporcionar un conocimiento profundo de la violencia sexual, los contextos en los que se presenta y la comprensión de la importancia de tener un enfoque centrado en la víctima que se centre en sus necesidades individuales. Los profesionales que no reciben formación especializada sobre las experiencias de las víctimas de agresiones sexuales pueden desconocer sus propias ideas preconcebidas, como los mitos sobre la violación, y la posible influencia que estas creencias pueden tener en su trabajo y en la experiencia de la víctima.

Sugerencias para su aplicación práctica:

- Los profesionales de la justicia buscan y participan activamente en actividades de formación y desarrollo basadas en la evidencia con el fin de mejorar su conocimiento de las mejores prácticas en el trabajo con las mujeres víctimas de la violencia sexual.
- Los profesionales de la justicia buscan y participan activamente en actividades de formación y desarrollo basadas en pruebas para perfeccionar sus habilidades prácticas en el trabajo con este grupo

REFERENCIAS

- Anderson, M. & Claes, E. (2020). *Best practices in support for victims of sexual and gender-based violence*. Brussels: European Commission.
- Codice Rosso (Amendments to the Criminal Code, the Code of Criminal Procedure and other provisions on the protection of victims of domestic and gender-based violence, Law 19 July 2019, n. 69). Accessed at: https://www.camera.it/temiap/documentazione/temi/pdf/1154235.pdf?_1573172555581
- Consultative Council of European Judges, (2010). Magna carta of judge: Fundamental Principles. Accessed at: <https://rm.coe.int/16807482c6>.
- Council of Europe, (2001). Recommendation Rec(2001)10: The European Code of Police Ethics. Accessed at:
[file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20\[English\].pdf](file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20[English].pdf).
- Council of Europe, (2010). Recommendation cm/rec (2010)12: Judges: Independence, efficiency and responsibilities. Accessed at: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>.
- ECHR 27/01/2018, Case 64/16.
- ECHR 19/09/2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587.
- ECHR 16 February 2017, Margarit Panicello, C-503/15.
- ECHR 19/12/1989, 9783/82: Kamasinski v. Austria.
- ECHR 01/11/1982, Piersack v. Belgium, C8692/79.
- European Network of Councils for the Judiciary, (2010). Judicial Ethics: Principles, Values and Qualities. Accessed at: <https://www.encj.eu/images/stories/pdf/ethics/judicialethicsdeontologiefinal.pdf>.
- General Council of the Judiciary / *Consejo General del Poder Judicial*, (2016). Principles of judicial ethics. Accessed at:
https://www.poderjudicial.es/stfls/CGPJ/TRANSPARENCIA/FICHEROS/20161222%20Principios%20Etica%20Judicial_TEXTO%20FINAL_ES-EN_REV.pdf.
- International Association of Judges, (1999). The Universal Charter of the Judge. Accessed at: https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/the_universal_charter_of_the_judge/universal_charter_2017_english.pdf.
- International Association of Prosecutors, (1999). Standards of Professional Responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors. Accessed at: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/English.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/English.pdf.aspx).
- International Bar Association, (2011). International Principles on Conduct for the Legal Profession. Accessed at: <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=1730FC33-6D70-4469-9B9D-8A12C319468C>.

- National Bar Council / *Consiglio Nazionale Forense*, (2014). Code of Conduct for Italian Lawyers.
Accessed at:
https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/DEON_National_CoC/EN_Italy_Code_of_Conduct_for_Italian_Lawyers.pdf
- Patrizi, P., Ciotti, S., Lepri, G., Balistreri, F., Lodi, E., & Chirico, D. (2020). *National Report Italy*. Brussels: European Commission.
- Soleto, H., Barbolla, S. O., de Asis, J. J., Chavez, A. G., Junco, M. D., Gonzales , C. G., . . . Devesa , M. P. (2020). *National Report Spain*. Brussels: European Commission.
- Thanasoula, S., Spanaki, A., Daskalaki, M. & Spetsidis N. (2020). *National Report Greece*. Brussels: European Commission.
- Union of Magistrates / *Associazione Nazionale Magistrati*, (2005). Ethical Code of Judicial Conduct.
Accessed at: <https://rm.coe.int/italy-code-of-ethics-preamble/1680731081>.
- United Nations, (1979). Code of Conduct for Law Enforcement Officials. Accessed at:
<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/lawenforcementofficials.aspx>.
- United Nations, (1985). Basic Principles on the Independence of the Judiciary. Accessed at:
<http://www.un.org/ruleoflaw/files/Basic%20Principles%20on%20the%20Independence%20of%20the%20Judiciary.doc>.
- United Nations, (2002). The Bangalore Principles of Judicial Conduct. Accessed at:
https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf.
- United Nations, (2015). Convention against Corruption Implementation Guide and Evaluative Framework for Article 11. Accessed at:
https://www.unodc.org/documents/dohadeclaration/JI/REFA11/Implementation_Guide_and_Evaluative_Framework_for_Article_11 - English.pdf.

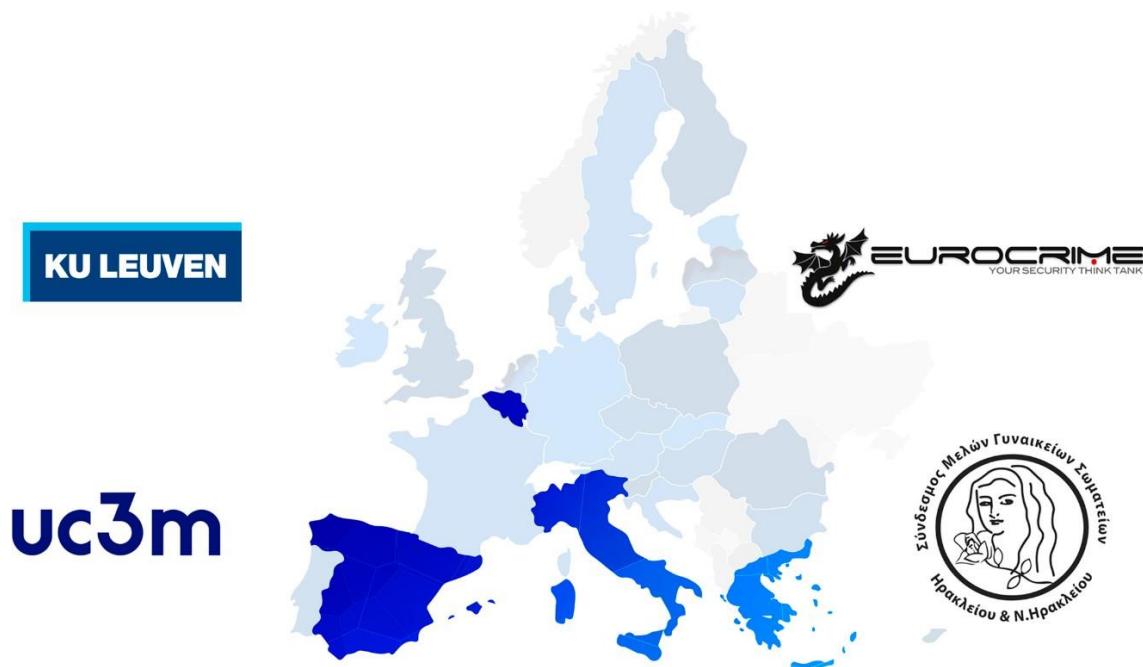
Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

STANDARD DI PRATICA: UNA GUIDA PER I PROFESSIONISTI DELLA GIUSTIZIA CHE LAVORANO CON LE DONNE VITTIME DI VIOLENZA SESSUALE

Finanziato da
L'Unione Europea
Programma Giustizia (2014-2020)

Partner del progetto

UAM
Universidad Autónoma
de Madrid

uniss
DIPARTIMENTO DI SCIENZE UMANISTICHE E SOCIALI

RE-TREAT - Rimodellare gli approcci terapeutici nei confronti delle vittime di violenza sessuale all'interno
dei procedimenti penali JUST-JACC-AG-2019 - 878566 - RETREAT

WP3 - CODICE DI CONDOTTA

Istituto di Criminologia di Leuven | KU Leuven

Autori: Monique Anderson & Evelien Claes

Finanziato da
L'Unione Europea
Programma Giustizia (2014-2020)

Indice dei contenuti

CONTESTO DELLA GUIDA	2
A CHI È RIVOLTA	2
LA NECESSITÀ DI QUESTA GUIDA	3
SINERGIE	4
PRINCIPI GUIDA	6
STANDARD PRATICI	8
STANDARD PRATICI - INFORMAZIONI SUPPLEMENTARI	10
<i>Cluster 1: Orientamento alla conoscenza</i>	10
<i>Cluster 2: Orientamento alla pratica</i>	13
<i>Cluster 3: Orientamento</i>	<i>..... del sistema</i>	20
RIFERIMENTI	24

CONTESTO DELLA GUIDA

Questi standard pratici sono stati compilati nell'ambito del progetto RE-TREAT, finanziato dalla Commissione europea. RE-TREAT si propone di riflettere sull'attuale trattamento da parte del sistema giudiziario penale che le donne vittime di violenza sessuale ricevono nei tre Paesi del Mediterraneo (Italia, Spagna e Grecia) oggetto di questo più ampio progetto di ricerca e di ideare e sperimentare una formazione basata su prove di efficacia per i professionisti della giustizia, per sostenerli nel loro lavoro con le donne vittime di violenza sessuale. La formulazione di questi standard pratici si basa sulle informazioni contenute in un rapporto condotto nell'ambito del progetto RE-TREAT, che ha esplorato le migliori pratiche di sostegno alle donne vittime di violenza sessuale. Attingendo alle informazioni provenienti dalla ricerca e dalla pratica, gli autori del rapporto descrivono gli indicatori delle migliori pratiche, che chiamano "elementi chiave di pratiche efficaci" (KEEP). Questi KEEP sono organizzati in tre categorie tematiche principali: orientamento alla conoscenza, orientamento alla pratica e orientamento al sistema. Sulla base di questa categorizzazione, anche gli standard pratici della presente guida sono organizzati sotto le stesse tre voci.

Una prima bozza di questi standard pratici è stata esaminata dai professionisti della giustizia in Grecia, Italia e Spagna durante gli incontri nazionali svoltisi nella primavera del 2021. Il feedback di questi incontri è stato incorporato nel documento finale. Oltre a basarsi sulle evidenze della ricerca e della pratica, questa fase di raccolta dei feedback dei professionisti contribuisce alla validità degli standard pratici.

A CHI SI RIVOLGE QUESTA GUIDA:

Questo strumento di sviluppo delle capacità è rivolto principalmente a giudici, pubblici ministeri, avvocati, agenti di polizia e altri professionisti della giustizia che entrano in contatto con le donne vittime di violenza sessuale. Questa guida è stata appositamente adattata alle esigenze dei professionisti del sistema giudiziario e fornisce un quadro di riferimento per sostenere le donne vittime di violenza sessuale attraverso il sistema giudiziario penale, con l'obiettivo di rafforzare i processi giudiziari e ottenere risultati migliori. Sebbene l'attenzione sia specificamente rivolta ai professionisti del sistema giudiziario, questa guida può essere applicata anche a un pubblico più ampio di professionisti specializzati nel trattamento delle donne vittime di violenza sessuale, all'interno e all'esterno dei sistemi giudiziari.

LA NECESSITÀ DI QUESTA GUIDA:

La violenza sessuale si riferisce a un'ampia gamma di esperienze di vittimizzazione che comportano danni da contatto e non. Si tratta spesso di casi complessi che mettono a dura prova i sistemi giudiziari e meritano un'attenzione particolare. Gli atti di violenza sessuale hanno conseguenze devastanti a breve e lungo termine sulla salute fisica e mentale delle vittime e possono avere un impatto negativo sulla loro vita in molti modi. Il conseguente effetto negativo sulla società in generale è significativo. È ben documentato che la violenza sessuale non viene denunciata alle autorità. Quando la violenza sessuale viene portata all'attenzione dei sistemi giudiziari, una serie di barriere può ostacolare seriamente il raggiungimento della giustizia. I professionisti del sistema giudiziario hanno un ruolo essenziale nel coinvolgere le vittime di violenza sessuale nei processi giudiziari e nel sostenere tali vittime durante il processo. Attualmente non esistono standard pratici specifici per sostenere il ruolo dei professionisti della giustizia nel loro lavoro con le donne vittime di violenza sessuale.

Gli standard pratici presentati in questa guida forniscono un quadro di riferimento che aiuterà i professionisti della giustizia ad affrontare alcune delle complessità di questi casi. Attingendo alla ricerca attuale e ai risultati delle migliori pratiche, gli standard pratici mirano a sostenere i professionisti della giustizia a comprendere meglio i bisogni e gli interessi delle donne vittime di violenza sessuale durante le varie fasi del processo penale, a impegnarsi meglio con queste donne e a incoraggiare la loro partecipazione ai processi giudiziari. L'adesione agli standard pratici porterà a un metodo di lavoro più informato ed efficace, che sosterrà i professionisti della giustizia nel raggiungimento delle migliori prove, consentendo loro di praticare con maggiore fiducia e garantendo al contempo di mantenere la propria indipendenza, imparzialità e integrità professionale. L'applicazione di questi standard pratici porterà a un miglioramento delle esperienze nel sistema di giustizia penale per le vittime che, a sua volta, può portare a una maggiore fiducia nelle autorità giudiziarie. Nel complesso, questi fattori contribuiscono al mantenimento di standard elevati e al miglioramento dei risultati giudiziari.

In particolare, questi standard pratici mirano a:

- Fornire una guida ai professionisti della giustizia nello svolgimento dei loro compiti quando lavorano con le donne vittime di violenza sessuale.
- Sostenere i principi di indipendenza, imparzialità, integrità e condotta etica dei professionisti della giustizia nel loro lavoro con le donne vittime di violenza sessuale.
- Fornire un quadro di riferimento attraverso il quale la pratica dei professionisti della giustizia possa essere compresa, misurata e valutata da altri professionisti della giustizia, da altri professionisti e da membri della società civile (comprese le vittime di violenza sessuale).

Questi standard pratici non sono vincolanti, ma sottoscrivendoli i professionisti della giustizia sono in grado di dimostrare il loro impegno verso modalità di lavoro più efficaci con le donne vittime di violenza sessuale e verso lo sviluppo professionale in quest'area della loro pratica.

SINERGIE¹

La guida si basa e integra una serie di protocolli esistenti che forniscono linee guida e principi etici e/o pratici per gli operatori giudiziari in merito all'esercizio delle loro funzioni, tra cui, ma non solo, i seguenti:

Internazionale:

- Principi fondamentali sull'indipendenza della magistratura (Nazioni Unite, 1985).
- Codice di condotta per i funzionari incaricati dell'applicazione della legge (Nazioni Unite, 1979).
- I principi di Bangalore sulla condotta giudiziaria (Nazioni Unite, 2002).
- Guida all'attuazione della Convenzione contro la corruzione e quadro di valutazione per l'articolo 11 (Nazioni Unite, 2015).

Europeo:

- Etica giudiziaria: Principles, Values and Qualities (Rete europea dei Consigli della magistratura, 2010).
- Raccomandazione cm/rec (2010)12: giudici: indipendenza, efficienza e responsabilità (Consiglio d'Europa, 2010).
- Raccomandazione Rec(2001)10: il Codice europeo di etica della polizia (Consiglio d'Europa, 2001).
- Magna carta del giudice: Principi fondamentali (Consiglio consultivo dei giudici europei, 2010).
- Parere n. 12(2017): The role of prosecutors in relation to the rights of victims and witnesses in criminal proceedings (Consiglio consultivo dei procuratori europei, 2017).
- Parere n. 13(2018): Indipendenza, responsabilità ed etica dei pubblici ministeri (Consiglio consultivo dei pubblici ministeri europei, 2018).

Nazionale:

- **Grecia:** Codice deontologico degli avvocati (Legge 4745/2020, pubblicata nella Gazzetta Ufficiale (FEK) numero A' 214/06.11.2020).

¹ L'elenco delle sinergie qui riportato non è esaustivo. Un esempio di principi che non sono direttamente rivolti ai professionisti della giustizia, ma che possono influenzare il lavoro di questi ultimi: *Codice Rosso* (Modifiche al codice penale, al codice di procedura penale e altre disposizioni in materia di protezione delle vittime di violenza domestica e di genere, legge 19 luglio 2019, n. 69).

- **Grecia:** Codice di condotta per i giudici della Corte finanziaria suprema e dell'Istituzione di controllo (Gazzetta governativa (FEK) numero B' 4942/9.11.2020).
- **Italia:** Codice deontologico degli avvocati italiani (*Consiglio Nazionale Forense*, 2014).
- **Italia:** Codice etico di comportamento giudiziario (Unione Magistrati - *Associazione Nazionale Magistrati*, 2005).
- **Spagna:** Principi di etica giudiziaria (Consiglio generale della magistratura - *Consejo General del Poder Judicial*, 2016).
- **Spagna:** Codice etico per i pubblici ministeri (Procura generale spagnola - *Fiscalía General del Estado*, 2020).
- **Spagna:** Statuto generale della professione legale spagnola (Ministero della Giustizia - *Ministerio de Justicia*, 2021).
- **Spagna:** Codice deontologico/etico della professione forense spagnola (Consiglio generale degli avvocati spagnoli - *Consejo General de la Abogacía Española*, 2019).
- **Spagna:** Codice etico dei corpi di polizia spagnoli (Ministero dell'Interno - *Ministerio de Interior*, 2013).

PRINCIPI GUIDA

I professionisti della giustizia hanno un ruolo specifico e importante nella tutela della legge e nel raggiungimento della giustizia. In quanto tali, non solo sono tenuti a mantenere elevati standard professionali ed etici, ma devono anche essere visti come tali. Gli standard professionali presentati in questo documento si basano su una serie di principi guida, che descrivono l'etica e forniscono un quadro di valori. Questi principi guida fanno riferimento al ruolo particolare che i professionisti della giustizia ricoprono e al contesto in cui svolgono i loro compiti. Gli elementi qui contenuti non solo guidano il lavoro che svolgono, ma sono anche fattori essenziali che mantengono e rafforzano la fiducia del pubblico nel sistema giudiziario penale. Tale fiducia nel sistema giudiziario è particolarmente rilevante nei casi di violenza sessuale, con i suoi caratteristici alti livelli di sottodenuncia.

È molto probabile che i professionisti della giustizia conoscano già molti aspetti di questi principi guida. Gli elementi qui presentati sono stati ispirati da valori e principi presentati altrove, come ad esempio nei Principi di Bangalore del 2002.

INDIPENDENZA: I professionisti della giustizia sono in grado di adempiere ai propri doveri senza subire l'influenza, il controllo o la pressione di fattori esterni. Inoltre, i professionisti della giustizia sono in grado di operare in un'atmosfera di indipendenza sia istituzionale che individuale. Si tratta di una responsabilità legata ai doveri dei professionisti della giustizia.

- A questo proposito, per i giudici: "Il concetto di indipendenza presuppone, in particolare, che l'organo in questione eserciti le proprie funzioni giudiziarie in piena autonomia, senza essere soggetto ad alcun vincolo gerarchico o subordinato ad altri organi e senza prendere ordini o istruzioni da alcuna fonte, e che sia quindi protetto da interventi o pressioni esterne in grado di compromettere l'indipendenza di giudizio dei suoi membri e di influenzarne le decisioni".²
- A questo proposito, per gli avvocati: "Dall'indipendenza della professione legale/avvocatura rispetto allo Stato consegue che la direzione/strategia dei loro clienti spetta essenzialmente all'imputato e al suo avvocato, incaricato in virtù del patrocinio a spese dello Stato o pagato dal suo cliente".³

IMPARZIALITÀ: i professionisti della giustizia trattano tutte le parti coinvolte in modo equo, paritario e senza pregiudizi. È garantita l'assenza di (apparenti) pregiudizi, favori o preconcetti nei confronti di una delle parti. Questo principio non è ugualmente applicabile agli avvocati e ai pubblici ministeri.

² Sentenze CEDU: (i) 27/01/2018, causa 64/16, (ii) 19 settembre 2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587, (iii) 16 febbraio 2017, Margarit Panicello, C-503/15, tra le altre.

³ Sentenza CEDU: 9783/82, Kamasinski c. Austria, 19 dicembre 1989.

- A questo proposito, per i giudici: "Mentre l'imparzialità denota normalmente l'assenza di pregiudizi o preconcetti, la sua esistenza o meno può essere verificata in vari modi, in particolare ai sensi dell'articolo 6 § 1 (art. 6-1) della Convenzione. In questo contesto si può distinguere tra un approccio soggettivo, che consiste nel cercare di accertare la convinzione personale di un determinato giudice in un determinato caso, e un approccio oggettivo, che consiste nel determinare se egli abbia offerto garanzie sufficienti a escludere qualsiasi dubbio legittimo al riguardo".⁴

INTEGRITÀ: I professionisti della giustizia adempiono ai loro doveri al di là di ogni rimprovero, secondo l'opinione di un membro della comunità equo, ragionevole e ben informato. Esiste una coerenza nelle convinzioni, nelle decisioni e nelle azioni del professionista della giustizia che attribuisce rettitudine e rettitudine. I professionisti della giustizia adempiono ai loro doveri confermando in ogni momento valori e principi quali l'onestà e la moralità.

UGUAGLIANZA: i professionisti della giustizia garantiscono la parità di trattamento per tutti e quindi tutelano l'uguaglianza di status, diritti e opportunità per ogni persona con cui entrano in contatto. Pertanto, i professionisti della giustizia sono consapevoli e comprendono le diversità presenti nella società, tra cui, a titolo esemplificativo, razza, colore, sesso, religione, origine nazionale, disabilità, età, stato civile, orientamento sessuale e condizione sociale ed economica.

COMPETENZA E DILIGENZA: I professionisti della giustizia adottano misure ragionevoli per mantenere e migliorare le conoscenze, le abilità e le qualità personali adeguate e richieste. Si tengono informati sugli sviluppi rilevanti, ad esempio partecipando a corsi di formazione o ad altre strutture. Questo aspetto è particolarmente rilevante per tutti gli attori del sistema di giustizia penale.

Un ulteriore principio a cui aspirare, soprattutto quando si lavora con le vittime di violenza sessuale, è **un approccio incentrato sulla vittima**. Porre sistematicamente i bisogni e gli interessi della vittima in una posizione centrale all'interno del sistema di giustizia penale contribuisce a creare un senso di giustizia. A questo proposito, i professionisti della giustizia potrebbero sperimentare tensioni nel bilanciare questo ulteriore principio con i precedenti. Tuttavia, trattare la vittima in modo empatico e appropriato non significa, ad esempio, violare l'indipendenza e l'imparzialità, così come l'obiettività. Si tratta soprattutto di un principio aspirazionale che non dovrebbe interferire con i doveri professionali dei professionisti della giustizia.

⁴ Sentenza CEDU: Piersack c. Belgio, C8692/79, 1° ottobre 1982.

STANDARD PRATICI

Questi standard pratici sono un insieme non vincolante di ideali che i professionisti della giustizia sono invitati a sottoscrivere per dimostrare il loro impegno costante verso pratiche di lavoro più efficaci con le donne vittime di violenza sessuale. I nove standard di prassi sotto riportati si basano sul rapporto sulle migliori prassi redatto nell'ambito di questo progetto RE-TREAT, che ha esaminato i fattori che incidono e influenzano le migliori prassi nel lavoro svolto a sostegno delle donne vittime di violenza sessuale all'interno e all'esterno dei processi di giustizia penale. Il rapporto sulle migliori prassi raccoglie informazioni tratte dalla ricerca e anche dalla pratica. Sulla base di queste conoscenze, vengono presentati alcuni indicatori di buone prassi, noti come "elementi chiave di prassi efficaci" (KEEP). I nove KEEP sono organizzati in tre categorie tematiche principali:

- Cluster 1 - Orientamento alla conoscenza
- Cluster 2 - Orientamento alla pratica
- Cluster 3 - Orientamento del sistema

Allo stesso modo, anche gli standard pratici qui presentati sono organizzati sotto le stesse tre voci (vedi figura 1).

Oltre a presentare gli standard pratici, questa guida fornisce anche informazioni di base tratte dal rapporto sulle migliori pratiche che spiegano la rilevanza e l'importanza dell'inclusione di quella misura. Inoltre, questa guida fornisce esempi di come i professionisti della giustizia potrebbero applicare lo standard di pratica nel loro lavoro quotidiano.

Figura 1. Standard pratici:

Cluster 1: Orientamento alla conoscenza

I professionisti cercheranno di capire:

- il **fenomeno** della violenza sessuale dal punto di vista della vittima e si sforzeranno di familiarizzare con le diverse tipologie e caratteristiche tipiche di questo tipo di danno.
- i **contesti** (compresi quelli culturali, sociali, dei social media, legali e delle crisi globali) in cui la violenza sessuale può avere luogo e si sforzeranno di familiarizzare con il modo in cui la violenza sessuale si manifesta negli ambienti online e nella vita reale.

Cluster 2: Orientamento alla pratica

I professionisti cercheranno di capire:

- le barriere che ostacolano la **disponibilità e l'accesso** ai servizi, comprese quelle individuali, interpersonali, organizzative e socioculturali, e si impegnano a lavorare per ridurre tali barriere.
- l'importanza della **partecipazione** al sistema giudiziario per le vittime stesse anche ai fini del raggiungimento della giustizia. I professionisti comprendono i benefici che le vittime possono trarre dal sentirsi e dall'essere comprese, e si impegnano ad aumentare la partecipazione in tutte le fasi del processo giudiziario responsabilizzando le vittime e incoraggiandone l'indipendenza.
- la necessità di **proteggere** le vittime nei loro incontri con i sistemi giudiziari e di impegnarsi a mantenere la sicurezza, la privacy e la dignità delle vittime.
- il danno che può essere causato quando le vittime non ricevono un risarcimento adeguato. Inoltre, i professionisti cercheranno di comprendere l'ampia gamma di **risarcimenti** che le vittime ritengono importanti e si impegneranno a sostenere le vittime nell'ottenere un risarcimento adeguato.

Cluster 3: Orientamento del sistema

I professionisti si impegneranno a:

- migliorare la **qualità e l'erogazione dei servizi** utilizzando pratiche basate sull'evidenza, incentrate sulle vittime e sensibili al genere, fondate sul rispetto dei diritti umani.
- una **collaborazione** adeguata con altri **servizi** e organizzazioni professionali per migliorare le esperienze delle vittime, ottenere le migliori prove e raggiungere i migliori risultati giudiziari.
- partecipare alla **formazione** e allo sviluppo professionale per migliorare e sviluppare le **competenze**, la comprensione e la consapevolezza.

STANDARD PRATICI - INFORMAZIONI SUPPLEMENTARI

Questa sezione fornisce informazioni supplementari su ciascuno degli standard pratici. In primo luogo, vengono fornite informazioni esplicative per giustificare la loro inclusione in questa guida. Inoltre, viene evidenziata la rilevanza dello standard per il miglioramento delle esperienze giudiziarie delle donne vittime di violenza sessuale e per il raggiungimento della giustizia. Il ragionamento presentato in questa sezione è stato estratto dal rapporto sulle migliori pratiche RE-TREAT. Ai lettori che desiderano un livello di dettaglio superiore a quello fornito in questa sede, si consiglia di consultare tale rapporto approfondito. Inoltre, sono inclusi riquadri di testo con i risultati di ricerche recenti sugli standard pratici (compresi i rapporti nazionali condotti per il progetto RE-TREAT). In secondo luogo, per ogni standard di pratica sono fornite informazioni che possono sostenere e ispirare i professionisti della giustizia ad applicare lo standard di pratica nella loro pratica professionale con le donne vittime di violenza sessuale.

Cluster 1: Orientamento alla conoscenza

Gli operatori cercheranno di comprendere il **fenomeno** della violenza sessuale dal punto di vista delle vittime e si sforzeranno di familiarizzare con le diverse tipologie e caratteristiche tipiche di questo tipo di danno

Informazioni esplicative:

- La violenza sessuale esiste in molte forme e spesso non senza che il partner sia in grado di fornire informazioni su di corrisponde al mito dello stupro esistente del "vero stupro"⁵. In effetti, la maggior parte degli episodi di violenza sessuale non corrisponde a quest'ultimo e i tipi di vittimizzazione possono anche includere, ad esempio, comportamenti senzamagini sessuali lui.

I professionati del focus group greco (n = 11) hanno dichiarato di dover conoscere specifici tipi di violenza sessuale (ad esempio lo stalking) o la violenza sessuale che avviene in contesti impegnativi, come il matrimonio o il lavoro (ad esempio il mobbing).

(Gruppo di discussione greco, 22 giugno 2021)

Secondo un'indagine spagnola (n=10 171) il 70,3% delle donne che hanno denunciato uno stupro ha dichiarato che l'autore era un amico (47,1%) o un familiare (23,2%).

(Ufficio governativo contro la violenza di genere, 2016).

consenso non vincolante (ad es. rimozione non consensuale del preservativo), abuso di anziani, aggressione sessuale con l'ausilio di droghe, ecc. Quando le vittime non corrispondono a questa idea di "vero stupro", spesso non vengono credute da

⁵ Le caratteristiche di un incidente di violenza sessuale che contribuiscono alla percezione di un "vero stupro" includono, tra l'altro: donna giovane, aggredita da uno sconosciuto, la vittima ha avuto una reazione di lotta o di fuga e ha opposto resistenza, la vittima è stata ferita fisicamente, la vittima ha denunciato il crimine subito dopo averlo subito, ecc.

- altri o di essere (parzialmente) incolpati per l'incidente, compresi gli attori del sistema giudiziario penale. Ciò provoca ulteriori danni e traumi alla vittima.
- È importante che le vittime non siano rese "prove" attraverso l'atto di fornire una testimonianza. Innanzitutto, le vittime devono essere considerate e trattate come persone che hanno subito vari tipi di danni e a cui è dovuta una risposta.
 - La violenza sessuale è accompagnata da specifiche caratteristiche che sono meno comunemente associate ad altri tipi di vittimizzazione. La vergogna e il senso di colpa, ad esempio, sono molto comuni in questo gruppo. Il senso di vergogna, i tabù sociali sui comportamenti sessuali, la comprensione dei miti sociali sullo stupro contribuiscono a molteplici conseguenze, spesso negative, come la paura di non essere creduti, che contribuisce a una denuncia bassa e ritardata. La natura fortemente sessuata di questo tipo di crimine lo rende non solo una questione personale tra vittima e autore, ma anche una sfida per la società nel suo complesso.

Il rapporto nazionale greco (progetto RE-TREAT) mostra che la maggior parte dei partecipanti (6 su 9) ha riferito che l'intervallo di tempo tra la commissione del reato sessuale e la denuncia è molto lungo (almeno 6 mesi) e dipende da una serie di fattori, quali: paura, vergogna, costi finanziari associati al coinvolgimento in procedimenti penali, ulteriori sofferenze e traumi e che alla fine la giustizia non è servita.

(Rapporto nazionale greco, 2021.)

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia sono in grado di riconoscere l'ampiezza delle esperienze di vittimizzazione e dimostrano sensibilità per le complessità vissute.
- I professionisti della giustizia sono consapevoli delle teorie sulla vittimizzazione (come quella della "vittima ideale") e degli aspetti caratteristici della violenza sessuale (come i "miti dello stupro") e comprendono come questi possano influenzare l'esperienza della vittimizzazione,
- I professionisti della giustizia rispettano l'individualità delle vittime e valutano i casi in base al loro merito, rifiutando i miti dello stupro e gli atteggiamenti di colpevolizzazione delle vittime.
- I professionisti della giustizia si sforzano attivamente di riconoscere e ridurre i propri pregiudizi inconsci per essere aperti ai dettagli di ogni singola vittima e trattare ogni caso su base individuale.

I professionisti cercheranno di comprendere i **contesti** (compresi quelli culturali, sociali, dei social media, legali e delle crisi globali) all'interno dei quali può avvenire la violenza sessuale, si sforzeranno di familiarizzare con il modo in cui la violenza sessuale si manifesta negli ambienti online e nella vita reale e cercheranno di capire come questo influenzi l'esperienza della vittimizzazione.

Informazioni esplicative:

- Il contesto giuridico e politico in cui si verifica la violenza sessuale può influenzare il modo in cui le donne comprendono e vivono la propria vittimizzazione e il modo in cui la loro esperienza viene compresa e affrontata dagli altri. L'assenza di un quadro giuridico può indurre alcune donne a mettere in dubbio il loro status di vittime, nonostante la profonda sensazione di aver subito un danno. Ad esempio, quando la violenza sessuale che avviene attraverso l'uso della tecnologia (ad esempio, la creazione e/o la condivisione di immagini sessuali) non è criminalizzata, le vittime non hanno né la protezione della legislazione né il riconoscimento delle autorità pubbliche. Ciò può indurre la vittima a dubitare della sua condizione di vittima e consente agli autori di continuare a praticare la violenza nell'impunità. Quando le vittime vengono messe a tacere e non vengono ascoltati o visti dai sistemi di giustizia penale e questo porta all'ingiustizia.
- Gli atteggiamenti sociali contribuiscono al contesto in cui si verifica la violenza sessuale. I miti sullo stupro, ad esempio, sono comuni in tutte le società e sono sostenuti sia dagli uomini che dalle donne.
- I media, e in particolare i social media, possono spesso perpetuare i miti dello stupro attraverso un modo di raccontare non equilibrato, che può danneggiare ulteriormente la vittima. Esempi di tali

Secondo un sondaggio italiano (n=15.034), il 39,3% della popolazione ritiene che una donna possa evitare di avere un rapporto sessuale se non lo desidera veramente. Il 23,9% pensa che il modo in cui una donna si veste possa provocare una violenza sessuale e il 15,1% ritiene che una donna che subisce violenza sessuale quando è sotto l'effetto di alcol o droghe sia almeno parzialmente responsabile.

(Istat, 2018)

Il rapporto nazionale spagnolo (RE-TREAT) mostra che alle vittime vengono spesso chieste le ragioni del ritardo nella denuncia sia presso l'ufficio di polizia che in tribunale, un fatto che riflette la persistenza del mito o del pregiudizio legato a questo tipo di reato - "un vero reato è immediatamente segnalato"

(Rapporto nazionale spagnolo, 2021, pag. 18).

Le vittime di aggressioni sono in qualche modo responsabili a causa dei vestiti che indossavano; se una donna non vuole davvero fare sesso, può evitare di avere rapporti sessuali; e le denunce di aggressione sessuale violenza sono spesso inventati. Quando tali convinzioni sono prevalenti nella società, compresi gli attori del sistema giudiziario penale, la quantità di vergogna, corporazione

- e la paura aumenta per la vittima, che risulta ulteriormente traumatizzata e più riluttante a denunciare il reato.
- Con l'espansione di Internet sono state introdotte nuove forme e opportunità di violenza sessuale, che hanno un impatto sull'esperienza e sulle conseguenze per le vittime. Ad esempio, le vittime che hanno avuto immagini sessuali di loro stesse condivise senza consenso spesso descrivono la natura a lungo termine e duratura della loro vittimizzazione. Anche se rimosse da un particolare sito web, le immagini non possono mai essere completamente rimosse dal dominio pubblico. Inoltre, spesso riferiscono di vivere con la costante paura di essere riconosciute attraverso quelle

immagini. La presenza online non rende l'esperienza di violenza sessuale meno reale, problematica o dannosa per la vittima. Tuttavia, il fatto che si tratti di un ambiente virtuale spesso induce le persone non vittime ad avere percezioni che potrebbero aumentare il rischio che la vittimizzazione non venga presa sul serio dai sistemi e dai singoli attori come avviene per gli incidenti offline. Anche

Anche se il fatto che spesso ci siano prove materiali della condivisione di foto della vittima, non significa che i professionisti della giustizia interpreteranno questo fatto come una prova che è stato fatto senza consenso. Può anche essere usato contro la vittima quando il mito dello stupro prende il sopravvento.

- Le crisi globali, come la crisi globale dei migranti o la chiusura finanziaria globale, influenzano la prevalenza della violenza sessuale e l'offerta di servizi per le vittime di violenza sessuale. Esiste un rischio maggiore per (alcune) donne di diventare vittime di violenza sessuale durante queste crisi e si creano barriere per queste vittime al fine di ricevere il supporto di cui hanno bisogno, compreso il supporto per le loro esigenze di giustizia. Durante la pandemia COVID-19, ad esempio, si è registrato un netto aumento della violenza perpetrata contro donne e ragazze, compresa la violenza sessuale. Le Nazioni Unite definiscono questo fenomeno di aumento della violenza come "pandemia ombra".

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia riconoscono che la legge è spesso in ritardo rispetto alla realtà per quanto riguarda la violenza sessuale e mirano a utilizzare tutte le risorse disponibili per fornire il supporto più completo alle vittime in tutte le fasi del processo.
- I professionisti della giustizia dimostrano una consapevolezza in continua evoluzione di come i contesti sociali in evoluzione abbiano un impatto sulla perpetrazione e sull'esperienza della violenza sessuale. A questo proposito, è opportuno prestare particolare attenzione alla violenza sessuale che avviene online, data la crescente prevalenza e le sfide significative che essa comporta per le vittime e per i professionisti della giustizia.

Cluster 2: Orientamento alla pratica

I professionisti cercheranno di comprendere le barriere che ostacolano la **disponibilità** e l'**accesso** ai servizi per le vittime, comprese le barriere individuali, interpersonali, organizzative e socioculturali, e si impegneranno a lavorare per ridurre tali barriere.

Informazioni esplicative:

- Alcune caratteristiche comunemente sperimentate dalle vittime di SGBV, come l'autocolpevolizzazione, creano ostacoli all'accesso ai servizi da parte delle vittime. Ad esempio, le vittime possono attribuire la loro vittimizzazione al proprio comportamento (ad es, aver bevuto alcolici) o a determinate caratteristiche personali (ad esempio, essere creduloni). Quando l'autocolpevolizzazione

Nel rapporto nazionale greco (progetto RE-TREAT) un agente di polizia ha dichiarato che "non c'è fiducia nei confronti della polizia, perché storicamente in Grecia la polizia era "contro" i cittadini (ad esempio nel periodo della dittatura) e, sebbene sia stato effettuato un grande cambiamento, i cittadini non sono amichevoli".

(Rapporto nazionale greco, 2021, pag. 40)

Secondo una ricerca europea (n=42.000) "circa una vittima su quattro di violenza sessuale (da parte del partner o di un non partner) non si rivolge alla polizia o ad altre organizzazioni dopo l'incidente più grave a causa di sentimenti di vergogna e imbarazzo".

(FRA, 2014, pag. 69)

è presente, la vittima sarà meno propensa a denunciare il reato e a cercare aiuto. Inoltre, le caratteristiche della vittima stessa possono causare queste barriere. I gruppi di minoranza possono essere considerati un gruppo più vulnerabile a questo proposito e comprendono, tra gli altri, le comunità LGBTQ⁶, le comunità di immigrati, le persone

con disabilità e donne con status di migranti. L'intersezionalità⁷ è un fenomeno importante in questo caso, che rende alcune vittime ancora più vulnerabili, anche nel sistema di giustizia penale.

- Se la fiducia nei servizi, compresi (gli attori del) sistema giudiziario penale, è bassa, la probabilità che le vittime accedano a questi servizi è bassa. Se le vittime accedono a questi servizi, ma la loro esperienza di violenza sessuale non viene convalidata o non è stata riconosciuta,

non viene creduta, il rischio di abbandonare il sistema giudiziario è alto.

- Alcune modalità di organizzazione dei servizi per le vittime di violenza sessuale possono in realtà scoraggiare le vittime

I professionisti legali che hanno partecipato al focus group italiano (n = 14) evidenziano che la necessità di accogliere la vittima può entrare in conflitto con lo scetticismo critico di alcuni professionisti, il cui compito è quello di falsificare un'ipotesi di reato e di cercare la verità. Un partecipante afferma "la professionalità e l'accuratezza nella raccolta e nella costruzione di un processo che non si limiti alla testimonianza della persona offesa, ma vada a caccia di tutti gli elementi possibili per ricostruire il contesto e la serie di eventi al fine di non far gravare l'onere della condanna solo sulle spalle di un testimone, può essere una soluzione"".

(Focus group italiano, 11 giugno 2021)

Nel rapporto nazionale italiano (progetto RE-TREAT) una professionista della giustizia afferma che "forse per il suo retaggio culturale, per la sua mentalità, preferisce parlare con una donna, [...] ma per quanto riguarda le competenze, la differenza la facciamo noi sulla competenza [...] le competenze di accoglienza, ascolto e sostegno non sono una prerogativa di genere, sono una prerogativa della cassetta degli attrezzi che ognuno di noi ha".

(Rapporto nazionale italiano, 2021, pag. 18)

dall'accesso e/o limitare la loro partecipazione all'interno di esse. Ad esempio, la fase della denuncia del reato è fondamentale. Le vittime dovrebbero essere supportate in modo appropriato dai professionisti, ad esempio fornendo loro un tempo adeguato

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

e un ambiente appropriato, per
fare

⁶ Lesbiche, gay, bisessuali, transgender, queer/questioni.

⁷ L'intersezionalità si verifica quando le persone sperimentano contemporaneamente diverse forme di disuguaglianza che esistono all'interno di una determinata società (ad esempio, genere, razza, status di immigrazione, nazionalità) che si intersecano tra loro.

Nel rapporto nazionale greco (progetto RE-TREAT) quasi tutti i partecipanti (8 su 9) ritengono che esistano categorie di vittime di reati sessuali che non rivelano l'abuso. Queste categorie sono principalmente legate alla vulnerabilità, come l'età della vittima, le esigenze particolari (ad esempio, disabilità), il basso status socioeconomico, lo status professionale dell'autore del reato (ad esempio, medico, avvocato, politico, ecc.) o il rapporto di potere (ad esempio, coniuge, capo, ecc.); nonché al contesto culturale (ad esempio, popolazioni Rom).

(Rapporto nazionale greco, 2021,

la loro denuncia e/o raccontare liberamente la loro storia. Un altro esempio è che, a causa della natura di genere della violenza sessuale, le donne vittime spesso preferiscono essere assistite da professionisti di sesso femminile. Tuttavia, la ricerca mostra anche che le vittime spesso apprezzano qualità come la professionalità e la sensibilità più che il genere *in sé* del professionista.

-I servizi devono spesso rispondere a fattori esterni, come politiche e regolamenti esterni, e questo può influenzare il modo in cui i servizi vengono forniti alle vittime. Ad esempio, i regolamenti associati alle restrizioni del COVID-19 hanno presentato ulteriori barriere rispetto all'accesso delle vittime alla giustizia, limitando ad esempio il libero accesso alle stazioni di polizia senza appuntamento.

- Alcune norme, stereotipi e tabù relativi al genere, al sesso e ai reati sessuali spesso impediscono alle vittime di accedere ai servizi, forse a causa dello stigma e della vergogna. In alcune comunità, il tabù di parlare di sesso e di reati sessuali violenza è maggiore che in altre. Alcune comunità possono anche avere modelli culturali che, ad esempio, considerano la violenza sessuale come una "questione familiare" che non dovrebbe essere discussa nei sistemi giudiziari. Inoltre, norme e stereotipi sono spesso espressi in miti sullo stupro, che sono anche prevalenti nel sistema di giustizia penale e culturalmente rafforzati⁸. Ciò non riguarda solo la vittima diretta, ma l'intera società.

I professionisti legali che hanno partecipato al focus group italiano (n = 6) evidenziano che emerge una grande differenza geografica nell'adeguatezza dei luoghi in cui la vittima viene ascoltata. In alcuni contesti, come la Procura di Tivoli, in provincia di Roma, sono presenti servizi per le vittime come lo Spazio Ascolto e Accoglienza Vittime Vulnerabili. Gli ambienti sono stati progettati secondo i suggerimenti degli esperti per renderli il più possibile accoglienti, più simili a una casa che a un tribunale.

(Focus group italiano, 7 settembre 2021)

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia dimostrano di essere consapevoli delle barriere che impediscono alle vittime di accedere ai servizi e non traggono conclusioni sulla validità di una denuncia quando le vittime non accedono immediatamente ai servizi.

⁸ Esempi di dichiarazioni rilasciate dalle vittime di violenza sessuale, che dimostrano di accettare i miti dello stupro culturalmente rafforzati: "Perché l'ho invitato a casa mia", "Mi sono ubriacata volontariamente. Anche se non ero in grado di dire fisicamente di no, ho comunque scelto di bere", "I confini tra sesso consensuale e stupro erano confusi" e

"Non sono stata ferita" (Mennicke, Bowling, Gromer & Ryan, 2019, p. 11).

- I professionisti della giustizia sono in grado di identificare l'intersecarsi delle identità delle vittime/dei sopravvissuti, che si traduce in esigenze diverse, e di considerarle e integrarle nel loro lavoro.
- I professionisti della giustizia riconoscono vari elementi che possono ridurre l'accesso ai servizi e si sforzano di eliminare dalla loro pratica professionale fattori come le credenze nei miti dello stupro e la colpevolizzazione delle vittime.
- I professionisti della giustizia riconoscono vari elementi che possono aumentare l'accesso ai servizi e, durante la loro pratica professionale, si sforzano di fornire e migliorare fattori quali l'ascolto delle vittime e la possibilità di scelta per le stesse
- I professionisti della giustizia valutano criticamente il loro contesto organizzativo e adottano misure per ridurre al minimo i fattori che riducono la disponibilità e l'accesso ai loro servizi organizzativi.
- I professionisti della giustizia devono evitare di giudicare la credibilità della vittima prima di ascoltare la sua denuncia. I professionisti della giustizia trattano le denuncianti come vittime credibili e raccolgono tutte le prove di conseguenza, finché non vengono smentite.

Regno Unito su 70 lettere inviate alle vittime in casi di stupro e violenza sessuale grave. Il 31,5% delle lettere è stato considerato di difficile comprensione, a causa dell'uso di gergo legale/terminologia nella maggior parte dei casi (63,8%). Il 37,1% delle lettere forniva spiegazioni insufficienti e il 47,1% mancava di empatia.

(Ispettorato del Crown Prosecution Service, 2020)

I professionisti cercheranno di comprendere l'importanza della **partecipazione** al sistema giudiziario per le vittime stesse, anche ai fini del raggiungimento della giustizia. I professionisti comprendono i che le vittime si sentano e siano comprese, e si impegnano ad aumentare la partecipazione in tutte le fasi del processo giudiziario responsabilizzando le vittime e incoraggiandone -

- Quando le vittime non hanno informazioni o non capiscono le informazioni che vengono loro l'indipendenza, ornite (ad esempio, a causa dello shock, cognitive, ecc.), può portare a disagio, insoddisfazione e disimpegno nei confronti del sistema di giustizia penale. Un'informazione tempestiva può aiutare la vittima a prendere decisioni informate, a prepararsi a ciò che sta per accadere e ad affrontare meglio i diversi esiti del processo penale.

Il rapporto nazionale spagnolo mostra che tutte le persone intervistate ($n = 45$) hanno affermato con enfasi che è molto difficile per una vittima che non ha un legale essere informata sugli sviluppi del procedimento perché, ad eccezione della documentazione giudiziaria fornita alla vittima e scritta in un linguaggio legale, il Tribunale non aggiorna la vittima sul procedimento. La magistratura e il pubblico ministero condividono questa opinione, riconoscendo che le informazioni sono sovrabbondanti e quindi inefficaci.

(Rapporto nazionale spagnolo, 2021, pag. 29)

- Un'informazione accurata permette alla vittima di decidere con cognizione di causa se e in che misura partecipare al processo giudiziario penale, con un senso di autonomia. Ciò contribuisce alla

La vittima può essere responsabilizzata e può portare all'indipendenza della vittima e a una migliore testimonianza.
- L'empowerment della vittima può essere raggiunto anche dandole l'opportunità di essere ascoltata durante il processo giudiziario, indipendentemente dalle sue caratteristiche, come il fatto di parlare una lingua diversa o di avere difficoltà ad esprimersi.
a causa di disabilità di ogni tipo. Questo può anche portare a migliori testimonianze e contribuire a migliori risultati giudiziari.

Secondo i professionisti legali che hanno partecipato al focus group spagnolo (n = 11), negli ordini degli avvocati non esiste un ufficio di assistenza legale specifico per la violenza sessuale, mentre ne esiste uno per l'IPV, che è gratuito per le vittime di IPV. Le vittime possono richiedere l'assistenza di un avvocato, ma il suo compenso non è coperto dal sistema di assistenza legale, a differenza delle vittime di IPV. Pertanto, in pratica, la vittima di violenza sessuale non sarà accompagnata né assistita legalmente dal momento in cui decide di sporgere denuncia presso la stazione di polizia. Questo è chiaramente dannoso per la vittima, che non sarà informata delle possibili opzioni a sua disposizione, dei suoi diritti, di dove andare per ottenere assistenza psicologica, della struttura del procedimento penale e di altre questioni.

(Gruppo di discussione spagnolo,¹¹

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia incoraggiano la partecipazione attiva delle vittime ai processi, ad esempio assicurando che le vittime (e la loro rete) ricevano sistematicamente informazioni adeguate su e durante tutte le fasi del processo. Inoltre, i professionisti della giustizia investono tempo e si adoperano per garantire che le vittime comprendano le informazioni che ricevono, ad esempio chiedendo alla vittima di riformulare le informazioni a modo suo.
- I professionisti della giustizia contribuiscono a far sì che le vittime abbiano l'esperienza di essere ascoltate, creando opportunità per le vittime di esprimere le proprie opinioni e preoccupazioni.
- I professionisti della giustizia aderiscono al concetto di agency e si sforzano di lavorare in modi che consentano alle vittime di avere agency e indipendenza.

I professionisti cercheranno di comprendere la necessità di **proteggere** le vittime nei loro incontri con i sistemi giudiziari e si impegneranno a mantenere la sicurezza, la privacy e la dignità delle vittime.

Informazioni esplicative:

- Le vittime di violenza sessuale sono ad alto rischio di vittimizzazione ripetuta⁹, ma anche il *senso* di sicurezza della vittima, che non corrisponde necessariamente alla realtà della situazione, è un aspetto importante per la sicurezza della vittima. Inoltre, non solo l'autore del reato può causare ulteriori danni, ma anche la vittimizzazione secondaria¹⁰ da parte degli attori del sistema giudiziario penale può provocare ulteriore traumatizzazione. La mancanza di fiducia nelle autorità, ovvero la sensazione di non essere al sicuro con le autorità, è un fattore significativo per molte vittime che non denunciano il reato.

- Per proteggere le vittime di violenza sessuale, la privacy è un dato importante da tutelare. Non solo per

Secondo una ricerca condotta a livello europeo (n=42.000), il 22% delle donne che hanno subito SGBV da parte di un non partner sono state vittime di almeno un'occasione successiva. Per quanto riguarda le donne vittimizzate dal partner, questo numero sale al 50%.

(FRA, 2014, pag. 47)

Nel rapporto nazionale spagnolo (progetto RE-TREAT) è stato chiesto alle vittime di esprimere la loro soddisfazione in merito alla sicurezza durante il processo penale su una scala da 0 a 5 (0 = molto insoddisfatto, 5 = molto soddisfatto). I risultati mostrano che la soddisfazione media della sicurezza è di 0,83 (su 5).

(Rapporto nazionale spagnolo, 2021, pag. 55)

prevenire il ripetersi della vittimizzazione, ma anche per dare alla vittima la possibilità di decidere cosa fare delle sue dichiarazioni, ad esempio.

- Per prevenire la vittimizzazione secondaria, trattare la vittima con dignità è un valore importante. Questo incoraggia l'autostima e l'integrità del

La vittima, inoltre, ha la possibilità di vivere un'esperienza positiva con il sistema di giustizia penale e può rafforzare la fiducia dell'opinione pubblica nel sistema di giustizia penale. Quando la vittima è vista solo come testimone, ad esempio, nella fase delle indagini e del processo (ad esempio, con ripetuti interrogatori o controinterrogatori aggressivi durante il processo), non viene trattata con dignità.

Secondo una ricerca europea (n=42.000), il 14% delle donne che non si sono rivolte alla polizia dopo l'esperienza più grave di violenza sessuale da parte di un non partner, lo hanno fatto perché temevano di non essere credute.

(FRA, 2014, 64)

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia cercano attivamente di contrastare la vittimizzazione secondaria. A questo proposito, la possibilità per la vittima di essere sempre accompagnata da un professionista specializzato e/o da una persona di fiducia può essere preziosa.
- I professionisti della giustizia si impegnano al massimo con tutte le opzioni disponibili per proteggere le vittime e mantenere la loro sicurezza.

⁹ La vittimizzazione ripetuta consiste nel subire nuovamente la vittimizzazione dopo l'offesa iniziale, sotto forma di ulteriori aggressioni, ritorsioni o intimidazioni, che possono assumere la forma di danni fisici o psicologici.

¹⁰ "La vittimizzazione secondaria si verifica quando la vittima subisce un ulteriore danno non come risultato diretto dell'atto criminale, ma a causa del modo in cui le istituzioni e gli altri individui trattano la vittima." (EIGE: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1358>).

- Gli operatori giudiziari cercano di comprendere e in qualche modo di rispondere alle preoccupazioni delle vittime in materia di protezione, sicurezza e incolumità.
- I professionisti della giustizia danno priorità al mantenimento della dignità in tutte le interazioni con le vittime. Ciò può essere ottenuto trattando la vittima come un soggetto e non come un oggetto. Cioè, comprendendola come un essere umano con desideri, valori, bisogni e convinzioni.

I professionisti cercheranno di comprendere il danno che può essere causato quando le vittime non ricevono un risarcimento adeguato. Inoltre, i professionisti cercheranno di comprendere l'ampia **Informazioni esplicative: gamma di risarcimenti** che le vittime ritengono importanti e si impegneranno a sostenere le vittime nell'**ottenere risarcimenti più definiti**, in modo significativo le vittime in diversi ambiti della loro vita, ad esempio per quanto riguarda le conseguenze sulla salute mentale (ad es. PTSD), le conseguenze sul piano fisico e le conseguenze sul piano sociale.

conseguenze per la salute (ad esempio, lesioni) incidenti sessuali. Certamente è previsto per i figli le vittime di femminicidio. Ho sentito parlare, però, di pochissimi casi: devono affrontare una procedura molto complicata, devono dimostrare di aver cercato senza successo un risarcimento attraverso i canali ordinari".

(Rapporto nazionale italiano, 2021, p.21)

membri, tensioni relazionali) e danni morali (ad esempio, violazione della dignità). Le risposte e

Secondo i professionisti legali che hanno partecipato al focus group spagnolo (n = 11), gli avvocati delle vittime spesso si astengono dal richiedere il risarcimento perché ciò potrebbe indurre gli operatori della giustizia a pensare che la vittima abbia un interesse finanziario nel processo. È stata sottolineata la necessità che gli operatori legali siano consapevoli di questa situazione e la bandiscano dal loro lavoro.

(Gruppo di discussione spagnolo,¹¹

Gli atteggiamenti nei confronti delle vittime dopo la violenza sessuale sono estremamente importanti per il benessere e la capacità di farvi fronte. Per ottenere un risarcimento, tali risposte dovrebbero essere specifiche e personalizzate e includere elementi procedurali ed extra-procedurali.

- A causa della complessità della violenza sessuale e dell'esistenza di sentimenti di vergogna, di corporazione e di

(autocolpevolizzazione e b zoppicamento da parte di altri), è importante affermare che la vittima viene creduta, non è

e l'ingiustizia dell'azione. Questo sembra essere un elemento essenziale per il senso di giustizia della vittima dopo aver subito un danno.

- Ottenere un risarcimento per il danno subito è importante per le vittime sia in termini pratici che simbolici. Il risarcimento può essere finanziario ma, in modo significativo, le vittime apprezzano il risarcimento anche ricevendo sostegno e partecipando ai processi di giustizia riparativa. L'assegnazione tempestiva del risarcimento è importante per le vittime.

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia riconoscono che la percezione che la vittima ha del risarcimento, o della sua mancanza, può avere un impatto sulla sua percezione della giustizia e trattano le vittime con sensibilità a questo proposito.
- I professionisti della giustizia si impegnano attivamente in una serie di opzioni per garantire alle vittime un senso di riparazione, comprese opzioni come la giustizia riparativa.
- Gli operatori della giustizia forniscono alle vittime e alla loro rete informazioni sulle altre risorse specializzate disponibili e verificano che tali informazioni siano comprese.
- Gli operatori della giustizia sono consapevoli di come il loro stile di comunicazione possa influenzare le esperienze delle vittime e si rapportano con esse in modo sensibile.
- I professionisti della giustizia cercano attivamente il contributo delle vittime e si sforzano di dimostrare rispetto per i diritti delle vittime e per i loro interessi e bisogni personali.

Cluster 3: Orientamento del sistema

Il professionisti si impegneranno a migliorare la **qualità e l'erogazione dei servizi** utilizzando pratiche basate sull'evidenza, incentrate sulle vittime e sensibili al genere, fondate sul rispetto dei diritti umani

Informazione esplicativa:

- Le pratiche incentrate sulla vittima sono quelle che danno sistematicamente priorità alle esigenze della vittima. Per raggiungere questo obiettivo in un'organizzazione, gli operatori ricevono una formazione e una supervisione continua e approfondita. Un modo per garantire standard di qualità, come ad esempio l'offerta di un servizio di assistenza alle vittime.

I professionisti legali che hanno partecipato al focus group italiano (n = 14) evidenziano che sono pochi i tribunali italiani che possono vantare una sezione speciale che si occupa delle vittime di violenza di genere: i tribunali di Milano e Roma sono sicuramente tra i pochi. Un aspetto da considerare è quindi la necessità di una maggiore specializzazione dei tribunali in ogni regione italiana, che implica una maggiore formazione dei professionisti che vi lavorano. Ma anche protocolli applicati in modo uniforme, per garantire che le donne ricevano lo stesso trattamento indipendentemente dalla loro città o regione. (Focus group italiano, 11 giugno 2021)

pratiche centrate, è che i servizi e i programmi siano fondati su principi e standard che

I professionisti legali che hanno partecipato al focus group greco (n = 11) suggeriscono che sarebbero estremamente utili protocolli istituzionali, politiche di assunzione chiare, formazione, valutazioni sistematiche, terapia personale, responsabilizzazione dei professionisti e supervisione scientifica.

(Gruppo di discussione greco, 22 giugno 2021)

e che questi standard siano la base per la valutazione e il monitoraggio dei servizi. A questo proposito, la cultura organizzativa svolge un ruolo cruciale nella realizzazione di questi impegni.

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- Gli operatori della giustizia riflettono criticamente sulla propria pratica e sul funzionamento delle loro organizzazioni per garantire un approccio centrato sulla vittima e informato sul trauma. Se possibile, i professionisti della giustizia danno priorità ai casi di violenza sessuale per evitare procedure lunghe e inutili sofferenze per la vittima.
- Laddove è possibile scegliere, i professionisti della giustizia si sforzano di dare la priorità agli approcci basati sull'evidenza¹¹; e idealmente sviluppano un protocollo comune basato su questo.

I professionisti si impegneranno a **cooperare e coordinarsi** adeguatamente con altri **servizi** e organizzazioni professionali per migliorare le esperienze delle vittime, ottenere le migliori prove.

Informazioni esplicative: Le cingere i time di miglio violi riezza esultati sessuziuale daziari Sono spesso costrette a recarsi in più sedi e a rivolgersi a diversi Professionisti ai quali devono raccontare la loro storia più e più volte. Questo può causare gravi disagi e difficoltà e portare a perdere opportunità di fornire supporto e orientamento per le loro diverse esigenze. Inoltre, ciò può ostacolare la raccolta di prove valide. Tutto ciò può essere evitato quando i professionisti lavorano insieme per creare un "punto unico di accesso". Se gli operatori collaborano condividendo esperienze e idee sulla pratica, ciò può anche contribuire a creare un clima di sviluppo professionale continuo.

¹¹ Il termine "evidence based" (basato sull'evidenza) si riferisce a pratiche che si dimostrano efficaci e che si basano sull'evidenza della ricerca e della pratica (compresi i pareri degli esperti, degli utenti dei servizi e le revisioni governative).

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia contribuiscono e rispettano i protocolli di condivisione delle informazioni e di cooperazione con altri gruppi professionali e servizi sia a livello individuale che organizzativo.
- I professionisti della giustizia incoraggiano lo sviluppo di protocolli di condivisione delle informazioni e di cooperazione con altri gruppi professionali e servizi, laddove non esistano già.

I professionisti si impegneranno a partecipare alla **formazione** e allo sviluppo professionale per migliorare e sviluppare le **competenze**, la comprensione e la consapevolezza necessarie per comprendere e sostenere al meglio le esperienze delle vittime.

Informazione esplicative

- Il riconoscimento della complessità dell'esperienza di vittimizzazione e la necessità di un servizio non giudicante, centrato sulla persona e incentrato sul trauma sono ampiamente riconosciuti. Il modo in cui i professionisti interagiscono con le vittime di violenza sessuale, però, è concentrata fortemente e influenzata dalla fondazione della ricezione sessuale, dei contesti in cui si manifesta e di un'esperienza di aiuto alle vittime di violenza sessuale.

Gli agenti di polizia che hanno partecipato al focus group greco (n = 9) hanno dichiarato di non essere adeguatamente formati per affrontare le vittime in modo sensibile e appropriato, compresi gli strumenti, le tecniche e gli approcci per consentire la narrazione e la conduzione delle interviste.

(Gruppo di discussione greco, 17 giugno 2021)

Nel rapporto nazionale italiano (progetto RE-TREAT) un giudice ha dichiarato quanto segue: "Dal punto di vista della nostra formazione, noi giudici specializzati ci lamentiamo molto sia della quantità che della qualità della formazione, perché evidentemente non basta programmare un corso di formazione sul tema dei reati sessuali per coinvolgere il magistrato nei contenuti che vanno diffusi, divulgati. Purtroppo questa è una materia in cui le lezioni frontali, in cui si spiega il problema, fanno poco; è un tema in cui bisogna fare esperienza, bisogna condividere l'esperienza".

(Rapporto nazionale italiano, 2021, pag. 23)

Secondo i professionisti legali che hanno partecipato al focus group italiano (n = 14), varie categorie di professionisti offrono corsi annuali di aggiornamento gratuiti sull'argomento, ma sostengono che, nonostante queste opportunità di formazione, l'aspetto pratico è ancora generalmente molto carente.

(Focus group italiano, 11 giugno 2021)

Comprensione dell'importanza di un approccio incentrato sulla vittima, che si concentri sul singolo individuo bisogni della vittima. I professionisti che non ricevono una formazione specializzata sulle esperienze delle vittime di violenza sessuale possono ignorare i propri preconcetti, come i miti dello stupro, e la potenziale influenza che queste convinzioni possono avere sul loro lavoro e sull'esperienza della vittima.

Suggerimenti per l'applicazione pratica:

- I professionisti della giustizia cercano attivamente e si impegnano in attività di formazione e sviluppo basate sull'evidenza, al fine di migliorare la loro conoscenza delle migliori pratiche di lavoro con le donne vittime di violenza sessuale.
- I professionisti della giustizia cercano attivamente e si impegnano in attività di formazione e sviluppo basate sull'evidenza, al fine di affinare le loro abilità pratiche nel lavoro con questo gruppo.

RIFERIMENTI

- Anderson, M. e Claes, E. (2020). *Migliori pratiche di sostegno alle vittime di violenza sessuale e di genere*. Bruxelles: Commissione europea.
- Codice Rosso (Modifiche al codice penale, al codice di procedura penale e altre disposizioni in materia di protezione delle vittime di violenza domestica e di genere, Legge 19 luglio 2019, n. 69), Italia. Accesso a: https://www.camera.it/temiap/documentazione/temi/pdf/1154235.pdf?_1573172555581
- Consiglio consultivo dei giudici europei, (2010). Magna carta del giudice: Principi fondamentali. Accesso a: <https://rm.coe.int/16807482c6>.
- Consiglio consultivo dei procuratori europei, (2017). Parere n. 12(2017): Il ruolo dei pubblici ministeri in relazione ai diritti delle vittime e dei testimoni nei procedimenti penali.
- Consiglio consultivo dei procuratori europei, (2018). Parere n. 13(2018): Indipendenza, responsabilità ed etica dei pubblici ministeri.
- Consiglio d'Europa, (2001). Raccomandazione Rec(2001)10: il Codice europeo di etica della polizia. Accesso a:
[file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20\[English\].pdf](file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20[English].pdf).
- Consiglio d'Europa, (2010). Raccomandazione cm/rec (2010)12: Giudici: Indipendenza, efficienza e responsabilità. Accesso a: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsabilites-of-judges/16809f007d>.
- ECHR 27/01/2018, Caso 64/16.
- ECHR 19/09/2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587.
- CEDU 16 febbraio 2017, Margarit Panicello, C-503/15.
- ECHR 19/12/1989, 9783/82: Kamasinski c. Austria.
- CEDU 01/11/1982, Piersack c. Belgio, C8692/79.
- Rete europea dei Consigli della magistratura, (2010). Etica giudiziaria: Principi, valori e qualità. Accesso a: <https://www.encj.eu/images/stories/pdf/ethics/judicialethicsdeontologiefinal.pdf>.
- Consiglio generale della magistratura / *Consejo General del Poder Judicial*, (2016). Principi di etica giudiziaria. Accessibile all'indirizzo:
https://www.poderjudicial.es/stfls/CGPJ/TRANSPARENCIA/FICHEROS/20161222%20Principios%20Etica%20Judicial_TEXTO%20FINAL_ES-EN_REV.pdf.
- Associazione internazionale dei giudici, (1999). La Carta universale del giudice. Accessibile all'indirizzo: https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/the_universal_charter_of_the_judge/universal_charter_2017_english.pdf.
- Associazione Internazionale dei Procuratori, (1999). Standard di responsabilità professionale e dichiarazione dei doveri e dei diritti essenziali dei pubblici ministeri. Accesso a: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/English.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/English.pdf.aspx).

- Associazione Internazionale degli Avvocati, (2011). Principi internazionali di condotta per la professione legale. Accesso a:
<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=1730FC33-6D70-4469-9B9D-8A12C319468C>.
- Consiglio Nazionale Forense, (2014). Codice deontologico degli avvocati italiani.
Accesso a:
https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/DEON_National_CoC/EN_Italy_Code_of_Conduct_for_Italian_Lawyers.pdf.
- Patrizi, P., Ciotti, S., Lepri, G., Balistreri, F., Lodi, E., & Chirico, D. (2020). *Rapporto nazionale Italia*. Bruxelles: Commissione europea.
- Soleto, H., Barbolla, S. O., de Asis, J. J., Chavez, A. G., Junco, M. D., Gonzales , C. G., . . . Devesa , M. P. (2020). *Rapporto nazionale Spagna*. Bruxelles: Commissione europea.
- Thanasoula, S., Spanaki, A., Daskalaki, M. e Spetsidis N. (2020). *Rapporto nazionale Grecia*. Bruxelles: Commissione europea.
- Unione dei Magistrati / Associazione Nazionale Magistrati, (2005). Codice etico di condotta giudiziaria.
Accesso a: <https://rm.coe.int/italy-code-of-ethics-preamble/1680731081>.
- Nazioni Unite,(1979).Codice di condotta per gli ufficiali di polizia.Accessibile all'indirizzo:
<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/lawenforcementofficials.aspx>.
- Nazioni Unite, (1985). Principi fondamentali sull'indipendenza della magistratura. Accessibile all'indirizzo:
<http://www.un.org/ruleoflaw/files/Basic%20Principles%20on%20the%20Independence%20of%20the%20Judiciary.doc>.
- Nazioni Unite, (2002). I Principi di Bangalore sulla condotta giudiziaria. Accesso a:
https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf.
- Nazioni Unite, (2015). Guida all'attuazione della Convenzione contro la corruzione e quadro di valutazione per l'articolo 11. Accesso a:
https://www.unodc.org/documents/dohadeclaration/JI/REFA11/Implementation_Guide_and_Evaluative_Framework_for_Article_11_-_English.pdf.

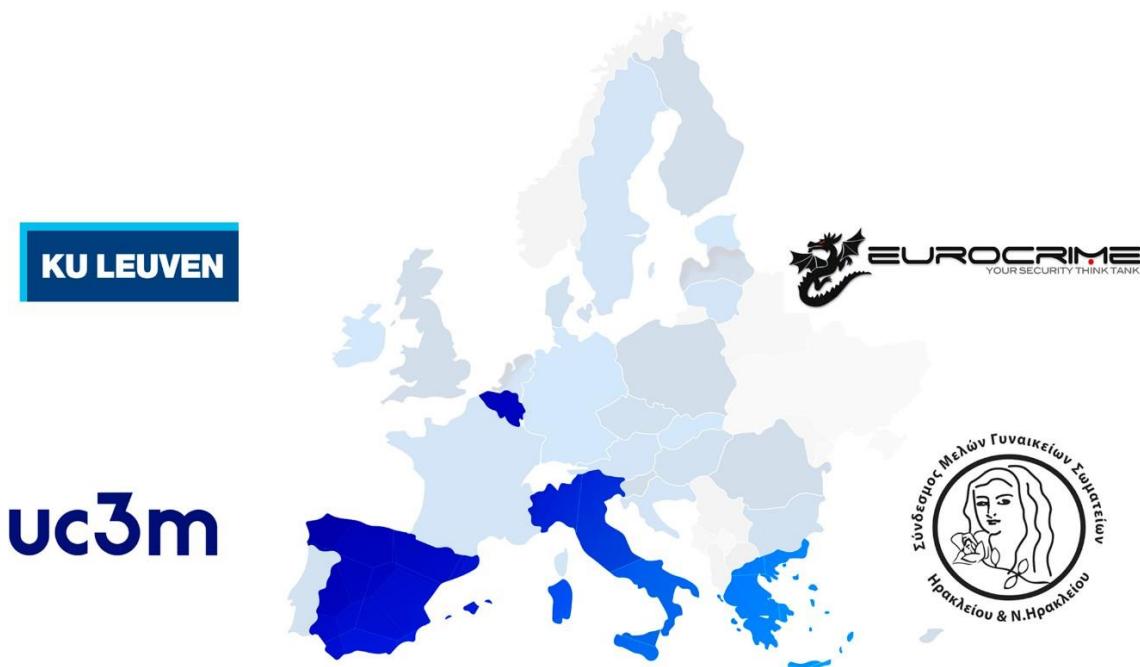
Ref. Ares(2021)6122497 - 07/10/2021
Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

ΠΡΟΤΥΠΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ: ΈΝΑΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Χρηματοδοτείται από
Η Ευρωπαϊκή Ένωση
Πρόγραμμα δικαιοσύνης (2014-

Εταίροι του έργου

UAM
Universidad Autónoma
de Madrid

uniss
dumas
UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI SASSARI
DIPARTIMENTO DI SCIENZE UMANISTICHE E SOCIALI

RE-TREAT - Αναδιαμόρφωση των προσεγγίσεων θεραπείας προς τα θύματα σεξουαλικής βίας στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών JUST-JACC-AG-2019 - 878566 - RETREAT

WP3 - ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ινστιτούτο Εγκληματολογίας Leuven | KU Leuven

Συγγραφείς: Claes

Χρηματοδοτείται από
Η Ευρωπαϊκή Ένωση
Πρόγραμμα Δικαιοσύνης (2014-2020)

Πίνακας περιεχομένων

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ2
ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ	Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ2
ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ3
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ4
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ6
ΠΡΟΤΥΠΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ8
ΠΡΟΤΥΠΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ10
<i>Συστάδα 1: Προσανατολισμός στη γνώση10</i>
<i>Συστάδα 2: Πρακτικός προσανατολισμός13</i>
<i>Συστάδα 3: Προσανατολισμός του</i>	<i>συστήματος20</i>
ΑΝΑΦΟΡΕΣ24

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ

Αυτά τα πρότυπα πρακτικής καταρτίστηκαν στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έργου RE-TREAT. Στόχος του RE-TREAT είναι να προβληματιστεί σχετικά με την τρέχουσα μεταχείριση που τυγχάνουν οι γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης στις τρεις μεσογειακές χώρες (Ιταλία, Ισπανία και Ελλάδα) που αποτελούν αντικείμενο αυτού του ευρύτερου ερευνητικού έργου και να σχεδιάσει και να εφαρμόσει πιλοτικά τεκμηριωμένη κατάρτιση για τους επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης, προκειμένου να τους υποστηρίξει στην εργασία τους με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας. Η διαμόρφωση αυτών των προτύπων πρακτικής βασίζεται σε πληροφορίες από μια έκθεση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου RE-TREAT, η οποία διερεύνησε τις βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά την υποστήριξη γυναικών θυμάτων σεξουαλικής βίας. Βασιζόμενοι σε πληροφορίες από την έρευνα και την πρακτική, οι συντάκτες της έκθεσης περιγράφουν δείκτες βέλτιστης πρακτικής, τους οποίους αποκαλούν "βασικά στοιχεία αποτελεσματικής πρακτικής" (KEEPs). Τα εν λόγω KEEPs εντάσσονται σε τρεις κύριες θεματικές κατηγορίες: προσανατολισμός στη γνώση, προσανατολισμός στην πρακτική και προσανατολισμός στο σύστημα. Σε συνέχεια αυτής της κατηγοριοποίησης, τα πρότυπα πρακτικής στην παρούσα καθοδήγηση είναι επίσης ταξινομημένα κάτω από τους ίδιους τρεις τίτλους.

Ένα πρώτο σχέδιο αυτών των πρακτικών προτύπων εξετάστηκε από επαγγελματίες της δικαιοσύνης στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία κατά τη διάρκεια εθνικών συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν την άνοιξη του 2021. Η ανατροφοδότηση από τις εν λόγω συναντήσεις ενσωματώθηκε στο παρόν τελικό έγγραφο. Μαζί με το γεγονός ότι στηρίζεται σε στοιχεία από την έρευνα και την πρακτική, αυτό το βήμα της ανάκτησης ανατροφοδότησης από τους επαγγελματίες συμβάλλει στην εγκυρότητα των προτύπων πρακτικής.

ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ:

Αυτό το εργαλείο ανάπτυξης ικανοτήτων απευθύνεται κυρίως σε δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόρους, αστυνομικούς και άλλους επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης που έρχονται σε επαφή με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας. Η παρούσα καθοδήγηση είναι ειδικά προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επαγγελματιών του συστήματος δικαιοσύνης και παρέχει ένα πλαίσιο για την υποστήριξη των γυναικών θυμάτων σεξουαλικής βίας μέσω του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης με στόχο την ενίσχυση των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης και την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων της δικαιοσύνης. Ενώ η συγκεκριμένη εστίαση αφορά τους επαγγελματίες του συστήματος δικαιοσύνης, η παρούσα καθοδήγηση μπορεί επίσης να εφαρμοστεί με χρήσιμο τρόπο σε ένα ευρύτερο κοινό επαγγελματιών που ειδικεύονται στην αντιμετώπιση γυναικών θυμάτων σεξουαλικής βίας, εντός και εκτός των συστημάτων δικαιοσύνης.

ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΗΓΗΣΗ:

Η σεξουαλική βία αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα εμπειριών θυματοποίησης που περιλαμβάνουν βλάβες επαφής και μη επαφής. Συχνά πρόκειται για πολύπλοκες περιπτώσεις που αποτελούν πρόκληση για τα συστήματα δικαιοσύνης και χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Οι πράξεις σεξουαλικής βίας έχουν καταστροφικές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες στη σωματική και ψυχική υγεία των θυμάτων και μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη ζωή τους με πολλούς τρόπους. Οι επακόλουθες δυσμενείς επιπτώσεις στην ευρύτερη κοινωνία είναι σημαντικές. Είναι καλά τεκμηριωμένο ότι η σεξουαλική βία υποδηλώνεται σημαντικά στις αρχές. Όταν η σεξουαλική βία τίθεται υπόψη των συστημάτων δικαιοσύνης, ένας αριθμός εμποδίων μπορεί να εμποδίσει σοβαρά την επίτευξη δικαιοσύνης. Οι επαγγελματίες του συστήματος δικαιοσύνης έχουν ουσιαστικό ρόλο στην εμπλοκή των θυμάτων σεξουαλικής βίας στις διαδικασίες απονομής δικαιοσύνης και στην υποστήριξη των εν λόγω θυμάτων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Επί του παρόντος δεν υπάρχουν συγκεκριμένα πρότυπα πρακτικής για την υποστήριξη του ρόλου των επαγγελματιών του συστήματος δικαιοσύνης στην εργασία τους με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.

Τα πρότυπα πρακτικής που παρουσιάζονται στον παρόντα οδηγό παρέχουν ένα πλαίσιο που θα βοηθήσει τους επαγγελματίες της δικαιοσύνης να περιηγηθούν σε ορισμένες από τις πολυπλοκότητες αυτών των υποθέσεων. Με βάση την τρέχουσα έρευνα και τα ευρήματα βέλτιστων πρακτικών, τα πρότυπα πρακτικής έχουν ως στόχο να υποστηρίξουν τους επαγγελματίες της δικαιοσύνης να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες και τα συμφέροντα των γυναικών θυμάτων σεξουαλικής βίας κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας ποινικής δικαιοσύνης, να συνεργαστούν καλύτερα με τις γυναίκες αυτές και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες της δικαιοσύνης. Η τήρηση των προτύπων πρακτικής θα οδηγήσει σε μια πιο τεκμηριωμένη και αποτελεσματική μέθοδο εργασίας, η οποία θα στηρίξει τους επαγγελματίες της δικαιοσύνης στην επίτευξη βέλτιστων αποδεικτικών στοιχείων, επιτρέποντάς τους να ασκούν την πρακτική τους με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι μπορούν να διατηρήσουν την επαγγελματική τους ανεξαρτησία, αμεροληψία και ακεραιότητα. Η εφαρμογή αυτών των προτύπων πρακτικής θα οδηγήσει σε βελτιωμένη εμπειρία των θυμάτων από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, η οποία, με τη σειρά της, μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη εμπιστοσύνη στις δικαστικές αρχές. Συνολικά, οι παράγοντες αυτοί συμβάλλουν στη διατήρηση υψηλών προτύπων και σε καλύτερα αποτελέσματα της δικαιοσύνης.

Συγκεκριμένα, τα εν λόγω πρότυπα πρακτικής αποσκοπούν:

- Παροχή οδηγιών για τους επαγγελματίες της δικαιοσύνης κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους όταν εργάζονται με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.
- Υποστήριξη των αρχών της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας, της ακεραιότητας και της δεοντολογικής συμπεριφοράς των επαγγελματιών του τομέα της δικαιοσύνης στο έργο τους με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.
- Να παρέχει ένα πλαίσιο μέσω του οποίου η πρακτική των επαγγελματιών της δικαιοσύνης θα μπορεί να γίνει κατανοητή, να μετρηθεί και να αξιολογηθεί από συναδέλφους τους, άλλους επαγγελματίες και μέλη της κοινωνίας των πολιτών (συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων σεξουαλικής βίας).

Τα εν λόγω πρότυπα πρακτικής δεν είναι δεσμευτικά, αλλά με την εγγραφή τους σε αυτά οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης μπορούν να επιδείξουν τη δέσμευσή τους για αποτελεσματικότερους τρόπους εργασίας με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας και για επαγγελματική ανάπτυξη σε αυτόν τον τομέα της πρακτικής τους.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ¹

Η καθοδήγηση βασίζεται και συμπληρώνει έναν αριθμό υφιστάμενων πρωτοκόλλων που παρέχουν δεοντολογικές και/ή πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές και αρχές για τους επαγγελματίες του δικαστικού κλάδου όσον αφορά την άσκηση των καθηκόντων τους, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των εξής:

Διεθνής:

- Βασικές αρχές για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης (Ηνωμένα Έθνη, 1985).
- Κώδικας δεοντολογίας για τους αξιωματούχους επιβολής του νόμου (Ηνωμένα Έθνη, 1979).
- Οι αρχές της Μπανγκαλόρ για τη δικαστική συμπεριφορά (Ηνωμένα Έθνη, 2002).
- Οδηγός εφαρμογής της σύμβασης κατά της διαφθοράς και πλαίσιο αξιολόγησης για το άρθρο 11 (Ηνωμένα Έθνη, 2015).

Ευρωπαϊκή:

- Δικαστική δεοντολογία: (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων, 2010).
- Σύσταση cm/rec (2010)12: Δικαστές: ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και ευθύνες (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2010).
- Σύσταση Rec(2001)10: Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2001).
- Magna carta του δικαστή: (Συμβουλευτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Δικαστών, 2010).
- Γνώμη αριθ. 12(2017): Ο ρόλος των εισαγγελέων σε σχέση με τα δικαιώματα των θυμάτων και των μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες (συμβουλευτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Εισαγγελέων, 2017).
- Γνώμη αριθ. 13(2018): (συμβουλευτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Εισαγγελέων, 2018).

Εθνική:

- **Ελλάδα:** ΦΕΚ, τεύχος Α' 214/06.11.2020).

¹ Ο κατάλογος των συνεργειών που παρατίθεται εδώ δεν είναι εξαντλητικός. Παράδειγμα αρχών που δεν απευθύνονται άμεσα στους επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης, αλλά θα μπορούσαν επίσης να επηρεάσουν το έργο των επαγγελματιών του τομέα της δικαιοσύνης: Ιταλικός Codice Rosso (Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλων διατάξεων σχετικά με την προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας, νόμος της 19ης Ιουλίου 2019, αρ. 69).

- **Ελλάδα:** Κώδικας δεοντολογίας για τους δικαστές στο Ανώτατο Δημοσιονομικό Δικαστήριο και στο Ελεγκτικό Συνέδριο (ΦΕΚ τεύχος Β' 4942/9.11.2020).
- **Ιταλία:** *Consiglio Nazionale Forense*, 2014).
- **Ιταλία:** *Associazione Nazionale Magistrati*, 2005).
- **Ισπανία:** *Consejo General del Poder Judicial*, 2016).
- **Ισπανία:** *Fiscalía General del Estado*, 2020).
- **Ισπανία:** (Υπουργείο Δικαιοσύνης - *Ministerio de Justicia*, 2021).
- **Ισπανία:** *Consejo General de la Abogacía Española*, 2019).
- **Ισπανία:** Υπουργείο Εσωτερικών - *Ministerio de Interior*, 2013).

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης διαδραματίζουν συγκεκριμένο και σημαντικό ρόλο στην τήρηση του νόμου και στην επίτευξη της δικαιοσύνης. Ως εκ τούτου, απαιτείται όχι μόνο να διατηρούν υψηλά επαγγελματικά και δεοντολογικά πρότυπα, αλλά και να φαίνονται ότι το πράττουν. Τα επαγγελματικά πρότυπα που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο βασίζονται σε μια σειρά από κατευθυντήριες αρχές, οι οποίες περιγράφουν το ήθος και παρέχουν ένα πλαίσιο αξιών. Αυτές οι κατευθυντήριες αρχές αναφέρονται στον ιδιαίτερο ρόλο που επιτελούν οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης και στο πλαίσιο εντός του οποίου εκτελούν τα καθήκοντά τους. Τα στοιχεία που περιέχονται εδώ όχι μόνο καθοδηγούν το έργο που επιτελούν, αλλά αποτελούν επίσης βασικούς παράγοντες που διατηρούν και ενισχύουν την εμπιστοσύνη του κοινού στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Η εμπιστοσύνη αυτή στο σύστημα δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα σημαντική σε περιπτώσεις σεξουαλικής βίας, με τα χαρακτηριστικά υψηλά επίπεδα υποδηλώσεων.

Είναι πολύ πιθανό οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης να είναι ήδη εξοικειωμένοι με πολλές πτυχές αυτών των κατευθυντήριων αρχών. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ έχουν εμπνευστεί από αξίες και αρχές που έχουν παρουσιαστεί αλλού, όπως στις αρχές της Μπανγκαλόρ του 2002.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ: Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης είναι σε θέση να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους χωρίς την επιρροή, τον έλεγχο ή την πίεση οποιουδήποτε εξωτερικού παράγοντα. Περαιτέρω, οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης είναι σε θέση να λειτουργούν σε μια ατμόσφαιρα θεσμικής αλλά και ατομικής ανεξαρτησίας. Πρόκειται για μια ευθύνη που συνδέεται με τα καθήκοντα των επαγγελματιών της δικαιοσύνης.

- Από την άποψη αυτή, για τους δικαστές: "Η έννοια της ανεξαρτησίας προϋποθέτει, ιδίως, ότι το εν λόγω όργανο ασκεί τα δικαστικά του καθήκοντα εντελώς αυτόνομα, χωρίς να υπόκειται σε κανένα ιεραρχικό καταναγκασμό ή να υπάγεται σε οποιοδήποτε άλλο όργανο και χωρίς να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες από οποιαδήποτε πηγή, και ότι προστατεύεται έτσι από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις που μπορούν να επηρεάσουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους"²
- Από την άποψη αυτή, για τους δικηγόρους: "Από την ανεξαρτησία του δικηγορικού επαγγέλματος/δικηγόρου σε σχέση με το κράτος προκύπτει ότι η καθοδήγηση/στρατηγική των πελατών τους αποτελεί ουσιαστικά ευθύνη του κατηγορουμένου και του δικηγόρου του, ο οποίος είναι επιφορτισμένος δυνάμει νομικής συνδρομής ή πληρώνεται από τον πελάτη του."³

ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ: Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης αντιμετωπίζουν κάθε εμπλεκόμενο μέρος δίκαια, ισότιμα και χωρίς προκαταλήψεις ή προκατάληψη. Η απουσία (φαινομενικής) μεροληψίας, εύνοιας ή προκατάληψης προς ένα από τα μέρη είναι εγγυημένη. Η αρχή αυτή δεν ισχύει εξίσου για τους δικηγόρους και τους εισαγγελείς.

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

² Αποφάσεις του ΕΔΔΑ: (i) 27/01/2018, υπόθεση 64/16, (ii) 19 Σεπτεμβρίου 2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587, (iii) 16 Φεβρουαρίου 2017, Margarit Panicello, C-503/15, μεταξύ άλλων.

³ Απόφαση ΕΔΔΑ: 9783/82, Kamasinski κατά Αυστρίας, 19 Δεκεμβρίου 1989.

- Από την άποψη αυτή, για τους δικαστές: "Ενώ η αμεροληψία σημαίνει κανονικά απουσία προκατάληψης ή μεροληψίας, η ύπαρξη ή μη αυτής μπορεί, ιδίως σύμφωνα με το άρθρο 6 § 1 (άρθρο 6-1) της Σύμβασης, να ελεγχθεί με διάφορους τρόπους. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ μιας υποκειμενικής προσέγγισης, δηλαδή της προσπάθειας να διαπιστωθεί η προσωπική πεποίθηση ενός συγκεκριμένου δικαστή σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, και μιας αντικειμενικής προσέγγισης, δηλαδή του προσδιορισμού του κατά πόσον προσέφερε εγγυήσεις επαρκείς ώστε να αποκλείεται κάθε εύλογη αμφιβολία ως προς αυτό".⁴

ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ: Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους αδιαμφισβήτητα κατά την άποψη ενός δίκαιου, λογικού και καλά ενημερωμένου μέλους της κοινότητας. Υπάρχει μια συνέπεια στις πεποιθήσεις, τις αποφάσεις και τις πράξεις των επαγγελματία της δικαιοσύνης που αποδίδει ορθότητα και δικαιοσύνη. Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους σε επιβεβαίωση αξιών και αρχών, όπως η εντιμότητα και η ηθική, ανά πάσα στιγμή.

ΙΣΟΤΗΤΑ: Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης εγγυώνται την ίση μεταχείριση για όλους και, ως εκ τούτου, προστατεύουν την ισότητα του καθεστώτος, των δικαιωμάτων και των ευκαιριών για κάθε άτομο με το οποίο έρχονται σε επαφή. Ως εκ τούτου, οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης γνωρίζουν και κατανοούν την ποικιλομορφία της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της θρησκείας, της εθνικής καταγωγής, της αναπηρίας, της ηλικίας, της οικογενειακής κατάστασης, του σεξουαλικού προσανατολισμού και της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να διατηρούν και να βελτιώνουν τις κατάλληλες και απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και προσωπικές ιδιότητες. Ενημερώνονται για τις σχετικές εξελίξεις, συμμετέχοντας, για παράδειγμα, σε προγράμματα κατάρτισης ή άλλες διευκολύνσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για κάθε παράγοντα του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης.

Μια πρόσθετη αρχή που πρέπει να επιδιώκεται, ιδίως όταν εργάζεστε με θύματα σεξουαλικής βίας, είναι **η προσέγγιση με επίκεντρο το θύμα**. Η συστηματική τοποθέτηση των αναγκών και των συμφερόντων του θύματος σε κεντρική θέση εντός του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης συμβάλλει στην (αίσθηση) απονομής δικαιοσύνης. Από την άποψη αυτή, οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης ενδέχεται να αντιμετωπίσουν εντάσεις κατά την εξισορρόπηση αυτής της πρόσθετης αρχής με τις προηγούμενες. Ωστόσο, η ενσυναισθητική και κατάλληλη αντιμετώπιση του θύματος δεν σημαίνει, για παράδειγμα, ότι παραβιάζεται η ανεξαρτησία και η αμεροληψία, καθώς και η αντικειμενικότητά τους. Πάνω απ' όλα πρόκειται για μια φιλόδοξη αρχή και δεν θα πρέπει να παρεμβαίνει στα επαγγελματικά καθήκοντα των επαγγελματιών της δικαιοσύνης.

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

⁴ Απόφαση του ΕΔΔΑ: Piersack κατά Βελγίου, C8692/79, 1 Οκτωβρίου 1982.

ΠΡΟΤΥΠΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Τα εν λόγω πρότυπα πρακτικής αποτελούν ένα μη δεσμευτικό σύνολο ιδανικών, τα οποία καλούνται να υιοθετήσουν οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης, προκειμένου να επιδείξουν τη συνεχή δέσμευσή τους για αποτελεσματικότερες πρακτικές εργασίας με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας. Τα εννέα πρότυπα πρακτικής που καθορίζονται παρακάτω βασίζονται στην έκθεση βέλτιστων πρακτικών που εκπονήθηκε στο πλαίσιο αυτού του έργου RE-TREAT, η οποία εξέτασε τους παράγοντες που επηρεάζουν και επηρεάζουν τις βέλτιστες πρακτικές στην εργασία που γίνεται για την υποστήριξη των γυναικών θυμάτων σεξουαλικής βίας εντός και εκτός των διαδικασιών της ποινικής δικαιοσύνης. Η έκθεση για τις βέλτιστες πρακτικές συγκεντρώνει πληροφορίες που προέρχονται από την έρευνα αλλά και από την πράξη. Με βάση αυτές τις γνώσεις παρουσιάζεται ένας αριθμός δεικτών βέλτιστης πρακτικής, γνωστών ως "βασικά στοιχεία αποτελεσματικής πρακτικής" (KEEP). Τα εννέα KEEPS ταξινομούνται σε τρεις κύριες θεματικές κατηγορίες:

- Συστάδα 1 - Προσανατολισμός στη γνώση
- Ομάδα 2 - Πρακτικός προσανατολισμός
- Συστάδα 3 - Προσανατολισμός συστήματος

Ομοίως, τα πρότυπα πρακτικής που παρουσιάζονται εδώ είναι επίσης ταξινομημένα κάτω από τους ίδιους τρεις τίτλους (βλέπε σχήμα 1).

Εκτός από την παρουσίαση των προτύπων πρακτικής, η παρούσα καθοδήγηση παρέχει επίσης βασικές πληροφορίες που έχουν ληφθεί από την έκθεση βέλτιστης πρακτικής και εξηγούν τη σημασία και τη σπουδαιότητα της συμπερίληψης του συγκεκριμένου μέτρου. Επιπλέον, η παρούσα καθοδήγηση παρέχει παραδείγματα για το πώς οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης μπορούν να εφαρμόσουν το συγκεκριμένο πρότυπο πρακτικής στην καθημερινή τους εργασία.

Σχήμα 1. Πρότυπα πρακτικής:

Συστάδα 1: Προσανατολισμός στη γνώση

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν:

- το **φαινόμενο** της σεξουαλικής βίας από τη σκοπιά του θύματος και θα προσπαθήσουν να εξοικειωθούν με τους διάφορους τύπους και τα χαρακτηριστικά που είναι τυπικά σε αυτό το είδος βλάβης.
- τα **πλαίσια** (συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμικών, κοινωνικών, κοινωνικών μέσων, νομικών και παγκόσμιων κρίσεων) εντός των οποίων μπορεί να λάβει χώρα η σεξουαλική βία και θα προσπαθήσουν να εξοικειωθούν με τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται η σεξουαλική βία σε διαδικτυακά και πραγματικά περιβάλλοντα.

Συστάδα 2: Πρακτικός προσανατολισμός

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν:

- τα εμπόδια στη **διαθεσιμότητα** και την **πρόσβαση στις υπηρεσίες**, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών, διαπροσωπικών, οργανωτικών και κοινωνικοπολιτισμικών εμποδίων, και δεσμεύονται να εργαστούν για τη μείωση αυτών των εμποδίων.
- τη σημασία της **συμμετοχής των** ίδιων των θυμάτων στο δικαστικό σύστημα και για την επίτευξη της δικαιοσύνης. Οι επαγγελματίες κατανοούν τα οφέλη του να αισθάνονται και να γίνονται κατανοητά τα θύματα και δεσμεύονται να αυξήσουν τη συμμετοχή σε όλα τα στάδια των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης, ενδυναμώνοντας τα θύματα και ενθαρρύνοντας την ανεξαρτησία τους.
- την ανάγκη **προστασίας των** θυμάτων κατά τη συνάντησή τους με τα συστήματα δικαιοσύνης και δεσμεύονται να διατηρήσουν την ασφάλεια, την ιδιωτική ζωή και την αξιοπρέπεια των θυμάτων.
- τη **ζημία** που μπορεί να προκληθεί όταν τα θύματα δεν λαμβάνουν επαρκή αποζημίωση. Περαιτέρω, οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν το ευρύ φάσμα της **επανόρθωσης που τα** θύματα θεωρούν σημαντικό και θα δεσμευτούν να υποστηρίξουν τα θύματα στην επίτευξη επαρκούς επανόρθωσης.

Συστάδα 3: Προσανατολισμός του συστήματος

Οι επαγγελματίες θα δεσμευτούν να:

- βελτίωση **της ποιότητας και της παροχής υπηρεσιών** με τη χρήση πρακτικών βασισμένων σε αποδεικτικά στοιχεία, επικεντρωμένων στα θύματα και ευαισθητοποιημένων ως προς το φύλο, οι οποίες βασίζονται στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- κατάλληλη **συνεργασία** με άλλες επαγγελματικές **υπηρεσίες** και οργανισμούς για τη βελτίωση των εμπειριών των θυμάτων, την επίτευξη των καλύτερων αποδεικτικών στοιχείων και την επίτευξη των καλύτερων αποτελεσμάτων της δικαιοσύνης.
- συμμετοχή στην **κατάρτιση** και την επαγγελματική ανάπτυξη με σκοπό την ενίσχυση και ανάπτυξη των **δεξιοτήτων**, της κατανόησης και της ευαισθητοποίησης.

ΠΡΟΤΥΠΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η παρούσα ενότητα παρέχει συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με καθένα από τα πρότυπα πρακτικής. Πρώτον, παρέχονται επεξηγηματικές πληροφορίες ως αιτιολόγηση για τη συμπερίληψή τους στην παρούσα καθοδήγηση. Επιπλέον, τονίζεται η σημασία του προτύπου για την ενίσχυση της εμπειρίας απονομής δικαιοισύνης στις γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας, καθώς και για την επίτευξη δικαιοισύνης. Η αιτιολόγηση που παρουσιάζεται στην παρούσα ενότητα έχει αντληθεί από την έκθεση βέλτιστων πρακτικών RE-TREAT. Συνιστάται στους αναγνώστες που χρειάζονται ένα επίπεδο λεπτομέρειας πέρα από αυτό που παρέχεται εδώ, να συμβουλευτούν την εν λόγω εμπειριστατωμένη έκθεση. Επιπλέον, περιλαμβάνονται πλαίσια κειμένου με ερευνητικά ευρήματα από πρόσφατες μελέτες σχετικά με τα πρότυπα πρακτικής (συμπεριλαμβανομένων των εθνικών εκθέσεων που πραγματοποίηθηκαν για το έργο RE-TREAT). Δεύτερον, για κάθε πρότυπο πρακτικής παρέχονται πληροφορίες που μπορούν να υποστηρίξουν και να εμπνεύσουν τους επαγγελματίες του τομέα της δικαιοισύνης να εφαρμόσουν το πρότυπο πρακτικής στην επαγγελματική τους πρακτική με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.

Συστάδα 1: Προσανατολισμός στη γνώση

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν το **φαινόμενο** της σεξουαλικής βίας από τη δικοπιά των θυμάτων και θα προσπαθήσουν να εξοικειωθούν με τους διάφορους τύπους και τα χαρακτηριστικά που είναι τυπικά σε αυτό το είδος βλάβης.

- Η σεξουαλική βία έχει πολλές μορφές και συχνά δεν ανταποκρίνεται στον υπάρχοντα μύθο του "πραγματικού βιασμού"⁵. Στην πραγματικότητα, τα περισσότερα περιστατικά σεξουαλικής βίας δεν αντιστοιχούν στον τελευταίο και οι τύποι θυματοποίησης μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, συμπεριφορές χωρίς επαφή εστίασης (n=11) δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν πολλές (π.χ. ανταλλαγή σεξουαλικών εικόνων γωνίες συγκριμένους τύπους σεξουαλικής βίας (π.χ. παρενόχληση) ή σεξουαλικής βίας που λαμβάνει χώρα σε απαιτητικά πλαίσια, όπως στο πλαίσιο του γάμου ή της εργασίας (π.χ. mobbing).

(Ελληνική έκδοση του προτύπου τους να αναγράφονται)

Σύμφωνα με ισπανική έρευνα (n=10 171), το 70,3% των γυναικών που κατήγγειλαν βιασμό δήλωσαν ότι ο δράστης ήταν φίλος (47,1%) ή μέλος της οικογένειας (23,2%).

(Government Office against Gender based Violence, 2016)

συγκατάθεση), αδιαμφισβήτητη συναίνεση (π.χ. μη συναινετική αφαίρεση προφυλακτικού), κακοποίηση ηλικιωμένων, σεξουαλική επίθεση υπό την επήρεια ναρκωτικών κ.λπ. Όταν τα θύματα δεν ανταποκρίνονται σε αυτή την ιδέα του "πραγματικού βιασμού", τα θύματα συχνά δεν γίνονται πιστευτά από

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

⁵ Τα χαρακτηριστικά ενός περιστατικού σεξουαλικής βίας που συμβάλλουν στην αντίληψη του "πραγματικού βιασμού" περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα εξής: νεαρή γυναίκα, επίθεση από άγνωστο, το θύμα είχε αντίδραση μάχης ή φυγής και αντιστάθηκε, το θύμα υφίσταται σωματική βλάβη, το θύμα καταγγέλλει το έγκλημα αμέσως μετά την εκδήλωσή του κ.λπ.

άλλους ή να κατηγορούνται (εν μέρει) για το περιστατικό, συμπεριλαμβανομένων των παραγόντων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Αυτό προκαλεί περιπτέριψη βλάβης σε έναν τρέμο RE-TREAT στόχο θύμα.

- Είναι σημαντικό τα θύματα να μην μετατρέπονται σε "αποδεικτικά στοιχεία" μέσω της πράξης της παροχής μαρτυρίας. Πρώτα απ' όλα, τα θύματα πρέπει να θεωρούνται και να αντιμετωπίζονται ως πρόσωπο που έχει βιώσει διαφόρων ειδών βλάβες και που οφείλει να λάβει απάντηση.
- Η σεξουαλική βία συνοδεύεται από συγκεκριμένες χαρακτηριστικά που συνδέονται λιγότερο συχνά με άλλους τύπους θυματοποίησης. Η ντροπή και η ενοχή, για παράδειγμα, είναι πολύ κοινά σε αυτή την ομάδα. Η αίσθηση της ντροπής, τα κοινωνικά ταμπού γύρω από τις σεξουαλικές συμπεριφορές, η κατανόηση των κοινωνικών μύθων περί βιασμού, συμβάλλουν σε πολλαπλές, συχνά αρνητικές, συνέπειες, όπως ο φόβος ότι δεν θα γίνουν πιστευτοί, γεγονός που συμβάλλει στη χαμηλή και καθυστερημένη καταγγελία. Η έντονα έμφυλη φύση αυτού του είδους εγκλήματος καθιστά το έγκλημα όχι μόνο μια προσωπική υπόθεση μεταξύ θύματος(-ων) και δράστη(-ων), αλλά και μια πρόκληση που αντιμετωπίζει η κοινωνία στο σύνολό της.

οι περισσότεροι συμμετέχοντες (6 στους 9) ανέφεραν ότι το χρονικό διάστημα μεταξύ της διάπραξης του σεξουαλικού εγκλήματος και της καταγγελίας είναι πολύ μεγάλο (τουλάχιστον 6 μήνες) και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως: φόβος, ντροπή, οικονομικό κόστος που συνδέεται με την εμπλοκή σε ποινικές διαδικασίες, πρόσθετη ταλαιπωρία και τραύμα και ότι τελικά δεν αποδίδεται δικαιοσύνη.

(Ελληνική εθνική έκθεση, 2021, σ. 20)

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης είναι σε θέση να αναγνωρίζουν το εύρος των εμπειριών θυματοποίησης και να επιδεικνύουν ευαισθησία στις πολυπλοκότητες που βιώνουν.
- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης γνωρίζουν τις θεωρίες θυματοποίησης (όπως αυτή του "ιδανικού θύματος") και τις χαρακτηριστικές πτυχές της σεξουαλικής βίας (όπως οι "μύθοι του βιασμού") και κατανοούν πώς αυτές μπορούν να επηρεάσουν την εμπειρία θυματοποίησης,
- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης σέβονται την ατομικότητα των θυμάτων και αξιολογούν τις υποθέσεις με βάση την αξία τους και απορρίπτουν τους μύθους του βιασμού και τις συμπεριφορές ενοχοποίησης των θυμάτων.
- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης προσπαθούν ενεργά να αναγνωρίζουν και να μειώνουν τις δικές τους ασυνείδητες προκαταλήψεις, ώστε να είναι ανοιχτοί στις λεπτομέρειες κάθε μεμονωμένου θύματος και να αντιμετωπίζουν κάθε υπόθεση σε ατομική βάση.

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν τα **πλαίσια** (συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμικών, κοινωνικών, κοινωνικών μέσων, νομικών και παγκόσμιων κρίσεων) μέσα στα οποία μπορεί να λάβει χώρα η σεξουαλική βία, θα προσπαθήσουν να εξοικειωθούν με τον τρόπο με τον οποίο η σεξουαλική βία εκδηλώνεται σε διαδικτυακά και πραγματικά περιβάλλοντα και θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν πώς αυτό επηρεάζει την εμπειρία της θυματοποίησης.

Επεξηγηματικές πληροφορίες:

- Το νομικό και πολιτικό πλαίσιο στο οποίο ασκείται η σεξουαλική βία μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες κατανοούν και βιώνουν τη θυματοποίησή τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι άλλοι κατανοούν και ανταποκρίνονται στην εμπειρία τους. Η απουσία νομικού πλαισίου μπορεί να κάνει ορισμένες γυναίκες να αμφισβητήσουν την ιδιότητα του θύματος, παρά το γεγονός ότι έχωνται την αίσθηση ότι έχουν υποστεί βλάβη. Για παράδειγμα, όταν η σεξουαλική βία που συμβαίνει μέσω της χρήσης της τεχνολογίας (για παράδειγμα, η δημιουργία ή/και η κοινοποίηση σεξουαλικών εικόνων) δεν ποινικοποιείται, τα θύματα δεν έχουν ούτε προστασία από τη νομοθεσία ούτε αναγνώριση από τις δημόσιες αρχές. Αυτό μπορεί να κάνει το θύμα να αμφιβάλλει για τη θυματοποίησή του και επιτρέπει στους δράστες να συνεχίσουν ατιμώρητα τη βίαιη συμπεριφορά τους. Όταν τα θύματα αποσιωπούνται και δεν ακούγονται ή δεν γίνονται αντιληπτοί από τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, αυτό οδηγεί σε αδικία.
 - Οι κοινωνικές συμπεριφορές συμβάλλουν στο πλαίσιο στο οποίο εκδηλώνεται η σεξουαλική βία. Οι μύθοι του βιασμού, για παράδειγμα, είναι κοινοί σε όλες τις κοινωνίες και υποστηρίζονται τόσο από τους άνδρες όσο και από τις γυναίκες.
 - Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και ιδίως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μπορούν συχνά να διαιωνίζουν τους μύθους του βιασμού μέσω ενός μη ισορροπημένου τρόπου αναφοράς, ο οποίος μπορεί να βλάψει οικδόμη (π.χ. στο RE-TREAT) δείχνει ότι τα θύματα συχνά ερωτώνται για είναι: η σεξουαλικής καθυστέρησης της καταγγελίας τόσο στο αστυνομικό τμήμα όσο και στο δικαστήριο, γεγονός που αντανακλά τη διατήρηση του μύθου ή της προκατάληψης που συνδέεται με αυτό το είδος εγκλήματος - "ένα πραγματικό έγκλημα είναι αναφέρθηκε αμέσως"
- Η επαγγελματική έκθεση (σχέδιο RE-TREAT) δείχνει ότι τα θύματα συχνά ερωτώνται για είναι: η σεξουαλικής καθυστέρησης της καταγγελίας τόσο στο αστυνομικό τμήμα όσο και στο δικαστήριο, γεγονός που αντανακλά τη διατήρηση του μύθου ή της προκατάληψης που συνδέεται με αυτό το είδος εγκλήματος - "ένα πραγματικό έγκλημα είναι αναφέρθηκε αμέσως"
- τα θύματα επιθέσεων είναι κατά κάποιο τρόπο υπεύθυνα λόγω των ρούχων που φορούσαν- αν μια γυναίκα δεν θέλει πραγματικά να κάνει σεξ, μπορεί να αποφύγει τη σεξουαλική επαφή- και οι αναφορές σεξουαλικών
- η βία είναι συχνά κατασκευασμένη. Όταν αυτές οι πεποιθήσεις είναι διαδεδομένες στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των παραγόντων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, η ποσότητα της ντροπής, της συντεχνίας και ο φόβος αυξάνεται για το θύμα, με αποτέλεσμα να τραυματίζεται περαιτέρω και να είναι πιο απρόθυμο να καταγγείλει το έγκλημα.
- Με την εξάπλωση του διαδικτύου έχουν εισαχθεί νέες μορφές και ευκαιρίες σεξουαλικής βίας, οι οποίες επηρεάζουν την εμπειρία και τις συνέπειες για τα θύματα. Για παράδειγμα, τα θύματα που
- σύμφωνα με ιταλική έρευνα (n=15.034), το 39,3% του πληθυσμού πιστεύει ότι μια γυναίκα μπορεί να αποφύγει τη σεξουαλική επαφή αν πραγματικά δεν θέλει. Το 23,9% πιστεύει ότι ο τρόπος που ντύνεται μια γυναίκα μπορεί να προκαλέσει σεξουαλική βία και το 15,1% έχει την άποψη ότι μια γυναίκα που υφίσταται σεξουαλική βία όταν επηρεάζεται από το αλκοόλ ή τα ναρκωτικά είναι τουλάχιστον

έχουν μοιραστεί σεξουαλικές εικόνες τους χωρίς τη συγκατάθεσή τους συχνά περιγράφουν τον μακροχρόνιο και διαρκή χαρακτήρα της θυματοποίησής τους. Ακόμη και αν αφαιρεθούν από έναν συγκεκριμένο ιστότοπο, οι εικόνες δεν μπορούν ποτέ να αφαιρεθούν εντελώς από το δημόσιο χώρο. Επιπλέον, συχνά αναφέρουν ότι ζουν με τον διαρκή φόβο ότι θα αναγνωριστούν μέσω αυτών των εικόνων. Το γεγονός ότι η σεξουαλική βλάβη λαμβάνει χώρα στο διαδίκτυο δεν καθιστά την εμπειρία της σεξουαλικής βλάβης λιγότερο πραγματική, προβληματική ή επιζήμια για το θύμα. Ωστόσο, το γεγονός του εικονικού περιβάλλοντος οδηγεί συχνά τα μη θύματα σε αντιλήψεις που θα μπορούσαν να αυξήσουν τον κίνδυνο η θυματοποίηση να μην λαμβάνεται τόσο σοβαρά υπόψη από τα συστήματα και τους μεμονωμένους φορείς όσο τα περιστατικά εκτός σύνδεσης. Ακόμα και

αν και το γεγονός ότι συχνά υπάρχει υλικό που αποδεικνύει ότι φωτογραφίες του θύματος μοιράζονται, δεν σημαίνει ότι οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης θα το ερμηνεύσουν αυτό ως απόδειξη ότι έγινε χωρίς συγκατάθεση. Μπορεί ακόμη και να χρησιμοποιηθεί εναντίον του θύματος, όταν οι μόθιοι του βιασμού παίρνουν το προβάδισμα.

- Οι παγκόσμιες κρίσεις, όπως η παγκόσμια μεταναστευτική κρίση ή η παγκόσμια οικονομική κρίση, επηρεάζουν τον επιπολασμό της σεξουαλικής βίας και την παροχή υπηρεσιών για τα θύματα σεξουαλικής βίας. Υπάρχει αυξημένος κίνδυνος για (ορισμένες) γυναίκες να πέσουν θύματα σεξουαλικής βίας κατά τη διάρκεια αυτών των κρίσεων και δημιουργούνται εμπόδια για τα θύματα αυτά προκειμένου να λάβουν την υποστήριξη που χρειάζονται, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης όσον αφορά τις ανάγκες τους για δικαιοσύνη. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, για παράδειγμα, υπήρξε σημαντική αύξηση της βίας που ασκείται κατά των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας. Τα Ηνωμένα Έθνη αναφέρονται σε αυτό το φαινόμενο αυξημένης βίας ως "σκιώδης πανδημία".

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης αναγνωρίζουν ότι ο νόμος συχνά υστερεί σε σχέση με την πραγματικότητα όσον αφορά τη διάπραξη σεξουαλικής βίας και επιδιώκουν να χρησιμοποιούν όλους τους διαθέσιμους πόρους για να παρέχουν την πιο ολοκληρωμένη υποστήριξη στα θύματα σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης επιδεικνύουν μια συνεχώς εξελισσόμενη επίγνωση του τρόπου με τον οποίο τα μεταβαλλόμενα κοινωνικά πλαίσια επηρεάζουν τη διάπραξη και την εμπειρία της σεξουαλικής βίας. Από την άποψη αυτή, είναι σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη σεξουαλική βία που ασκείται στο διαδίκτυο, λόγω της αυξανόμενης επικράτησης και των σημαντικών προκλήσεων που προκαλεί για τα θύματα και τους επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης.

Συστάδα 2: Πρακτικός προσανατολισμός

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν τα εμπόδια στη **διαθεσιμότητα** και την **πρόσβαση στις υπηρεσίες** για τα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών, διαπροσωπικών, οργανωτικών και κοινωνικοπολιτισμικών εμποδίων, και θα δεσμευτούν να εργαστούν για τη μείωση αυτών των εμποδίων.

Επεξηγηματικές πληροφορίες:

- Ορισμένα χαρακτηριστικά που βιώνουν συνήθως τα θύματα της ΣΠΒ, όπως η αυτοκατηγορία, δημιουργούν εμπόδια στην πρόσβαση των θυμάτων σε υπηρεσίες. Για παράδειγμα, τα θύματα μπορεί να αποδίδουν τη θυματοποίησή τους στη δική τους συμπεριφορά (π.χ., να έχει πιει αλκοόλ) ή σε ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά (π.χ. να είναι ευκολόπιστος). Όταν η αυτοκατηγορία

Στην ελληνική εθνική έκθεση (έργο RE-TREAT) ένας αστυνομικός δήλωσε ότι "δεν υπάρχει εμπιστοσύνη προς την αστυνομία, καθώς, ιστορικά στην Ελλάδα, η αστυνομία ήταν "εναντίον" των πολιτών (π.χ. περίοδος δικτατορίας), και παρόλο που έχει γίνει μια μεγάλη αλλαγή, οι πολίτες δεν είναι φίλοι".

Ελληνική εθνική έκθεση

Σύμφωνα με μια πανευρωπαϊκή έρευνα (n=42 000) "Περίπου 1 στα 4 θύματα σεξουαλικής

επίθεσης (είτε από σύντροφο είτε από μη σύντροφο) δεν επικοινωνεί με την αστυνομία ή με οποιονδήποτε άλλο οργανισμό μετά το πιο σοβαρό περιστατικό λόγω αισθήματος ντροπής και αμηχανίας".

(FRA, 2014, σ. 69)

είναι παρόν, το θύμα θα είναι λιγότερο πιθανό να καταγγείλει το έγκλημα και να ζητήσει βιόθεια. Επιπλέον, τα χαρακτηριστικά του ίδιου του θύματος μπορεί να προκαλέσουν αυτά τα εμπόδια. Οι ομάδες μειονοτήτων μπορούν να θεωρηθούν ως πιο ευάλωτες ομάδες από αυτή την άποψη και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, κοινότητες ΛΟΑΤΚΙ⁶, κοινότητες μεταναστών, άτομα

με αναπηρίες και γυναίκες με μεταναστευτική ιδιότητα. Η διατομεακότητα⁷ είναι ένα σημαντικό φαινόμενο εδώ, το οποίο καθιστά ορισμένα θύματα ακόμη πιο ευάλωτοι, μεταξύ άλλων στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

- Εάν η εμπιστοσύνη στις υπηρεσίες, συμπειλαμβανομένων των φορέων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, είναι χαμηλή, η πιθανότητα πρόσβασης των θυμάτων στις υπηρεσίες αυτές είναι χαμηλή. Εάν τα θύματα έχουν πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες, αλλά η εμπειρία τους σεξουαλικής βίας δεν επικυρώνεται ή

δεν γίνεται πιστευτή, ο κίνδυνος να εγκαταλείψει το σύστημα δικαιοσύνης είναι μεγάλος.

- Ορισμένοι τρόποι οργάνωσης των υπηρεσιών για τα θύματα σεξουαλικής βίας μπορεί στην πραγματικότητα να αποθαρρύνουν τα θύματα

Στην ιταλική εθνική έκθεση (έργο RE-TREAT) ένας επαγγελματίας της δικαιοσύνης δηλώνει ότι "ίσως για την πολιτιστική της κληρονομιά, τη νοοτροπία της, προτιμά να μιλάει σε μια γυναίκα, [...] αλλά όσον αφορά τις δεξιότητες, κάνουμε τη διαφορά στην εμπειρογνωμοσύνη [...] οι δεξιότητες υποδοχής, ακρόασης και υποστήριξης δεν είναι προνόμιο του φύλου, είναι προνόμιο της εργαλειοθήκης που διαθέτει ο καθένας μας".

Ιταλική εθνική έκθεση

Οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου που συμμετείχαν στην ιταλική ομάδα εστίασης (n = 14) υπογραμίζουν ότι η ανάγκη να εξυπηρετηθεί το θύμα μπορεί να συγκρουστεί με τον κριτικό σκεπτικισμό ορισμένων επαγγελματιών, των οποίων η δουλειά είναι να διαφέύσουν μια υπόθεση εγκλήματος και να αναζητήσουν την αλήθεια. Ένας συμμετέχων

δηλώνει ότι "ο επαγγελματισμός και η ακρίβεια στη συλλογή και την κατασκευή μιας διαδικασίας που δεν περιορίζεται στη μαρτυρία του παθόντος, αλλά κυνηγά όλα τα πιθανά στοιχεία για την ανασύνθεση του πλαισίου και της σειράς των γεγονότων, προκειμένου να μην φαστυθεί το δίκαιο της καταδίκης μέσω σύνθετης

από την πρόσβαση σε αυτά ή/και να περιορίσουν τη συμμετοχή τους σε αυτά. Για παράδειγμα, το στάδιο της καταγγελίας του εγκλήματος είναι θεμελιώδες. Τα

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

θύματα θα πρέπει να

υποστηρίζονται κατάλληλα από
τους επαγγελματίες, όπως με την
παροχή επαρκούς χρόνου και
κατάλληλου περιβάλλοντος, για
να κάνουν

⁶ Λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι, τρανσέξουαλ, queer/ερωτήματα.

⁷ Η διατομεακότητα συμβαίνει όταν οι άνθρωποι βιώνουν ταυτόχρονα διαφορετικές μορφές ανισότητας που υπάρχουν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία (π.χ. φύλο, φυλή, μεταναστευτικό καθεστώς, εθνικότητα), οι οποίες διασταυρώνονται μεταξύ τους.

Στην ελληνική εθνική έκθεση (έργο RE-TREAT) σχεδόν δύοι οι συμμετέχοντες (8 στους 9) πιστεύουν ότι υπάρχουν κατηγορίες θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων που δεν αποκαλύπτουν την κακοποίηση. Οι κατηγορίες αυτές σχετίζονται κυρίως με την ευαλωτότητα, όπως η ηλικία του θύματος, οι ειδικές ανάγκες (π.χ. αναπηρία), η χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση, η επαγγελματική ιδιότητα του δράστη (π.χ. γιατρός, δικηγόρος, πολιτικός κ.λπ.) ή η σχέση εξουσίας (π.χ. σύζυγος, προϊστάμενος κ.λπ.)- καθώς και με το πολιτισμικό πλαίσιο (π.χ. πληθυσμοί Ρομά).

Δια

την έκθεσή τους ή/και να πουν ελεύθερα την ιστορία τους. Ένα ακόμη παράδειγμα είναι ότι, λόγω της έμφυλης φύσης της σεξουαλικής βίας, οι γυναίκες θύματα συχνά προτιμούν να παρακολουθούνται από γυναίκες επαγγελματίες. Ωστόσο, η έρευνα δείχνει επίσης ότι τα θύματα συχνά εκτιμούν ιδιότητες όπως ο επαγγελματισμός και η ευαισθησία περισσότερο από το φύλο του επαγγελματία παρά το φύλο αυτό καθεαντό.

-Οι υπηρεσίες πρέπει συχνά να

ανταποκρίνονται σε εξωτερικούς παράγοντες, όπως εξωτερικές πολιτικές και κανονισμοί, και αυτό μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες στα θύματα. Για παράδειγμα, οι κανονισμοί που σχετίζονται με τους περιορισμούς του COVID-19 παρουσίασαν πρόσθετα εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση των θυμάτων στη δικαιοσύνη μέσω, για παράδειγμα, του περιορισμού της ελεύθερης πρόσβασης στα αστυνομικά τμήματα χωρίς ραντεβού.

- Ορισμένες νόρμες, στερεότυπα και ταμπού γύρω από το φύλο, το φύλο και τα σεξουαλικά αδικήματα συχνά εμποδίζουν τα θύματα να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, ενδεχομένως λόγω στίγματος και ντροπής. Σε ορισμένες κοινότητες το ταμπού της συζήτησης για το φύλο και τα σεξουαλικά η βία είναι μεγαλύτερη από ό,τι σε άλλες. Ορισμένες κοινότητες μπορεί επίσης να έχουν πολιτισμικά πρότυπα στα οποία, για παράδειγμα, θεωρούν τη σεξουαλική βία ως "οικογενειακό θέμα" που δεν πρέπει να συζητείται στα συστήματα δικαιοσύνης. Επιπλέον, οι νόρμες και τα στερεότυπα εκφράζονται συχνά σε μύθους περί βιασμού, οι οποίες είναι επίσης διαδεδομένες στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και πολιτισμικά ενισχυμένες⁸. Αυτό δεν επηρεάζει μόνο το άμεσο θύμα αλλά ολόκληρη την κοινωνία.

Οι επαγγελματίες που συμμετείχαν στην ιταλική ομάδα εστίασης (n = 6) υπογραμμίζουν ότι προκύπτει μεγάλη γεωγραφική διαφορά στην επάρκεια των χώρων όπου ακούγεται το θύμα. Σε ορισμένα πλαίσια, όπως η εισαγγελία του Tivoli, στην επαρχία της Ρώμης, υπάρχουν υπηρεσίες για τα θύματα, όπως το Spazio Ascolto e Accoglienza Vittime Vulnerabili. Τα περιβάλλοντα σχεδιάστηκαν σύμφωνα με τις υποδείξεις των εμπειρογνωμόνων, ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο φιλόξενα, περισσότερο σαν σπίτι παρά σαν δικαστήριο

(Ιταλική ομάδα εστίασης, ⁷ Σεπτεμβρίου 2021)

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης επιδεικνύουν επίγνωση των εμποδίων που

εμποδίζουν τα θύματα να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες και δεν βγάζουν συμπεράσματα σχετικά με την εγκυρότητα μιας καταγγελίας όταν τα θύματα δεν έχουν άμεση πρόσβαση στις υπηρεσίες.

⁸ Παραδείγματα δηλώσεων θυμάτων σεξουαλικής βίας που δείχνουν ότι αποδέχονται τους πολιτισμικά ενισχυμένους μύθους περί βιασμού: "Επῆτον προσκάλεσα", "Μεθυσμένη με τη θέλησή μου. Παρόλο που δεν ήμουν σε θέση να πω σωματικά όχι, έκανα την επιλογή να πιω", "Τα όρια ήταν θολά μεταξύ συναινετικού σεξ και βιασμού" και "Δεν τραυματίστηκα" (Mennicke, Bowling, Gromer & Ryan, 2019, σ. 11).

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης μπορούν να εντοπίσουν τις διασταυρούμενες ταυτότητες των θυμάτων/επιζώντων που οδηγούν σε ποικίλες ανάγκες, και μπορούν να τις εξετάσουν και να τις ενσωματώσουν στο έργο τους.
- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης αναγνωρίζουν διάφορα στοιχεία που μπορούν να μειώσουν την πρόσβαση στις υπηρεσίες και προσπαθούν να απομακρύνουν παράγοντες όπως οι πεποιθήσεις για τους μύθους του βιασμού και η ενοχοποίηση των θυμάτων από την επαγγελματική τους πρακτική.
- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης αναγνωρίζουν διάφορα στοιχεία που μπορούν να αυξήσουν την πρόσβαση στις υπηρεσίες και, κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους πρακτικής, προσπαθούν να παρέχουν και να ενισχύουν πάραγοντες όπως η ακρόαση των θυμάτων και η παροχή επιλογών στα θύματα.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης αξιολογούν κριτικά το οργανωτικό τους πλαίσιο και λαμβάνουν μέτρα για την ελαχιστοποίηση των παραγόντων που μειώνουν τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση στις υπηρεσίες του οργανισμού τους.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης θα πρέπει να αποφεύγουν να κρίνουν την αξιοπιστία του θύματος πριν ακούσουν την καταγγελία του. Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης αντιμετωπίζουν τους καταγγέλλοντες ως αξιόπιστα θύματα και συγκεντρώνουν όλα τα αποδεικτικά στοιχεία αναλόγως μέχρις ότου αυτό διαψευστεί.

Σε μια βορειοευρωπαϊκή σύλλογη που σταύρωνε την παραγόντες όπως η ακρόαση των θυμάτων και η θύματα σε περιπτώσεις βιασμού και σοβαρών σεξουαλικών επιθέσεων. Το 31,5% των επιστολών θεωρήθηκε δυσνόητο, γεγονός που οφειλόταν στη χρήση νομικής αργκό/ορολογίας στις περισσότερες περιπτώσεις (63,8%). Το 37,1% των επιστολών έδινε ανεπαρκείς εξηγήσεις και στο 47,1% υπήρχε έλλειψη ενσυναίσθησης.

(Επιμεληρηση της Εισαγγελιακής Υπηρεσίας του Στρατιωτικού Δικαστηρίου)

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν τη σημασία της **συμμετοχής στο σύστημα δικαιοσύνης** για τα ίδια τα θύματα και για την επίτευξη της δικαιοσύνης. Οι επαγγελματίες κατανοούν **τη σημασία της συμμετοχής στο σύστημα δικαιοσύνης** να γίνονται κατανοητά τα θύματα και δεσμεύονται να αυξήσουν τη συμμετοχή σε όλα τα στάδια των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης, ενδυναμώνοντας τα θύματα και - Όταν τα θύματα στερούνται πληροφοριών ή δεν κατανοούν τις πληροφορίες που τους δίνονται ενθαρρύνοντας την ανεξαρτησία.

(π.χ. λόγω σοκ, τραύματος, ηλικίας, γλώσσας, γνωστικότητας, μπορεί να οδηγήσει σε αγωνία, δυσαρέσκεια και αποδέσμευση από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Η έγκαιρη πληροφόρηση μπορεί να βοηθήσει το θύμα να λάβει τεκμηριωμένες αποφάσεις, να προετοιμαστεί για το τι έρχεται και να αντιμετωπίσει καλύτερα τα διάφορα αποτελέσματα της διαδικασίας ποινικής δικαιοσύνης.

Η Ισπανική εθνική έκθεση (σχέδιο RE-TREAT) δείχνει ότι όλοι οι ερωτηθέντες ($n = 45$) υποστήριζαν με έμφαση ότι είναι πολύ δύσκολο για ένα θύμα που δεν έχει νομικό σύμβουλο να ενημερωθεί για την εξέλιξη της διαδικασίας, διότι, εκτός από τα δικαστικά έγγραφα που παρέχονται στο θύμα και είναι γραμμένα σε νομική γλώσσα, το Δικαστήριο δεν ενημερώνει το θύμα για τη διαδικασία. Το δικαστικό σώμα και ο εισαγγελέας συμμερίζονται αυτή την άποψη αναγνωρίζοντας ότι η ενημέρωση είναι συντριπτική και ως εκ τούτου αναποτελεσματική.

(Ισπανική εθνική έκθεση, 2021, σ. 29)

- Η ακριβής πληροφόρηση διευκολύνει το θύμα να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με το αν ή όχι, ή σε ποιο βαθμό θέλει να συμμετάσχει στη διαδικασία της ποινικής δικαιοσύνης, και μάλιστα με την αίσθηση ότι είναι υπεύθυνο. Αυτό συμβάλλει στην Στην παραπάνω περιοχή, οι επαγγελματίες νομικούς που συμμετέχουν στην ισπανική ομάδα εστίασης (n = 11), δεν υπάρχει ειδικό γραφείο νομικής συνδρομής στους Δικηγορικούς Συλλόγους που να εξειδικεύεται στη σεξουαλική βία, ενώ υπάρχει ένα γραφείο για την ΠΕΒ, το οποίο είναι δωρεάν για τα θύματα ΠΕΒ. Τα θύματα μπορούν να ζητήσουν δικηγόρο για να τα βοηθήσει, αλλά η αμοιβή τους δεν καλύπτεται από το σύστημα νομικής βοήθειας, σε αντίθεση με τα θύματα IPV. Ως εκ τούτου, στην πράξη, το θύμα σεξουαλικής βίας δεν θα συνοδεύεται ούτε θα υποστηρίζεται νομικά από τη στιγμή που θα αποφασίσει να καταθέσει μήνυση στο αστυνομικό τμήμα. Αυτό είναι σαφώς επιζήμιο για το θύμα, καθώς δεν θα ενημερωθεί για τις πιθανές επιλογές που έχει στη διάθεσή του, για τα δικαιώματά του, για το πού μπορεί να απευθυνθεί για ψυχολογική βοήθεια, για τη δομή της ποινικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων θεμάτων στην πράξη, το θύμα σεξουαλικής βίας δεν θα συνοδεύεται ούτε θα υποστηρίζεται νομικά από τη στιγμή που θα αποφασίσει να καταθέσει μήνυση στο αστυνομικό τμήμα. Αυτό είναι σαφώς επιζήμιο για το θύμα, καθώς δεν θα ενημερωθεί για τις πιθανές επιλογές που έχει στη διάθεσή του, για τα δικαιώματά του, για το πού μπορεί να απευθυνθεί για ψυχολογική βοήθεια, για τη δομή της ποινικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων θεμάτων
 - Η ενδυνάμωση του θύματος μπορεί επίσης να επιτευχθεί δίνοντάς του την ευκαιρία να ακουστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας απονομής δικαιοσύνης, ανεξάρτητα από τυχόν χαρακτηριστικά του θύματος, όπως το να μιλάει διαφορετική γλώσσα ή να δυσκολεύεται να εκφραστεί.
- τους εαυτούς τους λόγω αναπτηριών κάθε είδους. Αυτό μπορεί επίσης να οδηγήσει σε καλύτερους μάρτυρες και να συμβάλει σε καλύτερα αποτελέσματα της δικαιοσύνης.

Ποσπανική

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή των θυμάτων στις διαδικασίες, εξασφαλίζοντας, για παράδειγμα, ότι τα θύματα (και το δίκτυο τους) λαμβάνουν συστηματικά τις κατάλληλες πληροφορίες για όλα τα στάδια της διαδικασίας και κατά τη διάρκεια αυτής. Επιπλέον, οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης επενδύουν χρόνο και λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα κατανοούν τις πληροφορίες που λαμβάνουν, για παράδειγμα, ζητώντας από το θύμα να επαναδιατυπώσει τις πληροφορίες με τον δικό του τρόπο.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης συμβάλλουν στο να έχουν τα θύματα την εμπειρία ότι ακούγονται, δημιουργώντας ευκαιρίες για τα θύματα να εκφράσουν τις απόψεις και τις ανησυχίες τους.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης ασπάζονται την έννοια της δράσης και προσπαθούν να εργάζονται με τρόπους που δίνουν στα θύματα τη δυνατότητα να έχουν δράση και ανεξάρτησία.

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν την ανάγκη **προστασίας** των θυμάτων κατά τη συνάντησή τους με τα συστήματα δικαιοσύνης και θα δεσμευτούν για τη διατήρηση της ασφάλειας, της ιδιωτικής ζωής και της αξιοπρέπειας των θυμάτων.

Επεξηγηματικές πληροφορίες:

- Τα θύματα σεξουαλικής βίας διατρέχουν υψηλό κίνδυνο επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης⁹, αλλά η αίσθηση ασφάλειας του θύματος, η οποία δεν ταυτίζεται απαραίτητα με την πραγματικότητα, αποτελεί επίσης σημαντική πτυχή για την ασφάλεια του θύματος. Επιπλέον, όχι μόνο ο δράστης μπορεί να προκαλέσει περαιτέρω βλάβη, η δευτερογενής θυματοποίηση¹⁰ από φορείς του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης μπορεί να προκαλέσει περαιτέρω τραυματισμός. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές, δηλαδή η αίσθηση ότι δεν είναι ασφαλείς με τις αρχές, αποτελεί σημαντικό παράγοντα για πολλά θύματα που δεν καταγγέλλουν το έγκλημα.
- Για την προστασία των θυμάτων σεξουαλικής βίας, η προστασία της ιδιωτικής ζωής είναι ένα σημαντικό δεδομένο. Όχι μόνο για να

Σύμφωνα με μια πανευρωπαϊκή έρευνα ($n=42\,000$), το 22% των γυναικών που βίωσαν ΣΠΚΒ από μη σύντροφο έπεσαν θύματα και σε τουλάχιστον μια επόμενη περίπτωση. Όσον αφορά τις γυναίκες που θυματοποιήθηκαν από τον σύντροφό τους, ο αριθμός αυτός αυξάνεται στο 50%.

(FRA, 2014, σ. 47)

Στην ισπανική εθνική έκθεση (έργο RE-TREAT) τα θύματα ρωτήθηκαν σχετικά με την ικανοποίησή τους όσον αφορά την ασφάλειά τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ποινικής δικαιοσύνης σε κλίμακα από 0 έως 5 (0 = πολύ δυσαρεστημένος, 5 = πολύ ικανοποιημένος). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο μέσος όρος ικανοποίησης από την ασφάλειά τους είναι 0,83 (στα 5).

Ισπανική έκθεση

να αποτρέψει την επανάληψη της θυματοποίησης, αλλά και να δώσει στο θύμα υπηρεσία σχετικά με το τι συμβαίνει με τις καταθέσεις του, για παράδειγμα.

- Για να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση, η αξιοπρεπής μεταχείριση του θύματος αποτελεί σημαντική αξία. Αυτό ενθαρρύνει την αυτοεκτίμηση και την ακεραιότητα του

το θύμα, αυξάνει την πιθανότητα μιας θετικής εμπειρίας για το θύμα με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και μπορεί τελικά να ενισχύσει την εμπιστοσύνη του κοινού στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Όταν ένα θύμα αντιμετωπίζεται μόνο ως, για παράδειγμα, μάρτυρας στο στάδιο της έρευνας και της δίκης (π.χ. επανειλημμένες ερωτήσεις ή επιθετική εξέταση μαρτύρων κατά τη διάρκεια της δίκης) δεν αντιμετωπίζεται με αξιοπρέπεια.

Σύμφωνα με μια πανευρωπαϊκή έρευνα ($n=42\,000$), το 14% των γυναικών που δεν επικοινώνησαν με την αστυνομία μετά την πιο σοβαρή εμπειρία σεξουαλικής βίας από μη σύντροφο, το έκαναν επειδή φοβήθηκαν ότι δεν θα τους πίστευαν.

(FRA, 2014, 64)

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης προσπαθούν ενεργά να αντιμετωπίσουν τη δευτερογενή θυματοποίηση. Από την άποψη αυτή, η δυνατότητα των θυμάτων να συνοδεύονται ανά πάσα στιγμή από έναν εξειδικευμένο επαγγελματία ή/και από κάποιον που εμπιστεύονται μπορεί να

είναι πολύτιμη.

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης ασχολούνται στο μέγιστο βαθμό με όλες τις διαθέσιμες επιλογές όσον αφορά την προστασία των θυμάτων και τη διατήρηση της ασφάλειας και της προστασίας τους.

⁹ Επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση είναι η εκ νέου θυματοποίηση μετά το αρχικό αδίκημα, με τη μορφή περαιτέρω επιθέσεων, αντιποίων ή εκφοβισμού, που μπορεί να λάβει τη μορφή σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης.

¹⁰ "Η δευτερογενής θυματοποίηση συμβαίνει όταν το θύμα υφίσταται περαιτέρω βλάβη όχι ως άμεσο αποτέλεσμα της εγκληματικής πράξης, αλλά λόγω του τρόπου με τον οποίο οι θεσμοί και άλλα άτομα αντιμετωπίζουν το θύμα." (EIGE: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1358>).

- Οι επαγγελματίες του δικαστικού τομέα προσπαθούν να κατανοήσουν και να ανταποκριθούν με κάποιο τρόπο στις ανησυχίες των θυμάτων σχετικά με την προστασία, την ασφάλεια και την προστασία.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης δίνουν προτεραιότητα στη διατήρηση της αξιοπρέπειας σε όλες τις αλληλεπιδράσεις με τα θύματα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την αντιμετώπιση του θύματος ως υποκειμένου και όχι ως αντικειμένου. Δηλαδή, κατανοώντας το ως ανθρώπινο με επιθυμίες, αξίες, ανάγκες και πεποιθήσεις.

Οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να κατανοήσουν τη ζημία που μπορεί να προκληθεί όταν τα θύματα δεν λαμβάνουν επαρκή αποζημίωση. Περαιτέρω, οι επαγγελματίες θα προσπαθήσουν να **Επεξηγηματικές πληροφορίες:** κατανοήσουν το ευρύ φάσμα της επανόρθωσης που τα θύματα θεωρούν σημαντικό και θα δεσμεύσουν αλιτρή βιωτική προσέγγιση των θύματων στην πράξη της θεωρίας τους,

όπως για παράδειγμα τις συνέπειες στην ψυχική υγεία (π.χ. Επαναληπτική συνέπεια) ή την ψυχική υγεία (π.χ. τραυματισμοί, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και λοιμώξεις, εγκυμοσύνη), οικονομικές συνέπειες (π.χ. απώλεια εργασίας, αδυναμία εργασίας), νομικές συνέπειες (π.χ. δευτερογενής θυματοποίηση από την εμπλοκή του ΣΔΟΕ), κοινωνικές συνέπειες (π.χ. στιγματισμός, έλλειψη υποστήριξης από την οικογένεια μέλη, ένταση σχέσεων) και ηθικές βλάβες (π.χ. παραβίαση της αξιοπρέπειας). Οι αντιδράσεις και οι δικαιοστίες αναφέρει τα εξής: "Για να πω την αλήθεια, δεν γνωρίζω καν αν υπάρχει αποζημίωση από το κράτος για τη σεξουαλική βία. Βεβαίως, προβλέπεται για τα παιδιά των θυμάτων γυναικοκτονίας. Έχω ακούσει, ωστόσο, για πολύ λίγες περιπτώσεις: πρέπει να αντιμετωπίσουν μια πολύ περίπλοκη διαδικασία, πρέπει να αποδείξουν ότι έχουν επιδιώξει ανεπιτυχώς την αποζημίωση μέσω των συνήθων οδών".

(Ιταλική εθνική άνθρωποι 2021, σ. 21)

Σύμφωνα με τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου που συμμετείχαν στην ισπανική ομάδα εστίασης ($n = 11$), οι δικηγόροι των θυμάτων συχνά απέχουν από τη διεκδίκηση αποζημίωσης, καθώς αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου στην αντίληψη ότι το θύμα έχει οικονομικό συμφέρον στη διαδικασία. Επισημάνθηκε η ανάγκη οι νομικοί φορείς να γνωρίζουν αυτή την κατάσταση και να την εξισβελίζουν από την εργασία τους.

(Ισπανική ομάδα εστίασης, 11 Ιουνίου

η στάση απέναντι στα θύματα μετά τη σεξουαλική βία είναι εξαιρετικά σημαντική όσον αφορά την ευημερία και την αντιμετώπιση. Προκειμένου να επιτευχθεί επανόρθωση, οι απαντήσεις αυτές θα πρέπει να είναι συγκεκριμένες και εξατομικευμένες και να περιλαμβάνουν διαδικαστικά και εξωδικαστικά στοιχεία.

- Λόγω της πολυπλοκότητας της σεξουαλικής βίας και της ύπαρξης συναισθημάτων ντροπής, συντεχνίας και

κατηγορίας (αυτοκατηγορία και β κατηγορίας από άλλους), είναι σημαντικό να επιβεβαιωθεί ότι το θύμα

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

πιστεύεται, δεν είναι

για το αδίκημα και το άδικο της πράξης. Αυτό φαίνεται να αποτελεί βασικό στοιχείο για την αίσθηση δικαιοσύνης του θύματος μετά τη βίωση της βλάβης.

- Η επιδίκαση αποζημίωσης για τη ζημία που υπέστησαν είναι σημαντική για τα θύματα τόσο σε πρακτικό όσο και σε συμβολικό επίπεδο. Η αποζημίωση μπορεί να είναι χρηματική, αλλά, σημαντικά, τα θύματα εκτιμούν επίσης την αποζημίωση μέσω της υποστήριξης και της συμμετοχής σε διαδικασίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Η έγκαιρη χορήγηση αποζημίωσης είναι σημαντική για τα θύματα.

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης αναγνωρίζουν ότι η αντίληψη του θύματος για την αποκατάσταση ή την έλλειψή της μπορεί να επηρεάσει την αντίληψή του για τη δικαιοσύνη και αντιμετωπίζουν τα θύματα με ευαισθησία ως προς αυτό το θέμα.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης χρησιμοποιούν ενεργά μια σειρά επιλογών για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα θα βιώσουν την αίσθηση της επανόρθωσης, συμπεριλαμβανομένων επιλογών όπως η επανορθωτική δικαιοσύνη.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης παρέχουν στα θύματα και στο δίκτυο τους πληροφορίες σχετικά με τους άλλους διαθέσιμους εξειδικευμένους πόρους και ελέγχουν ότι οι πληροφορίες αυτές είναι κατανοητές.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης γνωρίζουν πώς ο τρόπος επικοινωνίας τους μπορεί να επηρεάσει τις εμπειρίες των θυμάτων και αντιμετωπίζουν τα θύματα με ευαισθησία από την άποψη αυτή.
- Οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης αναζητούν ενεργά τη συμβολή των θυμάτων και προσπαθούν να επιδεικνύουν σεβασμό στα δικαιώματα των θυμάτων και στα προσωπικά τους συμφέροντα και ανάγκες.

Συστάδα 3: Προσανατολισμός του συστήματος

Οι επαγγελματίες θα δεσμευτούν να βελτιώσουν την ποιότητα και την παροχή υπηρεσιών με τη χρήση πρακτικών που βασίζονται σε στοιχεία, επικεντρώνονται στα θύματα και είναι ευαίσθητες ως προς το

Οι πρακτικές με επίκεντρο το φύλο και βασίζονται στο σεβασμό των ανάγκες των θυμάτων

θύμα είναι εκείνες που δίνουν συστηματικά προτεραιότητα στις ανάγκες των θυμάτων. Για να επιτευχθεί αυτό

σε έναν οργανισμό, οι επαγγελματίες λαμβάνουν συνεχή και εκτεταμένη κατάρτιση και

Οι επαγγελματίες νομικοί που συμμετείχαν στην ιταλική ομάδα εστίασης (n=14) υπογραμμίζουν ότι υπάρχουν πολύ λίγα ιταλικά δικαστήρια που μπορούν να υπερηφανεύονται για ένα ειδικό τμήμα που ασχολείται με τα θύματα βίας λόγω φύλου: τα δικαστήρια του Μιλάνου και της Ρώμης είναι σήγουρα μεταξύ των λίγων. Μια πτυχή που πρέπει να εξεταστεί είναι, επομένως, η ανάγκη μεγαλύτερης εξειδίκευσης των δικαστηρίων σε κάθε ιταλική περιφέρεια, η οποία συνεπάγεται περισσότερη κατάρτιση για τους επαγγελματίες που εργάζονται εκεί. Άλλα και ομοιόμορφα εφαρμοζόμενα πρωτόκολλα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι γυναίκες τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης ανεξάρτητα από την πόλη ή την περιοχή της.

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

εποπτεία. Ένας τρόπος
διασφάλισης ποιοτικών
προτύπων, όπως η προσφορά
θυμάτων-

είναι οι υπηρεσίες και τα προγράμματα να βασίζονται σε αρχές και πρότυπα που

Οι νομικοί που συμμετείχαν στην ελληνική ομάδα εστίασης ($n=11$) προτείνουν ότι τα πρωτόκολλα των θεσμών, η σαφής πολιτική προσλήψεων, η κατάρτιση, οι συστηματικές αξιολογήσεις, η προσωπική θεραπεία, η ενδυνάμωση των επαγγελματιών και η επιστημονική εποπτεία θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμα.

(Ελληνική ομάδα) | 22 Ιανουαρίου 2024

να υποστηρίζουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για τα θύματα και τα πρότυπα αυτά να αποτελούν τη βάση για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των υπηρεσιών. Από την άποψη αυτή, η οργανωτική κουλτούρα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη αυτών των δεσμεύσεων.

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης προβληματίζονται κριτικά σχετικά με τη δική τους πρακτική και τη λειτουργία των οργανώσεών τους για να διασφαλίσουν μια προσέγγιση με επίκεντρο το θύμα και με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα. Εάν είναι δυνατόν, οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης δίνουν προτεραιότητα στις περιπτώσεις σεξουαλικής βίας, προκειμένου να αποφεύγονται οι χρονοβόρες διαδικασίες, καθώς και η περιττή ταλαιπωρία του θύματος.
 - Όταν υπάρχει δυνατότητα επιλογής, οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα σε τεκμηριωμένες προσεγγίσεις¹¹ και ιδανικά να αναπτύσσουν ένα κοινό πρωτόκολλο με βάση αυτό.

Οι επαγγελματίες θα δεσμευτούν για την κατάλληλη συνεργασία και τον συντονισμό με άλλες επεξηγηματικές πληροφορίες: επαγγελματικές υπηρεσίες καί οργανισμούς για τη βελτίωση των εμπειριών των θυμάτων, την επίτελη θήματα και ζημιές από τη φθινοπωρινή σταγόνα και τη κάνουν πιο ληστικές. Επειδή η πληροφορία περιλαμβάνει την πλήρη αναγνώστηση της πληροφορίας.

ιστορία τους ξανά και ξανά. Αυτό μπορεί να προκαλέσει σοβαρή αγωνία, δυσκολίες και να οδηγήσει σε χαμένες ευκαιρίες για την παροχή υποστήριξης και καθοδήγησης στις διαφορετικές ανάγκες τους. Επιπλέον, αυτό μπορεί να εμποδίσει τη συλλογή καλών αποδεικτικών στοιχείων. Αυτό μπορεί να αποφευχθεί όταν οι επαγγελματίες συνεργάζονται για ένα "ενιαίο σημείο πρόσβασης". Όταν οι επαγγελματίες συνεργάζονται με την ανταλλαγή εμπειριών και ιδεών σχετικά με την πρακτική, αυτό μπορεί επίσης να συμβάλει σε ένα κλίμα συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης.

¹¹ Ο όρος "τεκμηριωμένες πρακτικές" αναφέρεται σε πρακτικές που αποδεικνύονται αποτελεσματικές, οι οποίες βασίζονται σε στοιχεία από την έρευνα και την πρακτική (συμπεριλαμβανομένων των γνωμών των εμπειρογνωμόνων, των γνωμών των χρηστών των υπηρεσιών και των κυβερνητικών αναθεωρήσεων).

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης συμβάλλουν και συμμορφώνονται με τα πρωτόκολλα ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας με άλλες επαγγελματικές ομάδες και υπηρεσίες τόσο σε ατομικό όσο και σε οργανωτικό επίπεδο.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης ενθαρρύνουν την ανάπτυξη πρωτοκόλλων ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας με άλλες επαγγελματικές ομάδες και υπηρεσίες, όπου αυτά δεν υπάρχουν ήδη.

Οι επαγγελματίες θα δεσμευτούν να συμμετέχουν σε **κατάρτιση** και επαγγελματική ανάπτυξη προκειμένου να ενισχύσουν τις **δεξιότητες**, την κατανόηση και την ευαισθητοποίηση που απαιτούνται για την καλύτερη κατανόηση και υποστήριξη των εμπειριών των θυμάτων.

H αναγνώριση της πολυπλοκότητας της εμπειρίας της θυματοποίησης και η ανάγκη για μια υπηρεσία που δεν θα κρίνει, θα είναι προσωποκεντρική και θα εστιάζει στο τραύμα είναι ευρέως αναγνωρισμένη. Οι τρόποι με τους οποίους οι επαγγελματίες αλληλεπιδρούν με τα θύματα σεξουαλικής βίας μπορούν να επηρεαστούν σε μεγάλο βαθμό από την εκπαίδευση που λαμβάνουν. Οι εκπαιδεύσεις αυτές θα πρέπει να επικεντρώνονται στην παροχή εμπειριστατωμένων γνώσεων για τη σεξουαλική βία, τα πλαίσια στα οποία παρουσιάζεται και μια κατανόηση της σημασίας της προσέγγισης με επίκεντρο το θύμα που εστιάζει στο άτομο

Οι αστυνομικοί που συμμετείχαν στην ελληνική ομάδα εστίασης (n = 9) δήλωσαν ότι δεν είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι για να προσεγγίζουν τα θύματα με ευαίσθητο και κατάλληλο τρόπο, συμπεριλαμβανομένων των εργαλείων, τεχνικών και προσεγγίσεων για να επιτρέπουν την αφήγηση και τη διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Στην ιταλική εθνική έκθεση (έργο RE-TREAT) ένας δικαστής δήλωσε τα εξής: "Από την άποψη της εκπαίδευσής μας, εμείς, ως ειδικευμένοι δικαστές, παραπονίδαστε πολύ τόσο για την ποσότητα όσο και για την ποιότητα της εκπαίδευσης, διότι προφανώς δεν αρκεί να προγραμματίσεις ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο με θέμα τα σεξουαλικά εγκλήματα για να εμπλακεί ο δικαστής στο περιεχόμενο που πρέπει να διαδοθεί, να διαδοθεί. Δυστυχώς, αυτό είναι ένα θέμα στο οποίο τα μετωπικά μαθήματα, στα οποία εξηγείται το πρόβλημα, κάνουν ελάχιστα- είναι ένα θέμα στο οποίο πρέπει να αποκτήσουμε εμπειρία, πρέπει να μοιραστούμε την εμπειρία".

(Ιταλική εθνική έκθεση, 2021, 22)

Σύμφωνα με τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου που συμμετείχαν στην ιταλική ομάδα εστίασης (n=14), διάφορες κατηγορίες επαγγελματιών προσφέρουν δωρεάν ετήσια μαθήματα ενημέρωσης για το θέμα αυτό, αλλά υποστηρίζουν ότι, παρά τις ευκαιρίες αυτές κατάρτισης, η πρακτική πτυχή εξακολουθεί γενικά να λείπει σε μεγάλο βαθμό.

(Ιταλική ομάδα εστίασης, 11 Ιουνίου

ανάγκες του θύματος. Οι επαγγελματίες που δεν έχουν λάβει εξειδικευμένη κατάρτιση σχετικά με τις εμπειρίες των θυμάτων σεξουαλικής επίθεσης μπορεί να αγνοούν τις δικές τους προκαταλήψεις, όπως οι μύθοι περί βιασμού, και την πιθανή επιρροή που μπορεί να έχουν αυτές οι πεποιθήσεις στην εργασία

Reshaping treatment
approaches towards
victims of sexual violence
within criminal proceedings.

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

τους και στην εμπειρία του θύματος.

Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή:

- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης αναζητούν και συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες κατάρτισης και ανάπτυξης που βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, προκειμένου να ενισχύσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά την εργασία με γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας.
- Οι επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης αναζητούν και συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες κατάρτισης και ανάπτυξης που βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, προκειμένου να βελτιώσουν τις πρακτικές τους δεξιότητες όσον αφορά την εργασία με αυτή την ομάδα.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Anderson, M. & Claes, E. (2020). *Βέλτιστες πρακτικές υποστήριξης των θυμάτων σεξουαλικής και έμφυλης βίας*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Ιταλικός Codice Rosso (Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλων διατάξεων σχετικά με την προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας, νόμος της 19ης Ιουλίου 2019, αρ. 69), Ιταλία. Πρόσβαση στη διεύθυνση: https://www.camera.it/temiap/documentazione/temi/pdf/1154235.pdf?_1573172555581
- Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαίων Δικαστών, (2010). *Magna carta του δικαστή: Θεμελιώδεις αρχές*. Πρόσβαση στο: <https://rm.coe.int/16807482c6>.
- Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εισαγγελέων, (2017). Γνώμη αριθ. 12(2017): Ο ρόλος των εισαγγελέων σε σχέση με τα δικαιώματα των θυμάτων και των μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες.
- Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εισαγγελέων, (2018). Γνώμη αριθ. 13(2018): Ανεξαρτησία, λογοδοσία και δεοντολογία των εισαγγελέων.
- Συμβούλιο της Ευρώπης, (2001). Σύσταση Rec(2001)10: Ο ευρωπαϊκός κώδικας αστυνομικής δεοντολογίας. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
[file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20\[English\].pdf](file:///C:/Users/u0132645/Downloads/European%20Code%20of%20Police%20Ethics%20[English].pdf).
- Συμβούλιο της Ευρώπης, (2010). Σύσταση cm/rec (2010)12: Δικαστές: Ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και ευθύνες. Πρόσβαση στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency- responsibilites-of-judges/16809f007d>.
- ΕΚΔΑΔ27/01/2018, υπόθεση 64/16.
- ΕΔΔΑ19/09/2006, Wilson C-506/04 EU:C:2006:587.
- ΕΔΔΑ 16 Φεβρουαρίου 2017, Margarit Panicello, C-503/15.
- ECHR 19/12/1989, 9783/82: Kamasinski κατά Αυστρίας.
- ΕΔΔΑ 01/11/1982, Piersack κατά Βελγίου, C8692/79.
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικών Συμβουλίων, (2010). Δικαστική δεοντολογία: Αρχές, αξίες και ιδιότητες. Πρόσβαση στο: <https://www.encj.eu/images/stories/pdf/ethics/judicialedontologiefinal.pdf>.
- Γενικό Συμβούλιο του Δικαστικού Σώματος / *Consejo General del Poder Judicial*, (2016). Αρχές της δικαστικής δεοντολογίας. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
https://www.poderjudicial.es/stfls/CGPJ/TRANSPARENCIA/FICHEROS/20161222%20Principios%20Etica%20Judicial_TEXTO%20FINAL_ES-EN_REV.pdf.
- Διεθνής Ένωση Δικαστών, (1999). Ο παγκόσμιος χάρτης του δικαστή. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/the_universal_charter_of_the_judge/universal_charter_2017_english.pdf.
- Διεθνής Ένωση Εισαγγελέων, (1999). Πρότυπα επαγγελματικής ευθύνης και δήλωση των βασικών καθηκόντων και δικαιωμάτων των εισαγγελέων. Πρόσβαση στη διεύθυνση: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/English.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/English.pdf.aspx).

- Διεθνής Δικηγορικός Σύλλογος, (2011). Διεθνείς αρχές για τη συμπεριφορά του νομικού επαγγέλματος. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
<https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid=1730FC33-6D70-4469-9B9D-8A12C319468C>.
- Εθνικό Συμβούλιο Δικηγορικών Συλλόγων / *Consiglio Nazionale Forense*, (2014). Κώδικας δεοντολογίας για τους Ιταλούς δικηγόρους.
Πρόσβαση στη διεύθυνση:
https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/National_Regulations/DEON_National_CoC/EN_Italy_Code_of_Conduct_for_Italian_Lawyers.pdf.
- Patrizi, P., Ciotti, S., Lepri, G., Balistreri, F., Lodi, E., & Chirico, D. (2020). *Εθνική έκθεση Ιταλίας*.
Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Soleto, H., Barbolla, S. O., de Asis, J. J., Chavez, A. G., Junco, M. D., Gonzales , C. G., . . . Devesa , M. P. (2020). *Εθνική έκθεση Ισπανίας*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Thanasoula, S., Spanaki, A., Daskalaki, M. & Spetsidis N. (2020). *Εθνική Έκθεση για την Ελλάδα*.
Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Ένωση Δικαστών / *Associazione Nazionale Magistrati*, (2005). Κώδικας δεοντολογίας της δικαστικής συμπεριφοράς.
Πρόσβαση στο: <https://rm.coe.int/italy-code-of-ethics-preamble/1680731081>.
- United Nations, (1979) Κώδικας δεοντολογίας για τους υπαλλήλους επιβολής του νόμου. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/lawenforcementofficials.aspx>.
- Ηνωμένα Έθνη, (1985). Βασικές αρχές για την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
<http://www.un.org/ruleoflaw/files/Basic%20Principles%20on%20the%20Independence%20of%20the%20Judiciary.doc>.
- Ηνωμένα Έθνη, (2002). Οι αρχές της Μπανγκαλόρ για τη δικαστική συμπεριφορά.
Πρόσβαση στη διεύθυνση:
https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf.
- Ηνωμένα Έθνη, (2015). Οδηγός εφαρμογής της σύμβασης κατά της διαφθοράς και πλαίσιο αξιολόγησης για το άρθρο 11. Πρόσβαση στη διεύθυνση:
https://www.unodc.org/documents/dohadeclaration/JI/REFA11/Implementation_Guide_and_Evaluative_Framework_for_Article_11_-_English.pdf.